

STRATEGIA ROZWOJU GMINY PNIEWY NA LATA 2022-2030

Opracowanie:

Urząd Gminy Pniewy

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2020 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.



Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju



SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
--------------------	---

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY PNIEWY

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	10
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	13
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	15
4. Jakość życia w gminie – wyniki badań ankietowych	17
4.1. Ocena sytuacji gminy	17
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	18
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	20

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY PNIEWY

1. Misja i wizja	24
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	25
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy Pniewy	39
4. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.	42
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	47
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	49

SPIS RYCIN	50
------------------	----

SPIS TABEL	50
------------------	----

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Pniewy	52
Załącznik 2: Wzór ankiety dla mieszkańców	84
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	89



WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 jest podstawą zarządzania strategicznego na poziomie Gminy Pniewy. Dokument określa strategiczne kierunki rozwoju jednostki w perspektywie długoterminowej – do 2030 roku. Wyznaczone w Strategii cele i kierunki działań, pozwolą na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz samorządowych, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Podstawowym celem dokumentu jest uporządkowanie i zaplanowanie prowadzenia długofalowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony środowiska i zrównoważonej gospodarki przestrzennej. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie zasobami gminy, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastruktura, zasoby ludzkie czy środki finansowe. Ponadto jest to formalna podstawa do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 jest nadrzędnym dokumentem względem pozostałych planów, polityk czy programów obowiązujących w gminie Pniewy. Strategia zachowuje spójność z dokumentami wyższego rzędu, szczególnie ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona również wyznaczała ramy dla opracowań strategiczno-planistycznych powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Podstawą opracowania Strategii były aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne. Głównym aktem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowywania dokumentu była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ważnym punktem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców, a część programowa została współtworzona przez uczestników warsztatów strategicznych.

Ważnym źródłem informacji byli **członkowie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030** (dalej Zespół lub Zespół ds. Strategii), w skład którego wchodził reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Ireneusz Szymczak – Wójt Gminy Pniewy – Przewodniczący Zespołu,
- Maciej Michalski – Sekretarz Gminy Pniewy – Członek Zespołu,
- Agata Grzejszczyk – Skarbnik Gminy Pniewy – Członek Zespołu,
- Justyna Płodzik – Inspektor ds. pozyskiwania funduszy i promocji gminy – Członek Zespołu.

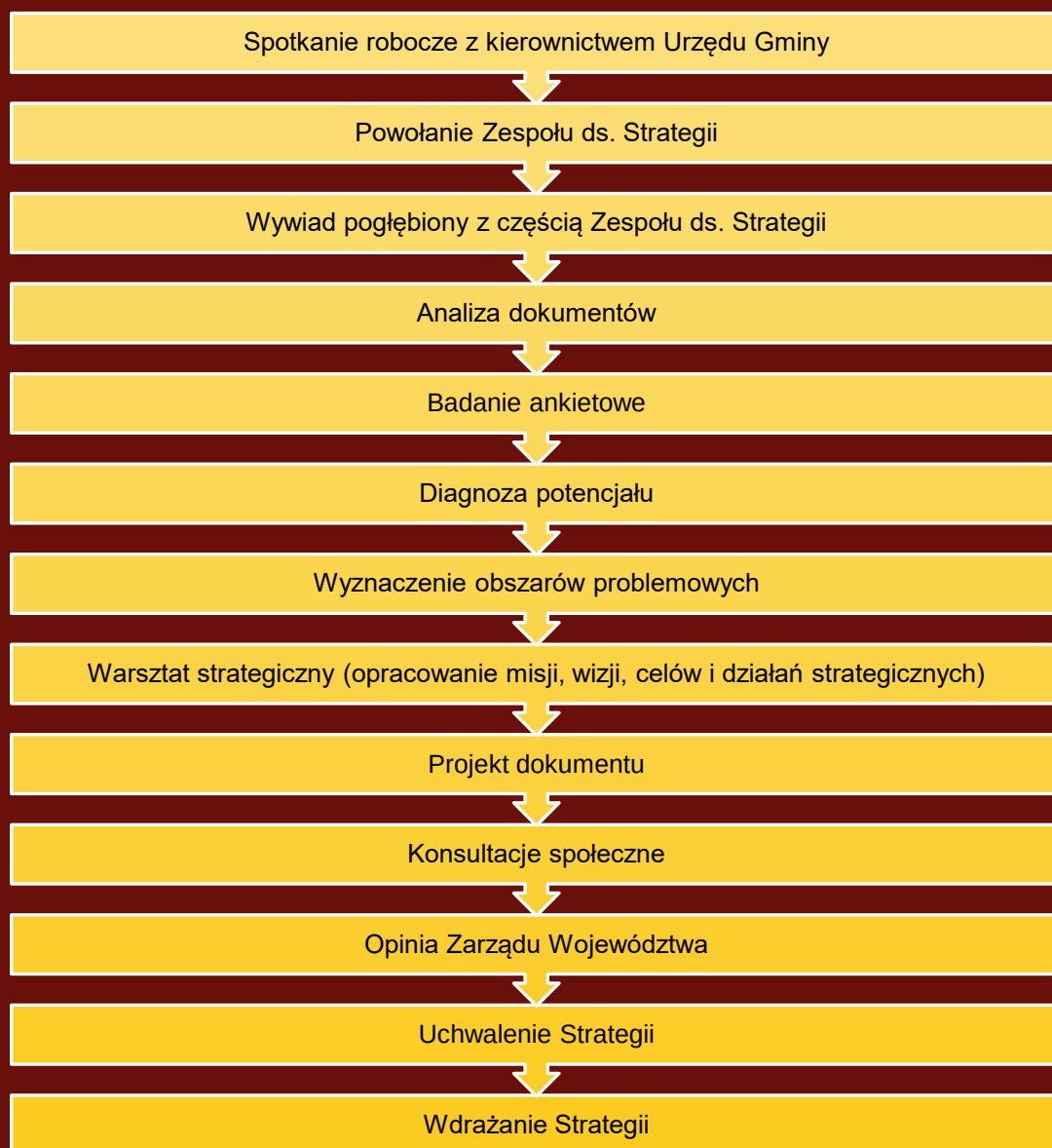
Zespół uzupełnili pozostali uczestnicy warsztatów strategicznych, w których udział wzięli Dyrektorzy szkół podstawowych z terenu gminy Pniewy: Pani Agata Walczak, Pani Beata Stępniewska, Pan Tomasz Gajewski i Pan Andrzej Bień. Reprezentowane były też organizacje pozarządowe: Koło Gospodyń Wiejskich „Michrowianki” przez Panią Teresę Szymczak, Koło Gospodyń Wiejskich „Cychrowianki” przez Panią Urszulę Miciałkiewicz i Panią Beatę Kosieradzką, Koło Gospodyń Wiejskich „Koniczynki” przez Panią Monikę Wojdalską, Koło Gospodyń Wiejskich z Wilczorudy przez Panią Julię Jandę-Wilk, Stowarzyszenie „Razem dla Michrowa” przez Panią Małgorzatę Marczak i Ludowy Klub Sportowy „Pniewy” przez Panią Justynę Płodzik. Obecni byli również: Komendant Gminny Ochotniczych Straży Pożarnych Pan Daniel Sadowski, projektant Pan Artur Maciejak, Kierownik Klubu Senior+ Pani Aleksandra Zagawa oraz Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Pniewach Pani Julia Janda-Wilk.

Dodatkowo Zespół wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego, kierownik zespołu,
- Tomasz Michałowicz – Ekspert ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Maja Czyż – Młodszy Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Prace nad Strategią rozpoczęto w październiku 2021 roku, kiedy to podjęta została Uchwała nr XLVIII.284.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 22 października 2021 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu Gminy Pniewy oraz badania ankietowego wśród mieszkańców. Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej, pozwoliła na wyznaczenie obszarów problemowych w zakresie powyższych sfer. Następnie przeprowadzono warsztaty strategiczne, podczas których opracowano misję i wizję rozwoju gminy, a także założenia do celów i kierunków działań, których realizacja wpłynie na urzeczywistnienie określonej na 2030 rok wizji. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającym na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i rozwój innowacji. Wypracowane zagadnienia skonsultowano z Zespołem ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 i w lutym 2022 roku przygotowano projekt Strategii. Następnie projekt dokumentu strategicznego został wyłożony do publicznego wglądu, a w dalszej kolejności zaopiniowany przez Zarząd Województwa Mazowieckiego.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.





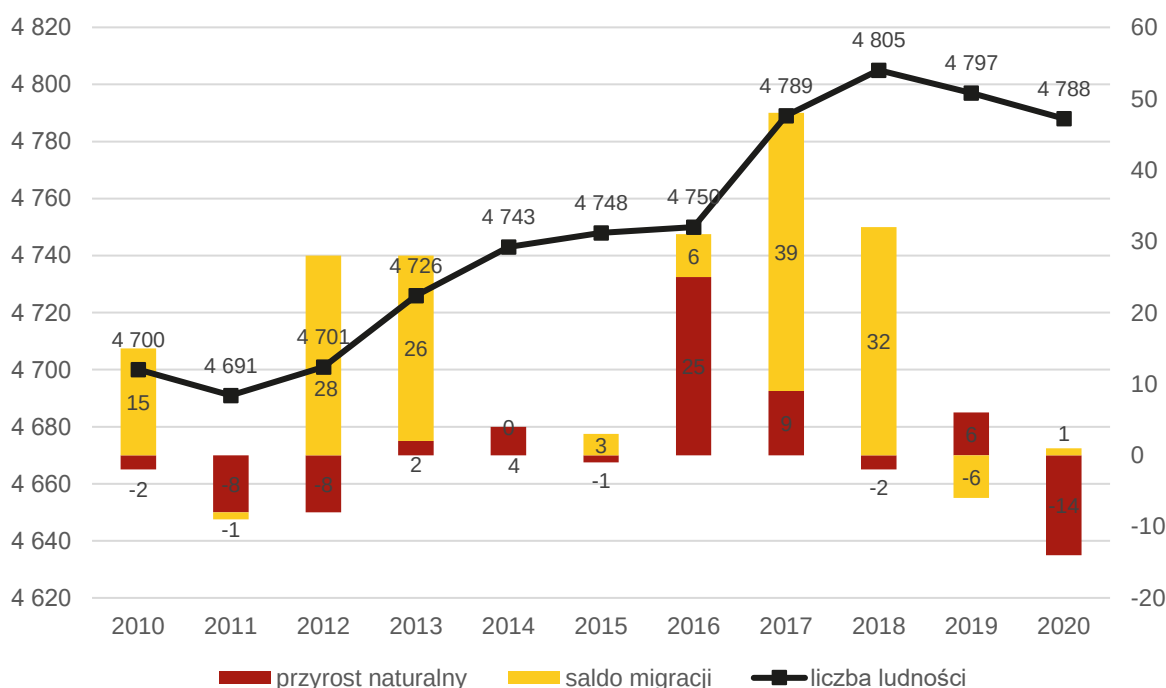
CZĘŚĆ I:
STAN I WYZWANIA ROZWOJU
GMINY PNIEWY

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Sytuacja demograficzna w ujęciu dziesięcioletnim (2010-2020) wskazuje na pozytywny trend związany ze wzrostem liczby ludności w gminie. Od roku 2010 do 2018 liczba mieszkańców wzrosła od 4 700 do 4 805. W kolejnych latach liczba ta jednak nieznacznie spadła. W 2020 roku gminę Pniewy zamieszkiwało 4 788 osób, co stanowiło 5% ludności powiatu grójeckiego. Gęstość zaludnienia wynosiła 47 osób/km² i była jedną z najniższych w powiecie. Niska gęstość zaludnienia i związane z nią silne rozproszenie zabudowy ma wpływ m.in. na utrudnione i kosztochłonne doprowadzenie infrastruktury sieciowej do poszczególnych miejscowości.

Na zmiany liczby ludności w gminie wpływ mają głównie dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny (czyli różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów) przyjmował w większości analizowanych lat wartość ujemną bądź nieco powyżej zera. Wyjątkiem był rok 2016, kiedy to w gminie urodziło się o 25 mieszkańców więcej niż zmarło. W przypadku gminy Pniewy, większy wpływ na stan ludności miał jednak wskaźnik salda migracji, mówiący o różnicy pomiędzy liczbą osób, które w danym roku zamieszkały w jednostce, a osobami wyprowadzającymi się. Saldo migracji było w latach 2010-2020 najczęściej pozytywne, z kumulacją w latach 2017 i 2018, kiedy to wynosiło odpowiednio 39 i 32 osoby. Analizując kierunki migracji ludności, można zaobserwować, że w latach 2010-2020 do gminy Pniewy wprowadzali się w większości mieszkańcy miast. Z kolei sytuacja w zakresie wymeldowania była zróżnicowana – w zależności od roku przeważały wymeldowania na wieś lub do miasta. Może z tego wynikać, że migranci z miasta oczekują spokoju i wiejskiego charakteru otoczenia. Z kolei mieszkańcy gminy, którzy wyprowadzają się do innych jednostek wiejskich, mogą nie znajdować w gminie Pniewy ważnych dla siebie funkcji i udogodnień. Osoby wyprowadzające się z gminy mogą poszukiwać atrakcyjniejszych miejsc pracy z wyższymi zarobkami, wysokiej jakości usług społecznych lub lepszego dostępu do infrastruktury. Osoby młode mogą też emigrować w związku z naturalną chęcią wyrwania się z rodzinnej miejscowości i osiedlenia się w mieście.

Zapewnienie w gminie wiejskiej wszystkich udogodnień dużych aglomeracji miejskich nie jest możliwe. Gmina Pniewy powinna jednak dążyć do, choćby częściowego, zapewnienia dostępu do części udogodnień i rozrywek, których mieszkańcy poszukują w miastach.



Ryc. 1 Zmiany liczby ludności w gminie Pniewy w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza zmian poszczególnych grup wiekowych w gminie Pniewy wskazuje na dość porównywalny udział mieszkańców w wieku przed- i poprodukcyjnym, który nieznacznie wzrastał w obu przypadkach w ostatnich latach. Z kolei zauważa się spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Poglębiając analizy demograficzne, w latach 2016-2020 zaobserwowano niewielki spadek udziału osób w wieku kreatywnym (25-34 lata) w stosunku do ludności ogółem, przy jednoczesnym wzroście senioralnego obciążenia demograficznego (udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym). Postępujące zmiany zachodzą jednak wolniej w porównaniu ze średnią powiatu i województwa. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne przygotowane przez Główny Urząd Statystyczny, do roku 2030 należy spodziewać się wzrostu udziału seniorów, przy malejącym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym i dość stabilnym udziałem mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Zaobserwowane trendy demograficzne w odniesieniu do gminy Pniewy wskazują na ryzyko zaistnienia problemów z zastępowalnością pokoleń na rynku pracy oraz niedostatkami ludności w wieku produkcyjnym w przyszłości. Ze względu na rolniczy charakter gminy, może to skutkować zmianami w strukturze gospodarki, co dodatkowo pogłębiają obserwowane coraz częściej przypadki, kiedy to odchodzi się od dziedziczenia gospodarstw rolnych, niekiedy kończąc z wielopokoleniową tradycją. Samorząd może podejmować kroki wspierające rolnictwo, które buduje część tożsamości lokalnej mieszkańców, jednak zdecydowana większość czynników związanych m.in. z opłacalnością prowadzenia takiej działalności, zależy od uwarunkowań zewnętrznych.

Poza skutkami na rynku pracy, zmieniające się tendencje demograficzne, wiążą się również z potrzebą dostosowania usług publicznych do zwiększającej się liczby osób starszych, w tym usług opiekuńczych, medycznych, ale także dostosowania oferty kulturalnej do różnych grup wiekowych. W planowaniu infrastruktury społecznej należy wziąć pod uwagę najbliższe lata, w których stale występować będzie zapotrzebowanie na usługi opieki nad dziećmi oraz edukację, ale także następną dekadę, gdzie coraz bardziej odczuwalny może być udział seniorów, a co za tym idzie potrzeby infrastrukturalne dla tej grupy społecznej. Warty rozważenia rozwiązaniem jest więc uniwersalne projektowanie infrastruktury, która bez dużych nakładów finansowych będzie mogła zmienić swoje przeznaczenie w kolejnych latach.

Gmina Pniewy oferuje usługi społeczne skierowane zarówno do najmłodszych jak i starszych mieszkańców. W 2020 roku w miejscowości Kruszew utworzony został żłobek gminny, który oferuje 14 miejsc opieki dla dzieci do lat 3. Żłobek Samorządowy w Kruszewie powstał dzięki dofinansowaniu z rządowego programu „MALUCH+”, w budynku wykorzystywanym wcześniej przez niepubliczne przedszkole. Ze środków Unii Europejskiej dofinansowanie otrzymują również rodzice dzieci uczęszczających do placówki, co zmniejsza koszty comiesięcznego czesnego. W związku ze wzrostem zainteresowania tego typu usługą, przewiduje się potrzebę zwiększenia dostępności do miejsc opieki dla najmłodszych dzieci.

Od 2020 roku, w miejsce czterech niepublicznych punktów przedszkolnych prowadzonych przez Stowarzyszenie „Górna Jeziorka”, powstały cztery oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, których organem prowadzącym jest Gmina Pniewy. Największym oddziałem jest oddział w Kruszewie, który jednocześnie odznacza się najmniejszą średnią liczebnością grup (15 dzieci). Z kolei oddziały w Ciechlinie, Jeziorach i Karolewie mają porównywalną wielkość ze średnią liczebnością grup wynoszącą 22 dzieci.

W miejscowościach gdzie znajdują się oddziały przedszkolne, znajdują się również Publiczne Szkoły Podstawowe prowadzone przez Gminę Pniewy. Podobnie jak w przypadku przedszkoli – największa placówka znajduje się w Kruszewie (157 uczniów w roku 2020). Pozostałe szkoły mają po około 80 uczniów, co przekłada się na średnią wielkość oddziału, która oscyluje w okolicach 10 uczniów. Ze względu na niewielką liczbę dzieci w placówkach szkolnych, a więc proporcjonalną do tego subwencję oświatową, Gmina Pniewy zmuszona jest dokładać znaczne środki finansowe do utrzymania szkół. Placówki posiadają bogatą ofertę dydaktyczną oraz rozwijającą zainteresowania uczniów, takie jak robotyka, taniec, sport czy plastyka. W szkole w Karolewie istnieje możliwość uczestniczenia w dogoterapii oraz artterapii.

Jedną z informacji świadczących o jakości kształcenia w poszczególnych jednostkach są wyniki egzaminów państwowych. Analizując średnie wyniki egzaminu ósmoklasistów w 2020 roku, gmina Pniewy

wypada pozytywnie zarówno na tle średnich wyników w powiecie grójeckim, ale także w całym województwie oraz w kraju. Przyglądając się jednak sytuacji poszczególnych szkół, wyraźnie niższe wyniki osiągnęli uczniowie szkoły w Karolewie.

Na terenie gminy Pniewy nie funkcjonuje jednostka ukierunkowana na propagowanie kultury wśród mieszkańców. Zadania tego typu, z zadowalającym skutkiem, realizuje częściowo Gminna Biblioteka Publiczna w Pniewach. Obok działalności polegającej na popularyzacji czytelnictwa, Biblioteka organizuje również koncerty, zajęcia rozwijające zainteresowania mieszkańców (takie jak szachy, taniec, rękodzieło i inne), a także przygotowuje wydarzenia cykliczne (m.in. Noc z Biblioteką, Środy z Planszówką czy Spotkania z Przyrodą). Placówka prowadzi również „Mobilną Bibliotekę dla Seniorów” – projekt skierowany dla seniorów niemobilnych, do których dostarczane są pozycje czytelnicze. Najważniejszym wydarzeniem kulturalnym organizowanym na terenie gminy Pniewy jest Mazowiecka Noc Świętojańska, która integruje mieszkańców i gości podczas koncertów, występów i innych wydarzeń związanych z tradycją i kulturą lokalną. W miejscowościach na terenie gminy Pniewy znajdują się świetlice wiejskie, które jednak niezbyt często są wykorzystywane przez lokalną społeczność. Dostrzega się więc w tym zakresie duży potencjał – przy odpowiednim zagospodarowaniu, świetlice mogą przybrać formę lokalnych centrów kultury i integracji.

Propagowaniem sportu na terenie gminy zajmuje się m.in. Ludowy Klub Sportowy Pniewy, który prowadzi zajęcia z piłki nożnej dla dzieci i młodzieży. Treningi odbywają się w sezonie letnim na boisku w Załężu Dużym, które posiada całą potrzebną infrastrukturę dodatkową (szatnie, zaplecze sanitarne, trybuny), natomiast w sezonie zimowym w sali sportowej przy szkole w Kruszewie. Ważnym wydarzeniem sportowym jest w gminie Bieg Wyklętych.

Coraz prężniej na terenie gminy działają Koła Gospodyń Wiejskich. Zajmują się propagowaniem lokalnej kultury i tradycji, wspieraniem i organizowaniem wydarzeń, zbiorów środków oraz biorą udział w akcjach charytatywnych. W gminie Pniewy funkcjonują również jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w Koniach, Kruszewie, Wilczorudzie, Ciechlinie i Przęsławicach, przy czym dwie pierwsze ujęte są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Większość pozostałych organizacji pozarządowych jest zdecydowanie mniej aktywna i dostrzega się konieczność pobudzenia ich działalności. Dobrym działaniem w tym kierunku może być przeznaczenie budynków i infrastruktury gminnej do wykorzystania dla stowarzyszeń. Budynki z potencjałem do wykorzystania na cele organizacji pozarządowych, a także w celach kulturalnych czy integracyjnych, znajdują się m.in. w Michrowie i Wilczorudzie.

Wsparciem osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pniewach. Jednostka zajmuje się m.in. przyznawaniem zasiłków celowych i okresowych, prowadzeniem programów takich jak „Posiłek w szkole i w domu”, a także świadczeniem usług opiekuńczych dla ludzi z zaburzeniami psychicznymi. W 2020 roku z pomocy społecznej korzystało 114 mieszkańców gminy, przy czym liczba ta spadała w ostatnich latach. Na terenie gminy Pniewy funkcjonują dwa Kluby Senior+, które oferują miejsca dla łącznie 60 seniorów. Osoby starsze mają możliwość wzięcia udziału w spotkaniach, warsztatach, zajęciach edukacyjnych, ruchowych i innych.

W 2020 roku w zasobie mieszkaniowym gminy znajdowało się 21 mieszkań komunalnych. Ze względu na zły stan techniczny nie korzystano z 4 mieszkań.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Ze względu na uwarunkowania naturalne, pokrycie terenu oraz użytkowanie ziemi w gminie Pniewy, podstawą gospodarki jest rolnictwo. Dominująca działalność dotyczy sadownictwa – sady zajmują ponad 2 000 ha powierzchni, przy czym obserwowana jest tendencja wzrostowa w tym zakresie. O chęci kultywowania tradycji sadowniczych świadczy nie tylko wzrost powierzchni upraw, ale również ciągła modernizacja zaplecza oraz podnoszenie kompetencji i kwalifikacji sadowników. Ponadto w gminie zlokalizowane są zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego, warsztaty naprawcze, punkty handlowo-usługowe i inne działalności gospodarcze. Wśród największych firm wyróżniają się m.in. Wytwórnia Napojów Bezalkoholowych - „ŹRÓDŁO PNIEWY” Spółka z o.o. (Pepsi-Cola General Bottles Poland) w Michrowie, zlokalizowane na trasie Grójec-Mszczonów, AgraTrans w Józefowie – firma wynajmująca i sprzedająca używane i nowe maszyny rolnicze i budowlane oraz naczepy, PiastPol w Kruszewie – producent naturalnej wody źródlanej w dużych opakowaniach, czy Adro w Budkach Petrykowskich – fabryka drzwi, okien i rolet.

Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON zarejestrowanych na terenie gminy Pniewy wyniosła w 2020 roku 460 – o 75 więcej niż w roku 2016. Tempo przyrostu nowych przedsiębiorstw na terenie gminy jest jednym z szybszych w powiecie. Zdecydowana większość przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gminy Pniewy zatrudnia mniej niż 10 pracowników.

Istotną informacją z zakresu gospodarki na terenie gminy jest sytuacja na rynku pracy. Do roku 2018 stosunek osób bezrobotnych zarejestrowanych w odniesieniu do osób w wieku produkcyjnym spadał. Jednak w kolejnych latach wskaźnik ten wzrósł do 2,6% w roku 2020. Podobny trend zaobserwowano zarówno w powiecie jak i województwie, przy czym wskaźniki bezrobocia dla gminy Pniewy kształtowały się porównywalnie ze średnią powiatu, jednak dużo niżej niż średnia wojewódzka. W jednostkach, gdzie gospodarka oparta jest w dużym stopniu na rolnictwie, często zauważa się problem z bezrobociem sezonowym, spowodowanym mniejszym zapotrzebowaniem na pracę w sezonie zimowym. W gminie Pniewy problem ten nie jest zauważalny, co pozytywnie wpływa na rynek pracy.

Gospodarka jednostek samorządu terytorialnego warunkowana jest w dużej mierze przez dostęp do infrastruktury. Przez centralną część gminy Pniewy przebiega droga krajowa nr 50, o przebiegu Ciechanów - Płońsk - Wyszogród - Sochaczew - Żyrardów - Mszczonów - Grójec - Góra Kalwaria - Kołbiel - Mińsk Mazowiecki - Łochów - Ostrów Mazowiecki, nazywana także „Dużą Obwodnicą Warszawy”. Dodatkowo gmina leży pomiędzy drogami S7 i S8, co zwiększa jej potencjał m.in. w zakresie transportu towarów oraz dostępności do większych aglomeracji miejskich, szczególnie Warszawy. W zakresie infrastruktury drogowej dostrzega się potrzebę poprawy jakości dróg gminnych, budowy chodników przy drogach oraz oświetlenia ulicznego. Rozbudowa infrastruktury drogowej wiąże się również z budową ścieżek rowerowych, których brakuje. Przez gminę zgodnie z nurtem rzeki Jeziorki przebiega wyłącznie jeden szlak rowerowy „Kraina Jeziorki”.

Analizując dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sytuacja gminy Pniewy wygląda zdecydowanie mniej korzystnie niż średnia dla powiatu grójeckiego czy województwa mazowieckiego. Dostęp do sieci wodociągowej ma mniej niż 10% mieszkańców, przy czym w zakresie kanalizacji sanitarnej sytuacja jest jeszcze bardziej niekorzystna. Dostrzega się więc pilną potrzebę doprowadzenia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do możliwie jak największej liczby gospodarstw domowych. W przypadkach, kiedy doprowadzenie sieci jest niemożliwe (m.in. ze względu na rozproszoną zabudowę), zaleca się wsparcie mieszkańców w zakresie dostępu do podstawowej infrastruktury. Należy rozważyć utworzenie oczyszczalni ścieków wraz z możliwością dowozu nieczystości taborem asenizacyjnym, a także zmodernizować stacje uzdatniania wody i zapewnić ich wydolność zgodną z zapotrzebowaniem. Pozytywnie kształtuje się sytuacja w przypadku gazyfikacji gminy – dostęp do sieci gazowej ma około połowa mieszkańców. Dostęp do sieci gazowej wpływa również pozytywnie na atrakcyjność inwestycyjną jednostki.

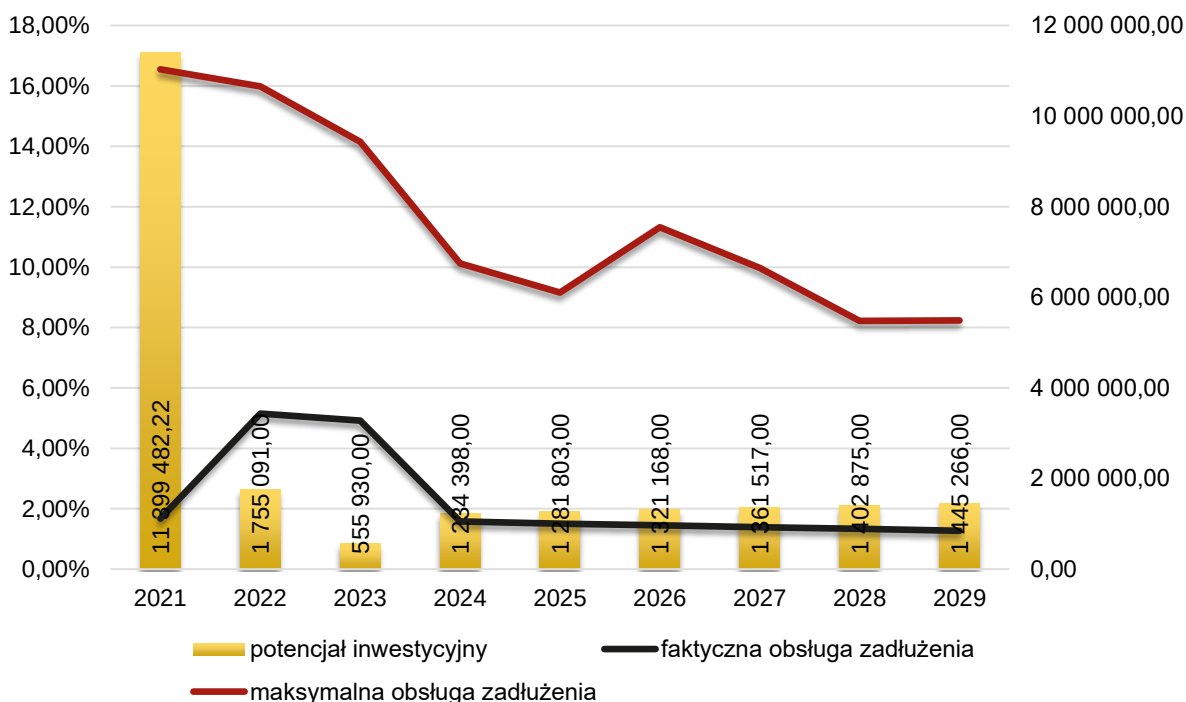
Analizując dane dotyczące gospodarki odpadami, zauważa się wzrost udziału odpadów komunalnych zbieranych w sposób selektywny w latach 2017-2020. Świadczy to o wzroście świadomości ekologicznej mieszkańców na przestrzeni analizowanych lat. Należy jednak zauważyć, że w roku 2020 tylko 49% odpadów zbieranych było selektywnie – mimo wzrostu odsetek ten nadal pozostaje na niezadowalającym poziomie. Mieszkańcy mają również możliwość przekazywania odpadów określonych frakcji do

Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Pniewach, który jednak nie spełnia oczekiwań i wymaga modernizacji lub zmiany lokalizacji.

Postępujące zanieczyszczanie środowiska, którego następstwem są zmiany klimatyczne spowodowane nadmierną ekspansją człowieka na środowisko, zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb. Gmina Pniewy pomaga mieszkańcom podczas aplikowania o dofinansowania w zakresie programów Czyste Powietrze oraz Moja Woda, które prowadzi Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Gmina współpracowała również z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie przy realizacji zadania pn. „Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z terenu gminy Pniewy w roku 2021”. Kwota dotacji wynosiła 19 807,20 zł co stanowiło 70% kosztu całkowitego realizacji zadania, szacowanego na kwotę 29 700,00 zł. W 2020 roku została przeprowadzona inwentaryzacja źródeł ciepła na terenie gminy, gdzie najczęściej gospodarstw domowych jako źródła ciepła wskazało gaz (407), następnie paliwa stałe (341), energię elektryczną (247) i odnawialne źródła energii – 15. Postępujące zmiany klimatyczne, w tym te związane z zasobami wodnymi, mogą negatywnie wpływać na gospodarkę gminy, która w dużej części oparta jest na rolnictwie. Kłęski suszy i niedoborów wód mogą powodować niższe plony, a w konsekwencji niższe dochody rolników oraz wyższe ceny żywności.

Gospodarka gminy jest również zależna od stanu finansów samorządowych. Dochody na 1 mieszkańca dla gminy Pniewy były w ostatnich latach na poziomie porównywalnym ze średnią powiatu, jednak niższym niż średnia wojewódzka. Pozytywną tendencją jest jednak wzrost tego wskaźnika. Analizując strukturę dochodów i wydatków ogółem w budżecie gminy w latach 2015-2020, zauważa się stały wzrost dochodów. Podobnie było z wydatkami, jednak w 2020 roku nastąpiło odwrócenie trendu, i wydatki z budżetu spadły w stosunku do roku poprzedniego, co poskutkowało dodatnim wynikiem budżetu na koniec roku.

Potencjał inwestycyjny gminy w najbliższych latach określa się m.in. przez kształt wskaźnika obsługi zadłużenia, mówiącego o możliwościach inwestycyjno-kredytowych. Obrazuje to poniższy wykres, z którego wynika, że potencjał inwestycyjny w okresie 2021-2029 planowany był na 21,7 mln zł.

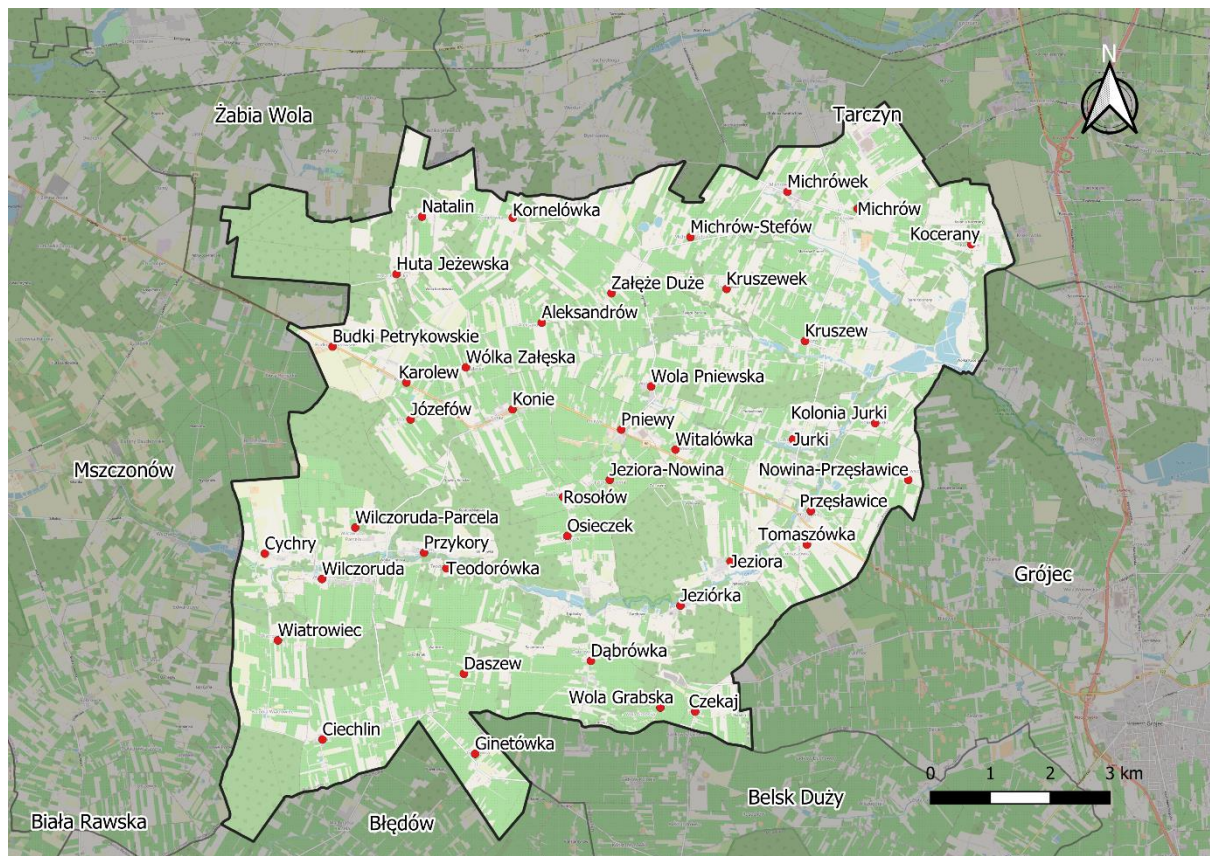


Ryc. 2 Potencjał inwestycyjny gminy Pniewy w latach 2021-2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLVL.266.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 09 sierpnia 2021 roku w sprawie uchwalenia zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pniewy

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Pniewy jest wiejską jednostką samorządu terytorialnego położoną w środkowo-zachodniej części województwa mazowieckiego. Jest to najdalej na północny zachód wysunięta gmina powiatu grójeckiego. Powierzchnia gminy Pniewy wynosi 102 km², co stanowi 8% powierzchni powiatu. Gminę tworzy 38 sołectw, na które składają się 41 miejscowości: Aleksandrów, Budki Petrykowskie, Ciechlin, Cychry, Czekaj, Daszew, Dąbrówka, Ginetówka, Huta Jeżewska, Jeziora, Jeziora-Nowina, Jeziorka, Józefów, Jurki, Karolew, Kocerany, Kolonia Jurki, Konie, Kornelówka, Kruszew, Kruszewek, Michrów, Michrów-Stefów, Michrów-Stefów, Natalin, Nowina-Przysławice, Osieczek, Pniewy, Przysławice, Przykory, Rosołów, Teodorówka, Tomaszówka, Wiatrowiec, Wilczoruda, Wilczoruda-Parcela, Witalówka, Wola Grabska, Wola Pniewska, Wólka Załęska oraz Załęże Duże.



Ryc. 3 Położenie gminy Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Dzięki przebiegającej przez centralną część gminy drodze krajowej nr 50, dojazd z Pniew do siedziby powiatu – Grójca, trwa do 15 minut. Położenie gminy Pniewy pomiędzy dwiema trasami szybkiego ruchu (S7 oraz S8), świadczy o korzystnym położeniu komunikacyjnym – do stolicy województwa dojechać można w mniej niż 1 godzinę (trasa do centrum Warszawy to około 50 km). Takie położenie jednostki wpływa pozytywnie na dostęp mieszkańców do usług świadczonych przez większe ośrodki miejskie, ale również pozwala na rozwój gospodarki, w tym sprawny transport produkowanych na terenie gminy produktów (w tym żywności).

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Pniewy jednoznacznie świadczy o jej rolniczym charakterze. Aż 74% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, z czego około 62% to sady. Tereny leśne stanowią 21% jednostki, a pozostałe 5% to obszary zabudowane i pozostałe. Powiat grójecki stanowi sadownicze zagłębienie województwa mazowieckiego, przy czym gmina Pniewy jest jego ważnym ogniwem.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy dzieli się na strefę o przeważających walorach przyrodniczo-krajobrazowych (głównie obszary leśne) oraz strefę osadniczo-rolną (gdzie przeważają zabudowania gospodarcze i mieszkaniowe oraz tereny wykorzystywane rolniczo).

Obszar gminy Pniewy jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu. Występują tu zarówno pagórki morenowe jak i doliny rzeczne cieków stanowiących dopływy Wisły. Głównym ciekim wodnym tworzącym gęstą sieć hydrograficzną gminy jest rzeka Jeziorka. Dodatkowo ze względu na rolniczy charakter gminy dostrzegalna jest gęsta sieć rowów melioracyjnych. Na terenie gminy Pniewy występują też naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, w tym zalew w Osieczku, pełniący funkcję retencyjną. Zbiornik ten odznacza się również potencjałem do wykorzystania w celach rekreacyjnych i turystycznych, przy czym należy pamiętać o zachowaniu jego pierwotnego celu (retencji) oraz stosowaniu się do wszelkich wymagań w zakresie ochrony i odpowiedniego utrzymania integralności środowiska wodnego.

Z uwagi na walory przyrodnicze rzeki Jeziorki, występujących w jej dolinie lasów oraz współwystępowaniu innych charakterystycznych ekosystemów, większa część gminy (w południowej i wschodniej części) została objęta obszarową formą ochrony przyrody – Obszarem Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Jeziorki. Dodatkowo w okolicach miejscowości Jeziorka, w celu zachowania naturalnego grądowego siedliska położonego nad rzeką Jeziorką oraz jego ochrony, utworzony został Rezerwat Przyrody Jeziora-Olszyny.

Wśród walorów kulturowych gminy na uwagę zasługują obiekty zabytkowe takie jak: kościół rzymskokatolicki p.w. Przemienienia Pańskiego w Jeziórcu, dwór w Jurkach, park krajobrazowy w Jurkach, cmentarz ewangelicki w Karolewie, park krajobrazowy w Michrowie, młyn wodny w Przęsławicach, park krajobrazowy w Woli Pniewskiej. Dodatkowo w Michrowie znajduje się założenie dworskie, które obecnie należy do Polskiej Akademii Nauk. Gmina Pniewy przewiduje współpracę z jednostką w celu odrestaurowania dworu, a być może w przyszłości szerszego wykorzystania go dla celów społecznych.

Podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną na terenie gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy, uchwalone w 2018 roku. Najważniejsze wnioski płynące z analizy dokumentu to wzmocnienie funkcji miejscowości Pniewy jako ośrodka administracyjnego gminy, koncentrującego dodatkowo funkcje usługowe, gospodarcze i społeczne, a także pełnienie funkcji pomocniczych przez miejscowości Przęsławice i Konie. Wzdłuż drogi krajowej nr 50 wyznaczone zostały tereny inwestycyjne. Tereny te posiadają doprowadzoną sieć gazową i elektryczną, jednak brak systemu wodociągów i kanalizacji znacznie osłabia ich atrakcyjność względem potencjalnych inwestorów. Należy więc zwiększyć potencjał terenów inwestycyjnych poprzez doprowadzenie brakującej infrastruktury, co może wpłynąć na rozwój gospodarczy jednostki, dając możliwość powstania np. centrum logistycznego.

Aktem prawa miejscowego regulującym zasady kształtowania przestrzeni i zabudowy na terenie gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, sporządzony dla obszaru całej jednostki. Największą powierzchnię w dokumencie przeznaczono pod zabudowę mieszkaniową zagrodową i jednorodzinną, a także letniskową. Ze względu na duże zainteresowanie deweloperów i parcie na urbanizację głównie północnej części gminy, należy podejmować kroki zapewniające możliwość lokalizowania zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej na wyznaczonych terenach. Rozwój zabudowy mieszkaniowej przełoży się na wzrost liczby mieszkańców. Poskutkuje to z jednej strony wsparciem budżetu gminy w postaci wpływów z podatków, a z drugiej koniecznością zapewnienia podstawowych potrzeb infrastrukturalnych oraz wysokiej jakości usług społecznych.

Gmina Pniewy należy do struktur Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego, dzięki czemu została uwzględniona w Planie Działań Innego Instrumentu Terytorialnego Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027. Do najważniejszych projektów przewidzianych w w/w dokumencie zalicza się budowę sieci kanalizacyjnej, remonty ciągów komunikacyjnych czy rewitalizację terenów nad zalewem w Osieczku.

4. Jakość życia w gminie – wyniki badań ankietowych

Dopełnieniem danych statystycznych analizowanych podczas diagnozy gminy Pniewy, jest spojrzenie na podstawowe elementy funkcjonowania gminy z perspektywy jej mieszkańców. W celu poznania opinii dotyczącej jakości życia, potrzeb i określenia priorytetów rozwojowych, przeprowadzono badanie ankietowe w postaci kwestionariusza on-line. Ankietyzacja trwała od 26 sierpnia do 14 października 2021 roku.

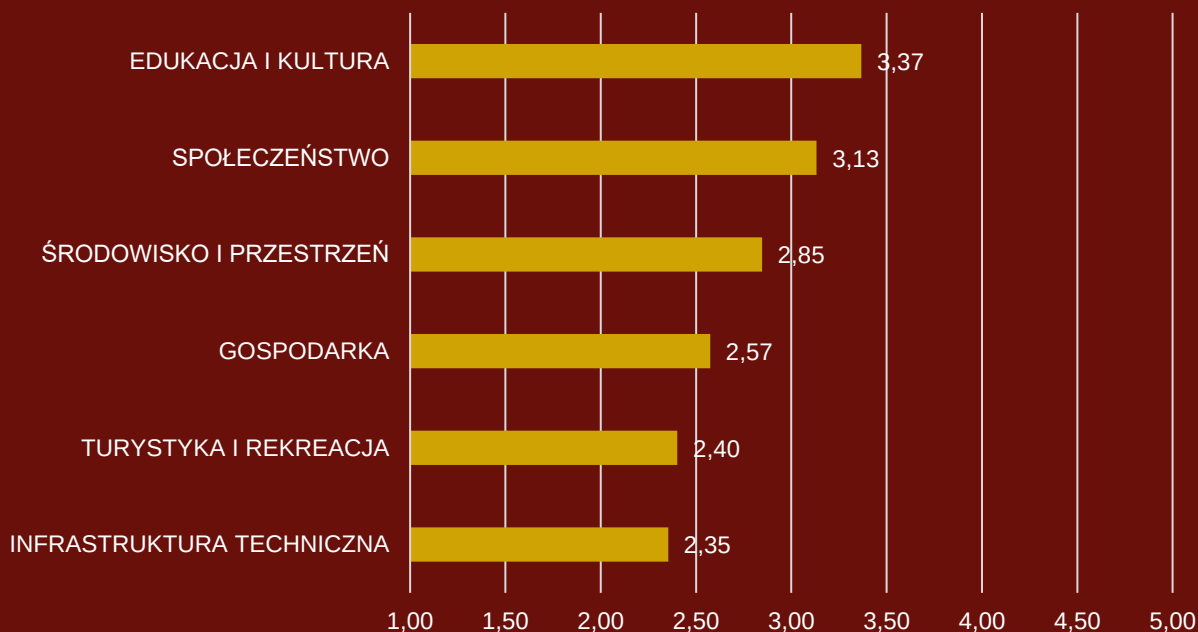
Respondenci odpowiadali na pytania zamknięte dotyczące działalności gminy w 6 obszarach tematycznych: edukacja i kultura, społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna oraz turystyka i rekreacja. Następnie zapytano mieszkańców o priorytety rozwoju oraz wizytówkę, z którą powinna być kojarzona gmina Pniewy.

W ankiecie wzięło udział 119 osób, wśród których przeważały kobiety (58,8%). Struktura wiekowa respondentów była zdominowana przez grupę w wieku produkcyjnym: 26,9% odpowiadających należało do przedziału 26-35 lat, a aż 39,5% to osoby w wieku 36-45 lat. 14,3% stanowiły z kolei osoby w wieku 46-55 lat. Osoby poniżej 25 roku życia stanowiły łącznie 12,6% ankietowanych, z kolei mieszkańcy w wieku 56 lat i więcej – tylko 6,7%. Zdecydowana większość ankietowanych (62,2%) to osoby zatrudnione na umowę o pracę. W ankiecie wzięli również udział rolnicy (14,3%), przedsiębiorcy (9,2%) oraz uczniowie i studenci (8,4%). Wśród odpowiadających było także kilka osób bezrobotnych oraz emerytów i rencistów. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji gminy

Pierwsza część ankiety polegała na ocenie w skali od 1 do 5 poszczególnych zagadnień, pogrupowanych w 6 obszarów tematycznych działalności samorządu. Zagadnienia dotyczyły: społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury.

Wśród mieszkańców gminy Pniewy, najwyższe oceny otrzymały zagadnienia związane z edukacją i kulturą oraz szeroko rozumianą społecznością. Z kolei turystyka i rekreacja, a także infrastruktura techniczna otrzymały najniższe średnie oceny.



Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Tabela poniżej przedstawia najwyżej i najniżej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Zdecydowanie najlepiej oceniono dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (4,34). Powyżej 4 punktów ankietowani ocenili także zagadnienia dotyczące opieki przedszkolnej – dostęp, jakość edukacji oraz jakość infrastruktury w tym zakresie. Z kolei wśród najniżej ocenionych zagadnień ze wszystkich obszarów wyróżniają się jakość sieci kanalizacyjnej (1,61), jakość sieci wodociągowej (1,63), funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy (1,80) oraz oferta spędzania czasu wolnego dla seniorów (1,98).

Tab. 1 Podsumowanie wyników ankietyzacji wśród mieszkańców

Obszar	Najwyżej oceniane	Najniżej oceniane
Społeczeństwo	Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy
Środowisko i przestrzeń	Walory środowiska przyrodniczego w gminie	Świadomość ekologiczna mieszkańców
Infrastruktura techniczna	Jakość sieci gazowej	Jakość sieci kanalizacyjnej
Turystyka i rekreacja	Atrakcyjność turystyczna gminy	Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Działalność świetlic wiejskich

Źródło: Opracowanie wyników ankiet wśród mieszkańców

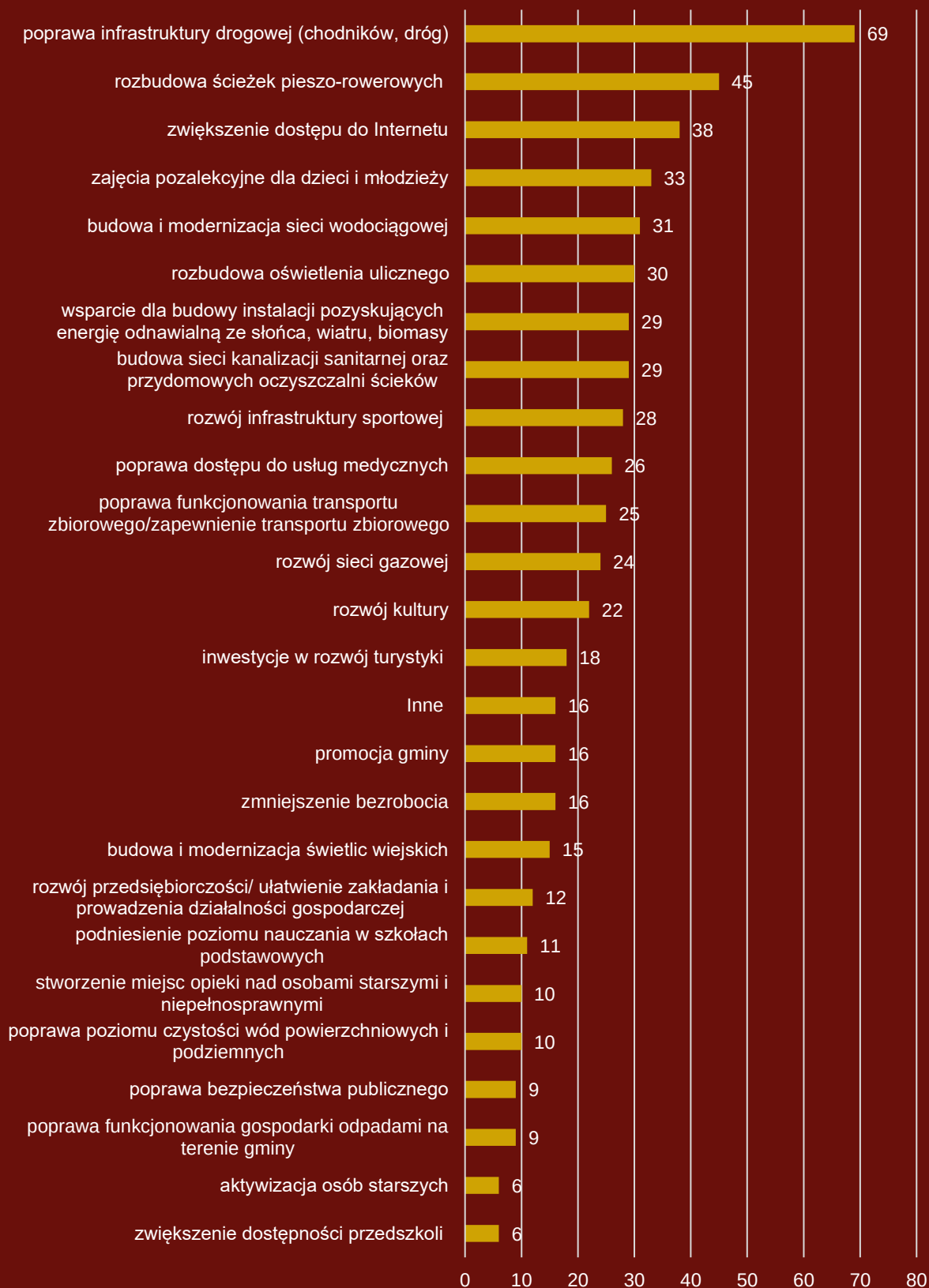
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

Ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie głównych priorytetów rozwojowych gminy, które ich zdaniem są najważniejsze w ciągu kilku najbliższych lat. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była poprawa infrastruktury drogowej oraz chodników (69 odpowiedzi). Na kolejnych miejscach znalazły się: rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych (45 wskazań), zwiększenie dostępu do Internetu (38 wskazań), zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży (33 wskazania), budowa i modernizacja sieci wodociągowej (31 wskazań) oraz rozbudowa oświetlenia ulicznego (30 wskazań).

Z kolei jako najczęściej pojawiające się propozycje dotyczące tego, co powinno wyróżniać gminę Pniewy na tle innych, być swojego rodzaju wizytówką, wskazywano:

- walory przyrodnicze,
- turystykę i rekreację,
- sadownictwo,
- wysoki poziom nauczania w szkołach,
- wiejski charakter oraz uprawy owoców i produktów lokalnych.

Ocena poszczególnych priorytetów rozwoju według ankietowanych przedstawiona jest na poniższym wykresie.



Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju gminy Pniewy według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT stanowi zebranie i uporządkowanie informacji i wniosków, które wynikają z przeprowadzonej diagnozy gminy Pniewy. SWOT jest powszechnie wykorzystywany w jednostkach samorządu terytorialnego w celu porównania silnych i słabych stron wynikających z uwarunkowań mikroekonomicznych z szansami i zagrożeniami, które wpływają na gminę z zewnątrz (uwarunkowania makroekonomiczne). Analizy SWOT dla gminy Pniewy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki gminy Pniewy;
- 2) analizę dokumentów planistycznych i strategicznych obowiązujących na terenie gminy Pniewy,
- 3) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Urzędu Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 4) wyniki badań ankietowych przeprowadzanych od 26 sierpnia do 14 października 2021 roku;
- 5) informacje ze spotkania strategicznego, które odbyło się w dniu 28 października 2021 roku oraz warsztatów strategicznych z 25 listopada 2021.

Analizę SWOT dla gminy Pniewy przedstawiono w poniższym zestawieniu.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- korzystne położenie pomiędzy dwiema dużymi aglomeracjami miejskimi – Warszawą i Łodzią, bliskość Warszawy oraz Grójca, - tradycje sadownicze i wysokorozwinięta rolnicza gałąź gospodarki, - gospodarka przestrzenna oparta na miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla terenu całej gminy, co wpływa na zachowanie ładu przestrzennego, - pozytywne wieloletnie trendy związane ze wzrostem liczby ludności gminy, - ukształtowanie terenu i walory przyrodnicze, które nie ograniczają możliwości lokalizowania inwestycji, - rozwinięta sieć gazowa, wpływająca na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz mająca efekt środowiskowy, - funkcjonujące na terenie gminy duże podmioty gospodarcze, stwarzające możliwość zatrudnienia, - polityka senioralna – funkcjonowanie dwóch Klubów Senior+ na terenie gminy, pobudzających aktywność seniorów, - atrakcyjne walory środowiska, mogące wpływać na potencjał rozwoju rekreacji i turystyki rowerowej, a także agroturystyki i ekoturystyki, - dobra sytuacja na rynku pracy, udział bezrobotnych zarejestrowanych wśród osób w wieku produkcyjnym jest stosunkowo niski, porównywalny ze średnią powiatu i niższy od średniej wojewódzkiej, - preferencyjne warunki podatkowe zachęcające potencjalnych inwestorów, w tym niższe podatki od środków transportu, - wzrost liczby Kół Gospodyń Wiejskich i ich aktywna działalność.	- duże rozproszenie miejscowości i zabudowy, skutkujące trudnościami w zakresie doprowadzania instalacji sieciowych, - niski udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, - niski potencjał terenów przeznaczonych pod inwestycje, m.in. ze względu na brak uzbrojenia terenów w sieć wodociągową i kanalizacyjną, - niezadowalająca jakość infrastruktury drogowej i okołodrogowej, - brak sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy, - niezadowalający dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, - niewykorzystany potencjał rzeki Jeziorki (brak drożności w celu wykorzystania do spływów kajakowych) oraz terenów przy zalewie w Osieczku, - PSZOK na terenie gminy, który nie spełnia oczekiwań – potrzeba modernizacji lub budowy nowego obiektu, - nierównomierna jakość infrastruktury szkolnej, a także nierównomierne wyniki egzaminów państwowych w poszczególnych placówkach, - rosnące koszty utrzymania oświaty (duże dopłaty z budżetu gminy w stosunku do subwencji), - brak obiektu funkcjonującego na zasadach domu kultury, - występujące na terenie gminy dzikie wysypiska śmieci oraz rozlewisko chemikaliów, - niewielka aktywność większości organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy.

SZANSE

- korzystne położenie komunikacyjne wynikające z bliskości dróg ekspresowych (S7 i S8), a także przebiegającej przez gminę drogi krajowej nr 50,
- przynależność do struktur Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi w zakresie rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- duże parcie na urbanizację na północy gminy, związane m.in. z szansą deweloperów na pozyskanie mieszkańców Warszawy z uwagi na dogodne położenie komunikacyjne,
- zwiększenie dostępności i popularności energii odnawialnej,
- trendy społeczne związane ze wzrostem aktywności seniorów,
- pozytywne trendy społeczne w zakresie zwiększania się świadomości środowiskowej, głównie wśród najmłodszych grup społecznych.

ZAGROŻENIA

- trendy demograficzne w zakresie struktury wiekowej – spadek ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost w wieku poprodukcyjnym,
- zmiany zachodzące w branży rolniczej związane z mechanizacją (spadek zatrudnienia w tym obszarze), a także rozwój gospodarstw wielkoobszarowych i spadek opłacalności mniejszych gospodarstw,
- postępujące zmiany klimatu skutkujące m.in. anomaliami pogodowymi, suszą, powodzią, co silnie oddziałuje na branżę rolniczą,
- brak przygotowanej wysokiej jakości infrastruktury technicznej i społecznej w sytuacji zwiększonego napływu mieszkańców (wysokie potrzeby osób emigrujących z miast),
- konkurencja m.in. Mszczonowa i Grójca w zakresie rynku pracy, handlu i usług.





CZĘŚĆ II:

**STRATEGICZNE KIERUNKI
ROZWOJU GMINY PNIEWY**

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 jest dokumentem, w którym dokonano diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej jednostki. Analizie poddano zarówno mocne i słabe strony wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które świadczą o jej potencjale, jak i szanse i zagrożenia płynące z zewnątrz. Bazując na potencjałach gminy i mając na uwadze występujące w niej problemy, przystąpiono do opracowania części programowej strategii. W procesie tworzenia założeń strategicznych niezwykle istotne było określenie misji i wizji.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, którymi kierują się władze Gminy Pniewy oraz interesariusze uczestniczący w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia, misja Gminy Pniewy brzmi następująco:

Misją Gminy Pniewy jest utrzymanie sadowniczego charakteru i zachowanie walorów przyrodniczych, przy równoczesnym podnoszeniu jakości życia mieszkańców oraz zwiększaniu dostępu do usług społecznych.



Wizja jest to obraz przyszłości, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje gminę Pniewy w perspektywie strategicznej – w 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów. Wizja Gminy Pniewy w 2030 roku to:

Gmina Pniewy w 2030 roku to miejsce przyjazne do zamieszkania i rozwoju gospodarczego, łączące tradycję z nowoczesnością, wyróżniające się czystym środowiskiem, w którym mieszkańcy mogą zaspokajać swoje potrzeby i posiadają dostęp do niezbędnych usług i udogodnień.

Najbardziej charakterystyczną i wartościową cechą gminy Pniewy jest jej wiejski, sadowniczy charakter. Misją samorządu jest utrzymanie tego charakteru jak i innych walorów przyrodniczo-krajobrazowych, jednocześnie biorąc pod uwagę stałe podnoszenie jakości życia na terenie gminy. Zapewnienie wysokiej jakości funkcjonowania w obszarze jednostki samorządowej dotyczy zarówno dostępu do infrastruktury podstawowej, ale również zapewnienie usług społecznych odpowiadających potrzebom różnych grup społecznych. Planując rozwój gminy należy mieć na uwadze zarówno mieszkańców aktualnie zamieszkujących gminę Pniewy, jak i mieszkańców potencjalnych oraz inne grupy interesariuszy Strategii jak np. rolników, turystów czy przedsiębiorców.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu gminy Pniewy, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, określono 3 cele strategiczne, którymi są:



CEL I: ZAPEWNIENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI I CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE PNIEWY.

CEL II: TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W GMINIE PNIEWY.



CEL III: AKTYWNE I ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO W GMINIE PNIEWY.

Cele strategiczne gminy Pniewy odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:		
CEL I: ZAPEWNIENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI I CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE PNIEWY.	CEL II: TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W GMINIE PNIEWY.	CEL III: AKTYWNE I ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO W GMINIE PNIEWY.
CELE OPERACYJNE:		
1.1. POPRAWA JAKOŚCI SIECI DRÓG.	2.1. WSPARCIE LOKALNYCH PRODUCENTÓW ROLNYCH.	3.1. WZROST JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH.
1.2. POPRAWA DOSTĘPU DO SIECI WODOCIĄGOWEJ I KANALIZACYJNEJ.	2.2. ROZWÓJ OFERTY INWESTYCYJNEJ NA TERENIE GMINY.	3.2. WZROST INTEGRACJI SPOŁECZNEJ.
1.3. ROZWÓJ POZOSTAŁEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.	2.3. PROMOCJA GMINY I PRODUKTÓW LOKALNYCH.	3.3. ROZWÓJ USŁUG KULTURALNYCH NA TERENIE GMINY.
1.4. UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ.	2.4. ROZWÓJ OFERTY TURYSTYCZNEJ I WYPOCZYNKOWEJ, OPARTEJ NA ZASOBACH REGIONU.	3.4. ROZWÓJ BAZY SPORTOWO- REKREACYJNEJ NA TERENIE GMINY.
1.5. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW PRZYRODY.		

CEL STRATEGICZNY I: ZAPEWNIENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI I CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE PNIEWY.



- 1.1. Poprawa jakości sieci dróg.
- 1.2. Poprawa dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej.
- 1.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.
- 1.5. Ochrona środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody.

Rozwój każdej jednostki samorządu terytorialnego powinien być silnie osadzony w efektywnie zaplanowanej przestrzeni. Z jednej strony pozwala to na prawidłowe funkcjonowanie gospodarki na terenie gminy przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego, z drugiej natomiast wpływa na jakość życia mieszkańców i ich codzienne funkcjonowanie. Aby stworzyć taką przestrzeń, należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniającymi w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz estetyczne.

Na funkcjonalność przestrzeni w dużej mierze wpływa infrastruktura – zarówno komunikacyjna, jak i sieciowa, związana z doprowadzaniem wody, odprowadzaniem ścieków oraz ich odpowiednim zagospodarowaniem. W gminie Pniewy znaczący jest brak dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla większości mieszkańców, który może wpływać na atrakcyjność jednostki w oczach zarówno potencjalnych mieszkańców, jak i inwestorów. Przestrzeń gminy to również walory środowiska naturalnego, które poddawane są ciągłej presji oraz degradacji ze strony działalności człowieka. Konieczne jest więc podjęcie działań, które z jednej strony pozwolą ograniczyć tego rodzaju presję, a z drugiej pozwolą na adaptację przestrzeni do zmieniających się warunków klimatycznych i uwarunkowań środowiskowych. Podejmowanie wszelkich działań musi być zgodne z zaplanowaną i zrównoważoną polityką przestrzenną, która zapobiega powstawaniu konfliktów przestrzenno-funkcjonalnych oraz chaosu urbanistycznego.

W ramach pierwszego celu strategicznego zaproponowano pięć celów operacyjnych, stanowiących podstawę do realizacji kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.



CEL STRATEGICZNY I: ZAPEWNIENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI I CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE PNIEWY.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa jakości dróg.	1) Rozbudowa sieci dróg gminnych. 2) Przebudowa i remonty dróg gminnych w gminie Pniewy. 3) Przeprowadzeniu audytu i regulacja stanów prawnych dróg na terenie gminy m.in. w zakresie własności oraz warunków technicznych, w tym szerokości jezdni. 4) Utwardzenie najczęściej użytkowanych dróg gminnych, które w chwili prowadzenia audytu są nieutwardzone. 5) Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg, w szczególności dróg powiatowych.	• rozbudowa sieci drogowej na terenie gminy (głównie dróg gminnych, powiatowych), • poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie gminy, • zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy, • zwiększenie atrakcyjności gminy pod względem nowych mieszkańców i przedsiębiorców.	• długość wybudowanych dróg gminnych (km), • długość zmodernizowanych dróg gminnych (km), • długość zmodernizowanych dróg i ciągów pieszo-rowerowych we współpracy z zarządcami dróg wyższego rzędu (km), • długość dróg utwardzonych na terenie gminy (km).
1.2. Poprawa dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.	1) Doprowadzenie sieci wodociągowej do możliwie jak największej liczby gospodarstw domowych. 2) Budowa nowych i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody m.in. w Pniewach i Michrowie. 3) Budowa oczyszczalni ścieków na terenie gminy Pniewy, wraz z punktem zlewnym. 4) Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. 5) Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Pniewy. 6) Współpraca z jednostkami ościennymi w celu zapewnienia mieszkańcom gminy Pniewy dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.	• zwiększenie atrakcyjności gminy pod względem nowych mieszkańców i przedsiębiorców, • zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleb poprzez ograniczenie niekontrolowanego odpływu ścieków, • poprawa dostępu do podstawowej infrastruktury sieciowej.	• liczba przydomowych oczyszczalni ścieków powstałych przy wsparciu gminy (szt.), • długość sieci wodociągowej na terenie gminy (km), • długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (km), • liczba wybudowanych i zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.), • udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%), • udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%).

1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej.	1) Poprawa bezpieczeństwa przy drogach poprzez budowę, rozbudowę i modernizację chodników. 2) Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie gminy. 3) Współpraca z dostawcami gazu w zakresie gazyfikacji kolejnych miejscowości na terenie gminy. 4) Tworzenie warunków do rozwoju i poprawy jakości sieci Internetu światłowodowego oraz sygnału GSM. 5) Budowa nowego Urzędu Gminy wraz z dostosowaniem budynku do dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, oraz zwiększaniem cyfryzacji gminy.	• zapewnienie bezpieczeństwa na drogach i w ich najbliższym otoczeniu, • stworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych, w powiązaniu ze szlakami rowerowymi, • zwiększenie dostępu do sieci gazowej, • poprawa wizerunku gminy i warunków pracy urzędników oraz obsługi interesantów.	• długość wybudowanych chodników (km), • długość wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km) • udział mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej (%).
1.4. Uporządkowane gospodarowanie przestrzenią.	1) Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. w zakresie przeznaczenia terenów pod zabudowę jednorodzinną, jednolokalową. 2) Dążenie do wykształcenia centrum społeczno-gospodarczo-usługowego gminy, w powiązaniu z budową nowej siedziby Urzędu, utworzeniem targowiska i punktów usługowych. 3) Wyznaczenie w dokumentach planistycznych terenów aktywności gospodarczej, m.in. przy drodze DK 50 i w rejonie obszarów przemysłowych w Michrowie. 4) Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie gminy oraz prowadzenie działań rewitalizacyjnych.	• rozwój zabudowy z zachowaniem ładu przestrzennego, • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, • zwiększenie liczby mieszkań na terenie gminy, a w konsekwencji zwiększenie liczby ludności, • podniesienie jakości życia mieszkańców na obszarach, które zostaną wyznaczone jako zdegradowane.	• powierzchnia objęta zmianami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (ha), • powierzchnia terenów przeznaczonych w dokumentach planistycznych pod zabudowę mieszkaniową (ha), • powierzchnia terenów przeznaczonych w dokumentach pod aktywność gospodarczą (ha), • liczba przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych (szt.).
1.5. Ochrona środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody.	1) Lokalizacja instalacji pozyskujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych, na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych. 2) Budowa PSZOK na terenie gminy Pniewy. 3) Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji dzikich wysypisk śmieci na terenie	• zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, • zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych,	• liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci (szt.), • liczba budynków i obiektów gminnych z zamontowanymi instalacjami OZE (szt.), • liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych (szt.),

	gminy oraz zapobieganie powstawaniu nowych m.in. poprzez monitoring newralgicznych miejsc. 4) Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych. 5) Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej infrastruktury oraz systemów retencji i małej retencji. 6) Dalsze działania termomodernizacyjne w obiektach gminnych, pozwalające na redukcję energii potrzebnej do ogrzewania budynków publicznych.	• zabezpieczenie gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych, • stworzenie systemu zielonej i błękitnej infrastruktury, co poza efektem ekologicznym będzie miało efekt estetyczny.	• liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.).
--	---	---	---

CEL STRATEGICZNY II: TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W GMINIE PNIEWY.



- 2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych.
- 2.2. Rozwój oferty inwestycyjnej na terenie gminy.
- 2.3. Promocja gminy i produktów lokalnych.
- 2.4. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej, opartej na zasobach regionu.

Gospodarka gminy Pniewy opiera się w dużej mierze na rolnictwie, a konkretnie sadownictwie. W skali kraju zauważa się coraz powszechniejszą rezygnację z prowadzenia małych, rodzinnych gospodarstw rolnych, na czym zyskują gospodarstwa wielkoobszarowe. Poza aspektami ekonomicznymi (coraz mniej opłacalne są małe gospodarstwa) ma to również wymiar środowiskowy i krajobrazowy – zanikają elementy krajobrazu rolniczego wpływające na bioróżnorodność, a na ich miejsce pojawiają się coraz większe, ubijające glebę maszyny rolnicze oraz środki ochrony roślin i nawozy. Należy jednak podejmować działania mające na celu zachowanie spokojnego, wiejskiego charakteru gminy przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców, w tym rolników. Ze względu na atrakcyjne położenie komunikacyjne, dostrzega się jednak potencjał gminy również w rozwoju zakładów przemysłowych oraz punktów logistycznych, szczególnie wzdłuż drogi krajowej nr 50.

Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego powinno zarówno obejmować obecnych mieszkańców i przedsiębiorców, w tym wspomnianych rolników, ale również stwarzać szanse na sprowadzenie do gminy inwestorów zewnętrznych, za którymi do jednostki napłynie nowy kapitał. Ze względu na charakter gminy, należy również promować produkty lokalne oraz zwiększać świadomość historii i tradycji regionu, zarówno wśród społeczności lokalnej jak i odwiedzających gości.

W ramach drugiego celu strategicznego zaproponowano cztery cele operacyjne, stanowiące podstawę do realizacji kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.



CEL STRATEGICZNY II: TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W GMINIE PNIEWY

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych.	1) Podnoszenie kwalifikacji lokalnych producentów rolnych m.in. poprzez współorganizację cyklicznych szkoleń branżowych dla producentów owoców i warzyw. 2) Utworzenie punktu konsultacyjnego i doradczego dla producentów z terenu gminy. 3) Pomoc lokalnym producentom w zakresie pozyskiwania rynków zbytu. 4) Zrzeszanie grup producentów żywności w celu prowadzenia wspólnych negocjacji warunków sprzedaży. 5) Utworzenie punktu sprzedaży bezpośredniej, gdzie sprzedawać będzie można produkty i wyroby wytworzone na terenie gminy. 6) Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej (np. folie).	• zmniejszenie bezrobocia, • poprawa jakości środowiska i świadomości ekologicznej wśród osób zatrudnionych w rolnictwie, • wsparcie rolników i producentów produktów lokalnych, • częściowe zatrzymanie kapitału w obrębie gminy poprzez bezpośredni handel pomiędzy producentami lokalnymi a mieszkańcami.	• liczba szkoleń branżowych zorganizowanych w gminie w ciągu roku (szt.), • liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego (os.), • liczba zajętych stoisk w punkcie sprzedaży bezpośredniej (szt.), • liczba gospodarstw korzystających ze wsparcia gminy w zakresie działań środowiskowych (szt.).
2.2. Rozwój oferty inwestycyjnej na terenie gminy.	1) Zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych i poprawa ich atrakcyjności m.in. poprzez uzbrojenie techniczne oraz zapewnienie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych. 2) Utworzenie bazy/platformy informacyjno-promocyjnej dla przedsiębiorców, w tym usługodawców lokalnych. 3) Stworzenie preferencyjnych warunków (m.in. podatkowych: od nieruchomości, środków transportu) zachęcających do założenia firmy na terenie gminy. 4) Stworzenie ogólnodostępnego i fachowego punktu porad prawnych i księgowych w zakresie zakładania i rozwoju przedsiębiorstw. 5) Utworzenie przy Urzędzie Gminy stanowiska do spraw przedsiębiorczości (w tym	• promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród potencjalnych inwestorów (z terenu gminy oraz z zewnątrz), • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, • zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców gminy, • zmniejszenie bezrobocia, • rozwój przedsiębiorstw działających na terenie gminy oraz wzrost jakości życia.	• liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy (szt.), • liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do bazy informacyjno-promocyjnej (szt.), • powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha), • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%).

	turystyki), obsługującego obecnych przedsiębiorców oraz osoby chcące założyć działalność gospodarczą.		
2.3. Promocja gminy i produktów lokalnych.	1) Utworzenie logo oraz certyfikatu „MARKA LOKALNA GMINY PNIEWY”, wraz z zasadami przyznawania tego oznaczenia. 2) Utworzenie kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych, promujących m.in. produkty lokalne oraz lokalnych twórców. 3) Czynny udział w spotkaniach i inicjatywach organizowanych w ramach współpracy między samorządowej, w tym udział w opracowywaniu dokumentów o charakterze strategicznym. 4) Budowanie i utrwalanie świadomości ponadlokalnej i regionalnej wśród mieszkańców, m.in. poprzez udział przedstawicieli gminy w wydarzeniach i uroczystościach na szczeblu powiatu i regionu, związanych z upamiętnieniem wydarzeń historycznych i budowaniem regionalnej tożsamości. 5) Dbanie o historię i tradycję regionu, m.in. poprzez zbiór pamiątek historycznych i przekazanie ich do utworzonej Izby Pamięci oraz współpraca z jednostkami zarządzającymi poszczególnymi zabytkami, w tym dworem w Michrowie.	• promocja gminy na zewnątrz, • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • wzmocnienie rozpoznawalności gminy, w oparciu o wydarzenia związane z dziedzictwem lokalnym, • aktywizacja lokalnej społeczności.	• liczba wydanych certyfikatów (szt.), • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących produkty lokalne (szt.), • liczba spotkań w ramach współpracy z innymi samorządami, w których udział brali przedstawiciele gminy (szt.).
2.4. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej, opartej na zasobach regionu.	1) Rewitalizacja terenów nad zalewem w Osieczku - rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej nad zalewem, w tym m.in. otwarcie wypożyczalni rowerów i sprzętów wodnych, przygotowanie miejsca do wykorzystania przez foodtracki, odpowiednie utrzymanie kąpieliska, wybudowanie zadaszeń, boiska, ścieżki spacerowej, łowisk i innych elementów zagospodarowania rekreacyjnego i sportowego. 2) Utworzenie spójnej sieci szlaków wodnych, rowerowych, pieszych, w tym udrożnienie rzeki Jeziorki w celach rekreacyjno-turystycznych oraz oferta rekreacji w lasach, przy jednoczesnej ochronie przyrody.	• zwiększenie bazy i oferty turystycznej w gminie, • zwiększenie możliwości rekreacyjnego wykorzystania potencjału wynikającego z położenia i walorów gminy, • zmniejszenie bezrobocia, • promocja gminy na zewnątrz, • zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną gminy, • zapewnienie oferty spełniającej oczekiwania nowoczesnego modelu turysty, • rozwój agroturystyki i ekoturystyki w oparciu o zasoby gminy.	• liczba gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych (szt.), • liczba miejsc noclegowych w gminie (szt.), • długość szlaków wodnych, rowerowych i pieszych wyznaczonych na terenie gminy (km), • liczba osób korzystających z elektronicznej mapy/ aplikacji turystycznej (os.).

	3) Stwarzanie warunków do rozwoju bazy usług gastronomicznych, hotelowych, noclegowych m.in. poprzez ulgi podatkowe przez określony czas prowadzenia działalności. 4) Wspieranie rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. 5) Opracowanie folderu, mapy elektronicznej lub aplikacji pozwalającej aktywnie spędzić czas na terenie gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. 6) Wyznaczenie ścieżek edukacyjno-ekologicznych i wkomponowanie ich do oferty turystyczno-rekreacyjnej gminy.		
--	---	--	--

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE I ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO W GMINIE PNIEWY.



3.1. Wzrost jakości i dostępności usług społecznych.

3.2. Wzrost integracji społecznej.

3.3. Rozwój usług kulturalnych na terenie gminy.

3.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy.

Najważniejszym potencjałem gminy Pniewy są jej mieszkańcy. Zapewnienie wysokiej jakości życia, co jest nadrzędną wartością gminy, przejawia się między innymi poprzez świadczenie wysokiej jakości usług społecznych, rozwój kultury i rekreacji, a także przeciwdziałanie wykluczeniu i izolacji społecznej.

Gmina Pniewy dostrzega potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób, które trwale lub czasowo mają szczególne potrzeby w zakresie przemieszczania się, komunikacji czy dostępu do obiektów publicznych. Z tego względu podjętych zostanie szereg działań związanych z poprawą dostępności architektonicznej, komunikacyjnej, informacyjnej i cyfrowej. Usługi społeczne rozwijane będą na kilku płaszczyznach: opieki nad dziećmi i edukacji, kultury, sportu i rekreacji, aktywizacji seniorów i zapewnieniu zróżnicowanych form spędzania czasu wolnego. W gminie Pniewy zauważa się istotny potencjał związany ze świetlicami wiejskimi oraz innymi obiektami, które przy odpowiedniej organizacji i zaangażowaniu (nie tylko samorządowców, ale również mieszkańców i stowarzyszeń), mogą stać się lokalnymi centrami kultury, rekreacji, spotkań oraz wymiany doświadczeń międzypokoleniowych. Równie istotne jest zapewnienie bezpiecznej płaszczyzny do podejmowania działań integracyjnych, inicjowanych zarówno ze strony gminy, jak i lokalnych liderów, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców.

W ramach trzeciego celu strategicznego zaproponowano cztery cele operacyjne, stanowiące podstawę do realizacji kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.



CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE I ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO W GMINIE PNIEWY.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Wzrost jakości i dostępności usług społecznych.	1) Zapewnienie wielofunkcyjności budynków przeznaczonych na cele usług społecznych; możliwość dostosowania w perspektywie kilkunastu-kilkudziesięciu lat do zmieniających się potrzeb (np. zmniejszenie zapotrzebowania na usługi przedszkolne, żłobkowe, szkolne, a zwiększenie na usługi opiekuńcze, senioralne, zdrowotne). 2) Zapewnienie dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej we wszystkich obiektach użyteczności publicznej, dla osób ze szczególnymi potrzebami. 3) Utrzymanie i rozwój działalności Klubów Seniora na terenie gminy Pniewy w celu aktywizacji i integracji seniorów. 4) Utworzenie Domu Pomocy Społecznej z ofertą dziennego pobytu, w tym warsztatów terapii zajęciowej oraz Środowiskowego Domu Samopomocy, w tym współpraca z powiatem na tej płaszczyźnie. 5) Zwiększanie dostępu do opieki przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez zwiększenie liczby miejsc w tych instytucjach. 6) Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej. 7) Stworzenie i utrzymanie bazy wysokiej jakości lokali socjalnych i komunalnych na terenie gminy. 8) Wzrost dostępu do usług medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej w oparciu o gminny ośrodek zdrowia oraz współpraca w tym zakresie z jednostkami samorządowymi i ochrony zdrowia. 9) Kontynuacja wsparcia dla osób potrzebujących m.in. poprzez asystenta rodziny oraz opiekę wychowawczą. 10) Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla wszystkich uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z problemami w nauce.	• powrót rodziców, a w szczególności kobiet na rynek pracy dzięki możliwości zapewnienia przez gminę miejsc opieki dla dzieci do lat 3, • przyciągnięcie nowych mieszkańców dzięki zapewnieniu ścieżki rozwoju dziecka od 3 roku życia, • dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej, • polepszenie zdrowia mieszkańców gminy, • zwiększenie dostępności obiektów i budynków gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, • zwiększenie samodzielności osób ze szczególnymi potrzebami, • poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością, • zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze specjalnymi potrzebami.	• liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.), • liczba urodzeń w gminie w danym roku (os.), • liczba miejsc w żłobkach lub innych formach opieki nad dziećmi do lat 3 (os.), • liczba miejsc w klubach seniora i innych formach aktywności seniorów na terenie gminy (os.), • liczba miejsc w Domu Pomocy Społecznej (os.), • liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy (os.).

	11) Podniesienie jakości nauczania poprzez systematyczne doszkalanie nauczycieli oraz wyposażenie szkół w pomoce naukowe. 12) Stwarzanie warunków do zwiększania dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz e-usług, wraz z edukacją informatyczną skierowaną do różnych grup wiekowych. 13) Rozbudowa i modernizacja bazy oświatowej.		
3.2. Wzrost integracji społecznej.	1) Stworzenie oferty rekreacyjnej dla rodzin wielopokoleniowych, wspierającej integrację społeczności lokalnej, przy wykorzystaniu dostępnych zasobów (m.in. nad zalewem w Osieczku). 2) Organizacja cyklicznych wydarzeń wspierających utrzymanie więzi rodzinnych oraz sąsiedzkich, pozwalających na kultywowanie tradycji lokalnych i wymianę doświadczeń międzypokoleniowych. 3) Wsparcie i rozwój organizacji pozarządowych oraz ich aktywne włączenie w życie społeczne. 4) Utworzenie placówki, która będzie oferowała miejsce spotkań i organizowania aktywności dla organizacji pozarządowych, grup społecznych i liderów lokalnych (w połączeniu z placówką kulturalną). 5) Wykorzystanie świetlic wiejskich w celu organizacji wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców, funkcjonujących jako lokalne centra kultury i integracji. 6) Wsparcie działań na rzecz osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się, w tym migrantów, dotyczących m.in. edukacji, zatrudnienia, włączenia społecznego, a także organizacji infrastruktury mieszkaniowej.	• dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej, • integracja mieszkańców, • zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców w oparciu m.in. o infrastrukturę świetlic wiejskich, • zachęcanie potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się i założenia rodziny w gminie, • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	• liczba zorganizowanych na terenie gminy wydarzeń o charakterze integracyjnym (szt.), • liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy (szt.), • liczba świetlic wiejskich, w których odbywają się wydarzenia kulturalne i integracyjne (szt.), • liczba uczestników wydarzeń integracyjnych (os.).

3.3. Rozwój usług kulturalnych na terenie gminy.	1) Budowa i utworzenie Gminnego Centrum Kultury, pełniącego m.in. następujące funkcje: • główny punkt działań i wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i integracyjnych w gminie, • siedziba Gminnej Biblioteki Publicznej, • miejsce spotkań i organizowania aktywności stowarzyszeń, grup społecznych oraz liderów lokalnych, • podmiot zarządzający i organizujący czas w świetlicach wiejskich. 2) Rozwój środowiskowych świetlic wiejskich poprzez poszerzenie działalności lokalnych Kół Gospodyń Wiejskich, lokalnych zespołów artystycznych i innych organizacji społecznych. 3) Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów z wykorzystaniem potencjału Gminnego Centrum Kultury, lokalnych centrów kultury i integracji (świetlic) oraz innych obiektów jak np. scena plenerowa.	• stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dostosowanej do potrzeb konkretnych grup społecznych, • ujednolicenie oferty kulturalnej gminy oraz jej promocyjna promocja, • wzrost aktywności organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych i liderów społecznych, • odpowiednie zagospodarowanie dostępnych obiektów infrastrukturalnych i udostępnienie mieszkańcom.	• liczba organizacji pozarządowych korzystających z infrastruktury Gminnego Centrum Kultury (szt.), • liczba czytelników w Gminnej Bibliotece Publicznej (os.), • liczba świetlic wiejskich, z których korzystają organizacje pozarządowe (szt.).
3.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy.	1) Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury sportowej przy szkołach, wraz z możliwością dostępu dla zorganizowanych grup mieszkańców. 2) Zwiększenie dostępu do obiektów sportowych dla lokalnej społeczności. 3) Zaprojektowanie strefy aktywnego wypoczynku i sportu nad zalewem w Osieczku we współpracy z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi. 4) Organizacja cyklicznych wydarzeń sportowych w połączeniu z imprezami kulturalnymi, historycznymi, integracyjnymi.	• zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, • zmniejszenie narażenia na choroby cywilizacyjne jak choroby serca, cukrzyca, otyłość, • efektywne wykorzystanie obiektów publicznych – przez uczniów w godzinach lekcyjnych oraz przez pozostałych mieszkańców w godzinach pozalekcyjnych.	• liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych na terenie gminy (szt.), • liczba mieszkańców biorących udział w partycypacji społecznej przy projektowaniu strefy aktywnego wypoczynku w Osieczku (os.), • liczba organizacji pozarządowych biorących udział w partycypacji społecznej przy projektowaniu strefy aktywnego wypoczynku w Osieczku (os.), • liczba wydarzeń sportowych organizowanych w ciągu roku (szt.).

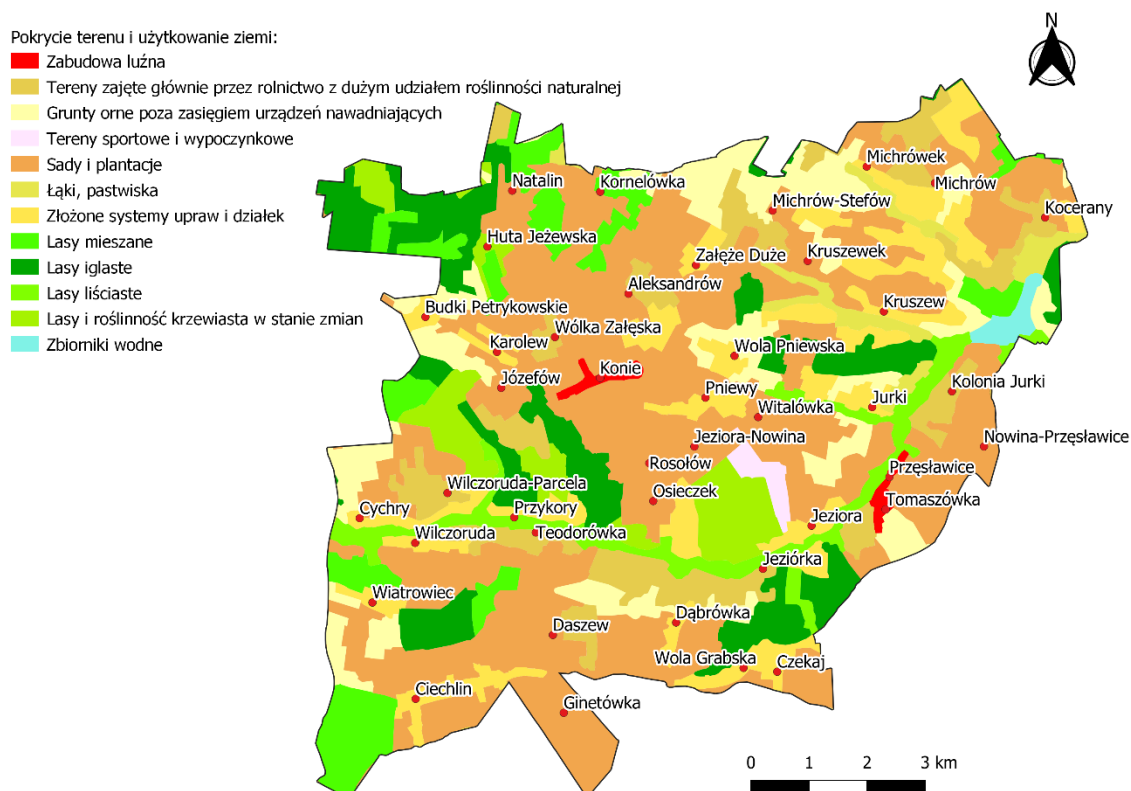
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy Pniewy

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Pniewy kształtowana jest przez kilka istotnych czynników. Pierwszym z nich są uwarunkowania naturalne, w szczególności dolina rzeki Jeziorki, w większości pokryta lasami mieszanymi, które ograniczają możliwości zagospodarowania doliny. Wpływa to również na zmniejszenie spływu zanieczyszczonych wód oraz biogenów z pól uprawnych i sadów. Roślinność leśna stanowi pewnego rodzaju filtr wyłapujący zanieczyszczenia i związki organiczne spływające z położonych wyżej obszarów. Ukształtowanie terenu w gminie jest w większości stosunkowo płaskie. Większość gminy leży na obszarze moreny dennej charakteryzującej się równiną lub lekko falistą rzeźbą terenu, która została poprzecinana przez doliny rzeczne, w tym dolinę Jeziorki. Mniejszy obszar to morena czołowa, której pozostałości to pojedyncze wzgórza, występujące m.in. w okolicach Wilczorudy i Józefowa. Większe spadki terenu (dochodzące miejscami do 10%) występują tylko w obrębie wspomnianych dolin i wzgórz. Te obszary nie odznaczają się dużym potencjałem do zabudowy bądź prowadzenia działalności rolniczej. Pozostały teren gminy nie stanowi większych przeszkód i barier rozwojowych.

Cała południowa i wschodnia część gminy pełni funkcję przyrodniczą, z uwagi na występującą tam obszarowa formę ochrony przyrody - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Jeziorki.

Równie istotnym czynnikiem kształtującym strukturę przestrzenno-funkcjonalną jest infrastruktura komunikacyjna, w szczególności droga krajowa nr 50, przebiegająca przez centralną część gminy. Wzdłuż niej upatruje się szanse rozwojowe w zakresie lokalizowania przedsiębiorstw, w tym z branży transportu i logistyki.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Pniewy jest bardzo zróżnicowana i mozaikowata, co widoczne jest na załączonej rycinie.

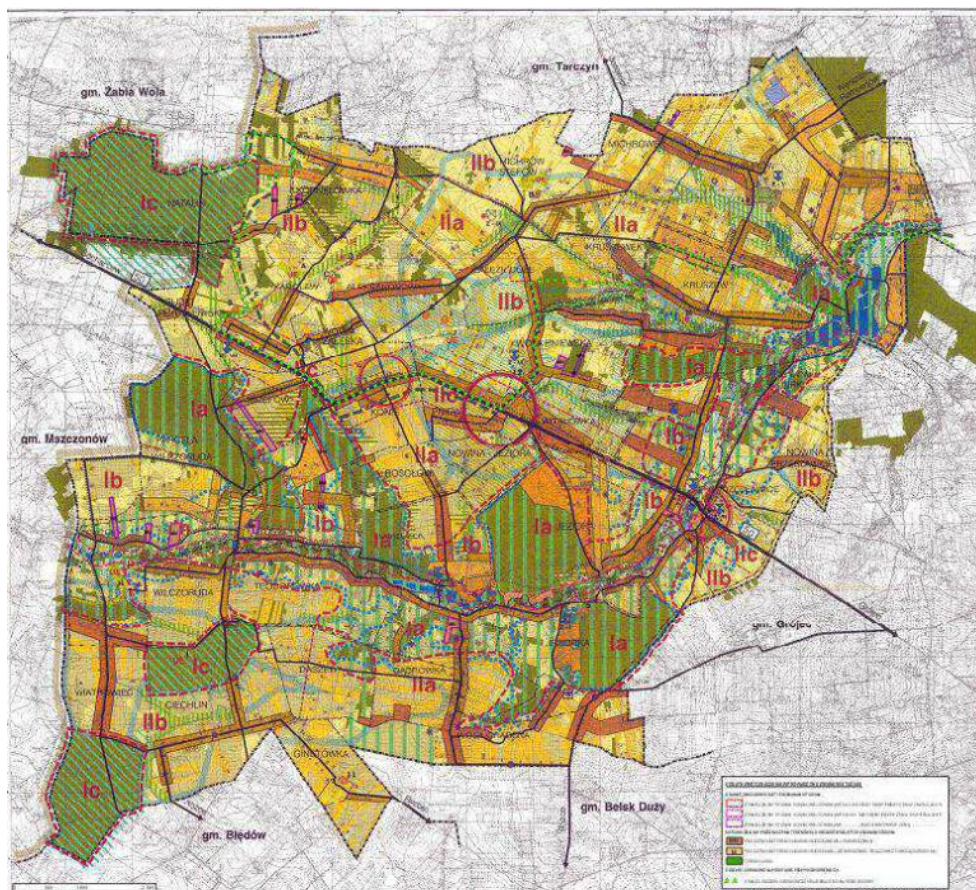


Ryc. 6 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w gminie Pniewy
Źródło: opracowanie własne na podstawie CorineLandCover 2018

Wśród typów pokrycia terenu i użytkowania ziemi zdecydowanie przeważają sady i plantacje, mniej jest gruntów ornych oraz terenów zajętych głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej. Jak już wspomniano, w dolinie rzeki Jeziorki, a także w większych skupiskach w zachodnim fragmencie gminy, występują kompleksy leśne – zarówno mieszane, jak i iglaste oraz liściaste. Zabudowa na terenie gminy jest rozproszona, a miejscowości dość oddalone od siebie.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej został opracowany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy z 2018 roku. Gminę podzielono na dwie strefy, a każdą z nich na podstrefy:

- **Strefa I - „Przyrodniczo-krajobrazowa”** – położona jest w południowej części gminy, obejmuje Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Jeziorki. Cechują ją wysokie istniejące i potencjalne wartości przyrodniczo-krajobrazowe. Dzieli się na trzy podstrefy: I a (obszar o najwyższych wartościach przyrodniczych), I b (obszar rolno-osadniczy) oraz I c (obszary leśne – izolowane).
- **Strefa II - „Osadniczo-rolna”** – dzieli się na trzy podstrefy: II a (obszary osadniczo-rolne z przewagą gospodarki sadowniczej), II b (obszary osadniczo-rolne z przewagą gospodarki rolnej i ogrodniczo-warzywnej) oraz II c (pasmo przyspieszonego rozwoju wzdłuż drogi krajowej nr 50, które jest obszarem aktywizacji gospodarczej).



Ryc. 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Pniewy

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy

Analizując położenie gminy Pniewy w strukturach ponadlokalnych, regionalnych, została ona uwzględniona w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, który uchwalony został dnia 19 grudnia 2018 r. uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 grudnia 2018 r. poz. 13180). Zgodnie z Planem gmina została zakwalifikowana do większych obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych. Tereny te są ściśle zwią-

zane z ważnymi miejskimi ośrodkami regionu i położone są w strefie oddziaływania rozwojowego potencjału miast. Są to obszary, które charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami, co ułatwia dostęp do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach tego typu zauważa się suburbanizację, polegającą na traceniu typowo wiejskich funkcji takich jak funkcjonowanie gospodarstw rolnych. Pośród zasad zagospodarowania tego obszaru wyróżnia się:

- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w kwestii ochrony środowiska,
- Ochronę otwartych terenów przed rozpraszaniem się zabudowy,
- Ochronę gruntów rolnych klas I-III,
- Ochronę krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym,
- Kształtowanie ładu przestrzennego,
- Wspieranie działalności gospodarczej, która towarzyszy produkcji rolnej oraz dążenie do zrównoważonego rozwoju działalności pozarolniczej.

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy powinno odbywać się w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, jak i poniższe wytyczne:

- tworzenia warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców gminy;
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu;
- stałego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną;
- ochrony tradycji i kultury regionu;
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego;
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia;
- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

4. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów i potencjału rozwojowego gminy Pniewy. Cele Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wynika z tego, iż komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa mazowieckiego polityki, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” za priorytetowy cel strategiczny przyjęto:

Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne:

1. Zapewnienie gospodarcze zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska,
2. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 z kierunkami działań wskazanych w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Wzięto pod uwagę te kierunki działań ze strategii wojewódzkiej, których terytorialny wymiar skierowany jest do obszarów wiejskich.

Tab. 2 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 ze Strategią rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030
Priorytetowy cel strategiczny: Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym: • Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji • Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców • Umiędzynarodowienie gospodarcze • Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym • Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych	2. Tworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej gospodarki w gminie Pniewy. 2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych. 2.2. Rozwój oferty inwestycyjnej na terenie gminy. 2.3. Promocja gminy i produktów lokalnych.
Cel strategiczny 1: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii: • Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych • Wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych • Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich • Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług	1. Zapewnienie funkcjonalnej przestrzeni i czystego środowiska w gminie Pniewy. 1.1. Poprawa jakości sieci dróg. 1.2. Poprawa dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej. 2. Tworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej gospodarki w gminie Pniewy. 2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych. 2.2. Rozwój oferty inwestycyjnej na terenie gminy. 2.3. Promocja gminy i produktów lokalnych. 2.4. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej, opartej na zasobach regionu. 3. Aktywne i zdrowe społeczeństwo w gminie Pniewy. 3.1. Wzrost jakości i dostępności usług społecznych.
Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego: • Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu • Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego • Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach	1. Zapewnienie funkcjonalnej przestrzeni i czystego środowiska w gminie Pniewy. 1.1. Poprawa jakości sieci dróg. 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej. 1.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.

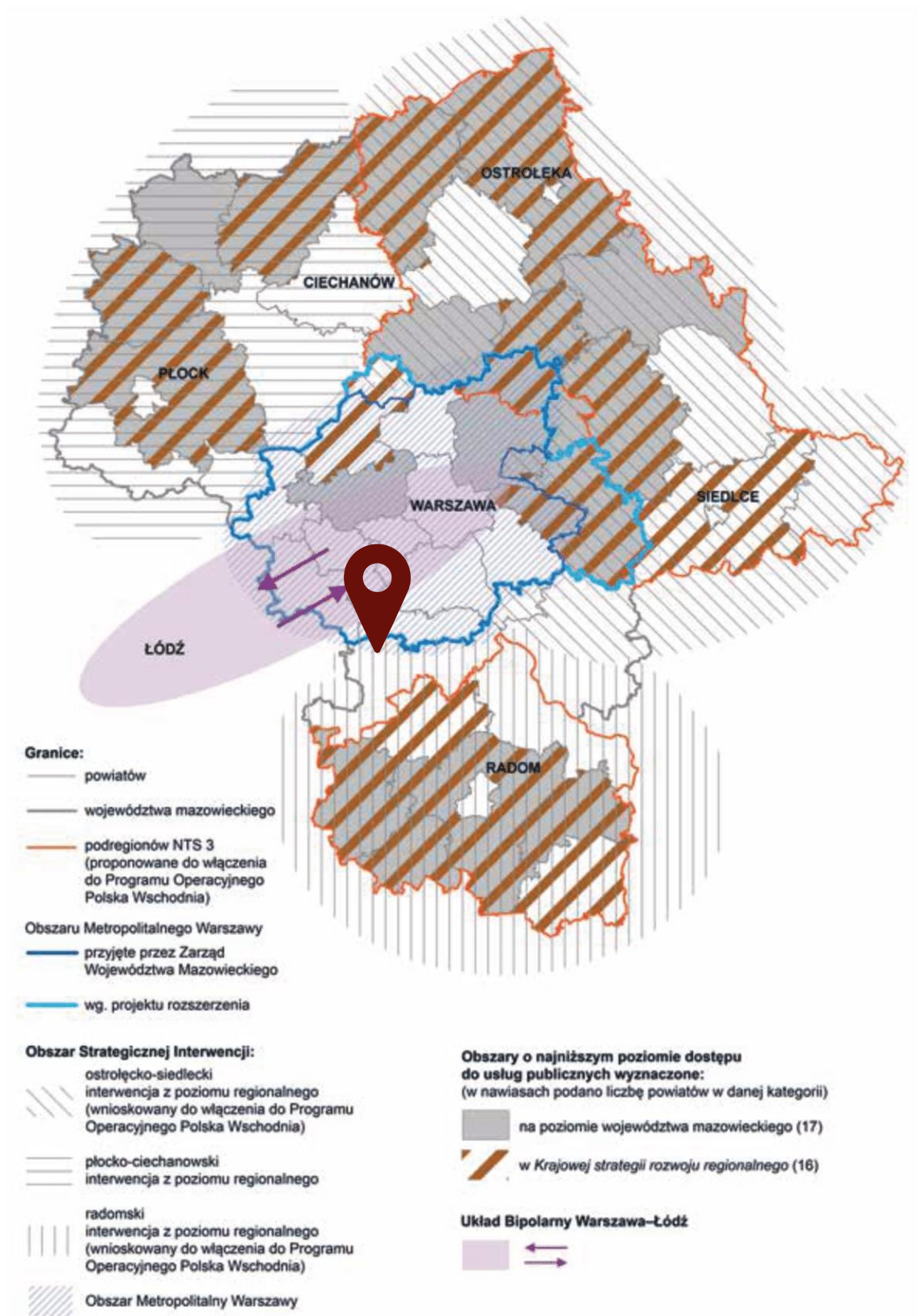
Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki: • Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • Wyrównanie szans edukacyjnych • Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej • Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej • Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna • Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego	3. Aktywne i zdrowe społeczeństwo w gminie Pniewy. 3.1. Wzrost jakości i dostępności usług społecznych. 3.2. Wzrost integracji społecznej. 3.3. Rozwój usług kulturalnych na terenie gminy. 3.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Pniewy.
Ramowy cel strategiczny 1: Zapewnienie gospodarcze regionu zdywersyfikowanego zaoptymalizowania w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska: • Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i ekoinnowacji • Produkcja energii ze źródeł odnawialnych • Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska • Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie • Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej • Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym • Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń	1. Zapewnienie funkcjonalnej przestrzeni i czystego środowiska w gminie Pniewy. 1.2. Poprawa dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. 1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej. 1.5. Ochrona środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody.
Ramowy cel strategiczny 2: Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia: • Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu • Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego • Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej • Upowszechnianie kultury i twórczości	2. Tworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej gospodarki w gminie Pniewy. 2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych. 2.3. Promocja gminy i produktów lokalnych. 2.4. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej, opartej na zasobach regionu. 3. Aktywne i zdrowe społeczeństwo w gminie Pniewy. 3.2. Wzrost integracji społecznej. 3.3. Rozwój usług kulturalnych na terenie gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu. Zostały wyznaczone dwa typy OSI: problemowe oraz bieguny wzrostu. Gmina Pniewy położona jest na styku obszaru problemowego radomskiego i bieguna wzrostu, którym jest Obszar Metropolitalny Warszawy (co widać na rycinie poniżej). Warto zauważyć, że gmina leży poza obszarami, które wykazują najniższy poziom dostępu do usług publicznych.

Ponadto, gmina Pniewy dołączyła do struktur Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego, dzięki czemu została uwzględniona w Planie Działań Innego Instrumentu Terytorialnego Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027. Do najważniejszych projektów przewidzianych w w/w dokumencie zalicza się budowę sieci kanalizacyjnej, remonty ciągów komunikacyjnych czy rewitalizację terenów nad zalewem w Osieczku. Wszystkie wskazane projekty są w pełni spójne z niniejszą Strategią Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030.





Ryc. 8 Obszary Strategicznej Interwencji w województwie mazowieckim

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Podstawą prawidłowego przebiegu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 jest kontrola jej wdrażania, monitoring i ewaluacja. Z tego względu wprowadzony zostanie system stałej kontroli, oparty na gromadzeniu i analizie danych. Te informacje pomogą ocenić efekty realizacji Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy Pniewy, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Pniewy, Rada Gminy Pniewy oraz odpowiednie komórki Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Wójt Gminy Pniewy	• stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów
Rada Gminy Pniewy	• wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych
Poszczególne Referaty Urzędu Gminy	• koordynacja działań • poszukiwanie nowych źródeł finansowania • monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji • realizacja

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu. Rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego. Obecnie obowiązującymi dokumentami wieloletnimi w gminie są:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Pniewy do roku 2020,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Pniewy na lata 2012-2032,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2020-2022 dla Gminy Pniewy,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pniewy na lata 2017-2026,
- Wieloletni program „Posiłek w szkole w domu” na lata 2019-2023,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pniewy na lata 2017-2026,

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pniewy na lata 2020-2022,
- Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Pniewy na lata 2021-2024,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Pniewy na lata 2017-2021.

Dodatkowo, gmina Pniewy opracowuje i wdraża programy roczne, takie jak Roczny Program współpracy Gminy Pniewy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Pniewy czy Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt w Gminie Pniewy.

W trakcie wdrażania Strategii, poza dokumentami jednorocznymi, również wieloletnie dokumenty programowe i strategiczne będą wymagały aktualizacji. Opracowując aktualizacje powyższych dokumentów, należy wziąć pod uwagę założenia Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030, co zapewni spójne podejście do polityki rozwoju w gminie. Wśród dokumentów, które będą wymagały aktualizacji w perspektywie obowiązywania niniejszej Strategii znajdują się: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy, Program Ochrony Środowiska dla Gminy Pniewy do roku 2020, Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2020 – 2022 dla Gminy Pniewy, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pniewy na lata 2017 – 2026, Wieloletni program „Posilek w szkole w domu” na lata 2019 – 2023, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pniewy na lata 2017 – 2026, Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pniewy na lata 2020 – 2022, Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Pniewy na lata 2021 – 2024, Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Pniewy na lata 2017-2021.

Wdrażając strategię, Gmina Pniewy będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat grójecki. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina Pniewy będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City oraz Smart Village. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy Pniewy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje, czy dane działanie zostało zrealizowane czy nie. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Pniewy na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działań zmierzających do rozwoju jednostki. Wśród takich działań znajdują się również kierunki wskazane w Strategii, których realizacja stanowiła będzie zarówno potrzebę wydatków bieżących jak i majątkowych. Analizy te obejmują następujące źródła finansowania:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, a w najbliższych latach Funduszy Europejskich dla Mazowsza, ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Programu Odbudowy, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki budżetu państwa i państwowych funduszy celowych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, szczególnie programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe jak i środki własne gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne gminy takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w Strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem grójeckim oraz województwem mazowieckim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań gminy.

Zgodnie z uchwałą nr XLVL.266.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 09 sierpnia 2021 roku w sprawie uchwalenia zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pniewy, potencjał inwestycyjny gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach prognozy (2021-2029) wyniesie około 21,7 mln zł.

SPIS RYCIN

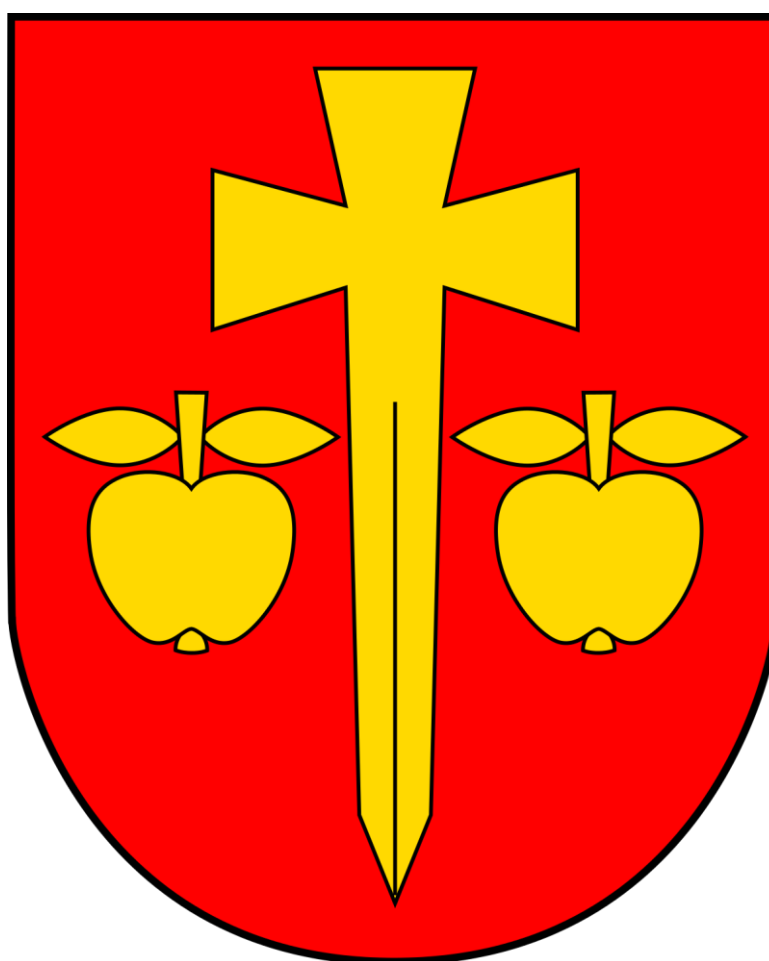
Ryc. 1 Zmiany liczby ludności w gminie Pniewy w latach 2010-2020.....	10
Ryc. 2 Potencjał inwestycyjny gminy Pniewy w latach 2021-2029	14
Ryc. 3 Położenie gminy Pniewy	15
Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych	17
Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju gminy Pniewy według ankietowanych	19
Ryc. 6 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w gminie Pniewy	39
Ryc. 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Pniewy	40
Ryc. 8 Obszary Strategicznej Interwencji w województwie mazowieckim	46

SPIS TABEL

Tab. 1 Podsumowanie wyników ankietyzacji wśród mieszkańców	18
Tab. 2 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Pniewy na lata 2022-2030 ze Strategią rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku	43



ZAŁĄCZNIKI



**DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ,
GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ
GMINY PNIEWY**

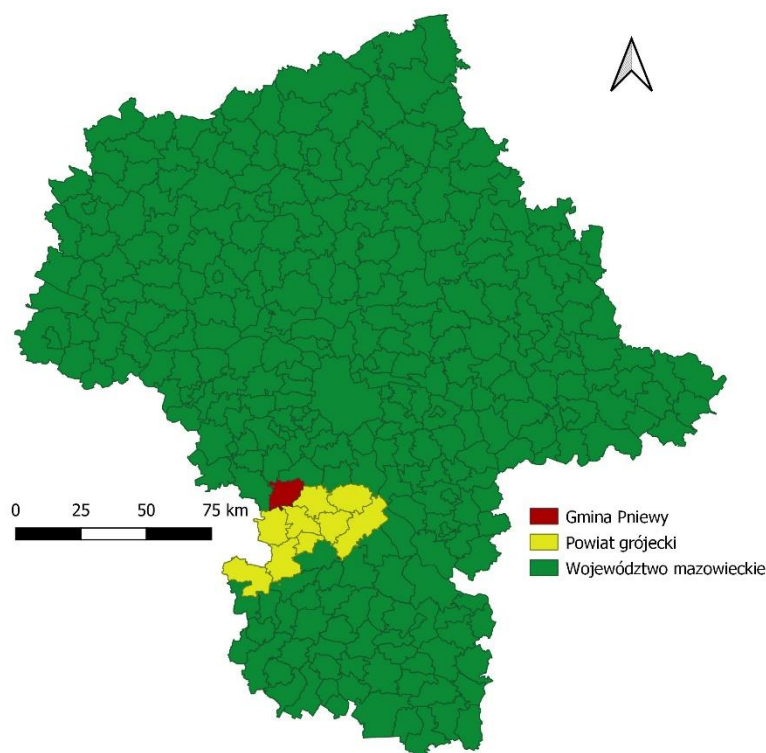
SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	55
1.1. Informacje ogólne.....	55
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	57
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	57
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	59
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	59
2.2. Infrastruktura i środowisko	61
Infrastruktura drogowa	61
Urządzenia sieciowe	62
Gospodarka odpadami	63
Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska.....	65
2.3. Stan finansów samorządowych	65
Wykonanie budżetu	65
Struktura dochodów i wydatków.....	67
Potencjał inwestycyjny	69
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	71
3.1. Demografia.....	71
3.2. Kapitał społeczny	74
Żłobki	74
Przedszkola.....	74
Edukacja.....	76
Kultura i sport	78
Bezpieczeństwo publiczne	79
Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne gminy	79
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	80
SPIS RYCIN	83
SPIS TABEL.....	83

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina wiejska Pniewy położona jest w środkowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, na północnym zachodzie powiatu grójeckiego. Powierzchnia gminy wynosi 102 km², co stanowi ok. 8% powierzchni powiatu.



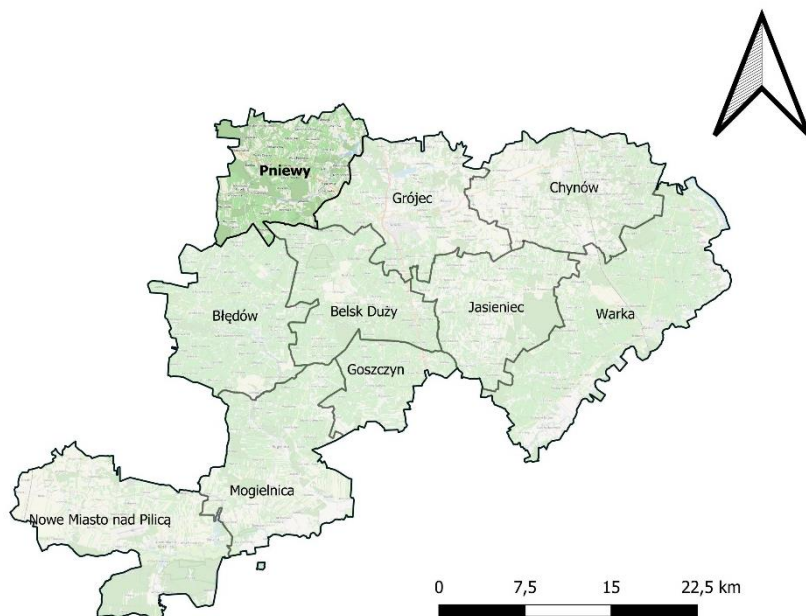
Ryc. 9. Położenie gminy Pniewy na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Jest jedną z dziesięciu gmin tworzących powiat grójecki i sąsiaduje z:

- Grójcem, Belskiem Dużym oraz Błędowem położonymi w powiecie grójeckim;
- Mszczonowem położonym w powiecie żyrardowskim;
- Żabią Wolą położoną w powiecie Grodzisk Mazowiecki;
- Tarczynem położonym w powiecie piaseczyńskim.

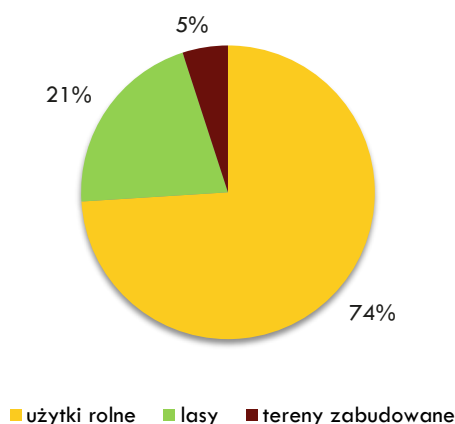
Gminę tworzą 41 miejscowości: Aleksandrów, Budki Petrykowskie, Ciechlin, Cychry, Czekaj, Daszew, Dąbrówka, Ginetówka, Huta Jeżewska, Jeziora, Jeziora-Nowina, Jeziórka, Józefów, Jurki, Karolew, Kocerany, Kolonia Jurki, Konie, Kornelówka, Kruszew, Kruszewek, Michrów, Michrówek, Michrów-Stefów, Natalin, Nowina-Przęsławice, Osieczek, Pniewy, Przęsławice, Przykory, Rosołów, Teodorówka, Tomaszówka, Wiatrowiec, Wilczoruda, Wilczoruda-Parcela, Witalówka, Wola Grabska, Wola Pniewska, Wólka Załęska oraz Załęże Duże.



Ryc. 10. Położenie gminy Pniewy na tle sąsiadujących gmin w powiecie grójeckim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Struktura użytkowania gruntów w gminie Pniewy została przedstawiona na poniższym wykresie kołowym. Wynika z niego, że użytki rolne stanowią 74% powierzchni gminy (z czego ok. 62,3% to sady), 21% powierzchni pokrywają lasy, a pozostałe 5% to tereny zabudowane.



Ryc. 11. Struktura użytkowania gruntów w gminie Pniewy

Źródło: opracowanie własne

Gmina Pniewy, podobnie jak pozostałe gminy w powiecie grójeckim, stanowi zagłębie sadownicze Mazowsza. Specjalizacja w uprawach sadowniczych wynika m.in. z warunków glebowych. Na terenie gminy dominują gleby orne średniej jakości klasy IVa i IVb, zajmujące 44% powierzchni gruntów rolnych. Gleby słabsze (klasy V i VI) zajmują 47%, a około 9% zajmują gleby dobre i średnio dobre klas II i III. Według wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej Instytutu Upraw Nawożenia Gleb, gmina Pniewy mieści się w przedziale 50-60 punktów, co stanowi dobrą bazę dla rozwoju rolnictwa.

Niewątpliwym pozytywnym aspektem jest dogodne położenie gminy – 40 km od Warszawy. Ponadto obserwuje się wyraźne powiązania przestrzenno-funkcjonalne z miastem powiatowym – Grójcem, a część potrzeb mieszkańcy zaspokajają m.in. w Mszczonowie i Tarczynie.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Podstawowym dokumentem, regulującym zagospodarowanie przestrzenne gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pniewy, przyjęte uchwałą Nr XXXIX.192.18 Rady Gminy Pniewy z dnia 11 września 2018 r. W dokumencie przewiduje się wzmocnienie funkcji wsi Pniewy jako ośrodka koncentracji administracji, strefy usługowej, życia gospodarczego oraz działalności gospodarczej, a Przęsławice i Konie mają pełnić funkcję pomocniczą.

Tereny inwestycyjne na obszarze gminy Pniewy wzdłuż drogi krajowej nr 50 mają doprowadzoną sieć gazu oraz prąd, jednak nie posiadają zbiorczego systemu kanalizacji i wodociągów. Tereny te posiadają duży potencjał inwestycyjny dla gminy ze względu na swoje położenie, dając tym samym możliwość powstania m.in. centrum logistycznego.

Na terenie gminy Pniewy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony uchwałą Nr XXIX/208/2002 Rady Gminy w Pniewach z dnia 28 czerwca 2002 r. Plan zmieniany był 4-krotnie i podobnie jak w przypadku Studium były to zmiany przeznaczenia pojedynczych działek. W MPZP wydzielono następujące kategorie przeznaczenia terenów zurbanizowanych:

- zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej MR-ML;
- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej MN;
- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej MNL;
- zabudowy usługowej U;
- zabudowy produkcyjnej i działalności gospodarczych nieuciążliwych poza strefą mieszkaniową P.

Pod względem powierzchni kategoria MR-ML jest największa obszarowo – obejmuje 13,3 km². Kolejne pod względem wielkości są tereny MNL – 4,4 km². Pozostałe tereny stanowią powierzchnię poniżej 0,5 km². Udział powierzchni gminy pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 100%, w związku z czym decyzje o warunkach zabudowy nie są wydawane.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną wg J. Kondrackiego, gmina Pniewy stanowi fragment jednej z największych obszarowo krain Polski – Niziny Mazowieckiej. Pod względem ukształtowania jest to płaska kotlina otoczona licznymi wzniesieniami, które przecinają doliny rzek spływających do Wisły.

Gmina Pniewy leży w makroregionie Wzniesienia Południowomazowieckie, w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Rawska zwanej także Południowo-Mazowiecką oraz częściowo w obszarze Kotliny Warszawskiej. Wysoczyzna Rawska położona jest po wschodniej stronie doliny Rawki. Rzeźba terenu charakteryzuje się równinami urozmaiconymi pagórkami morenowymi oraz dolinami.

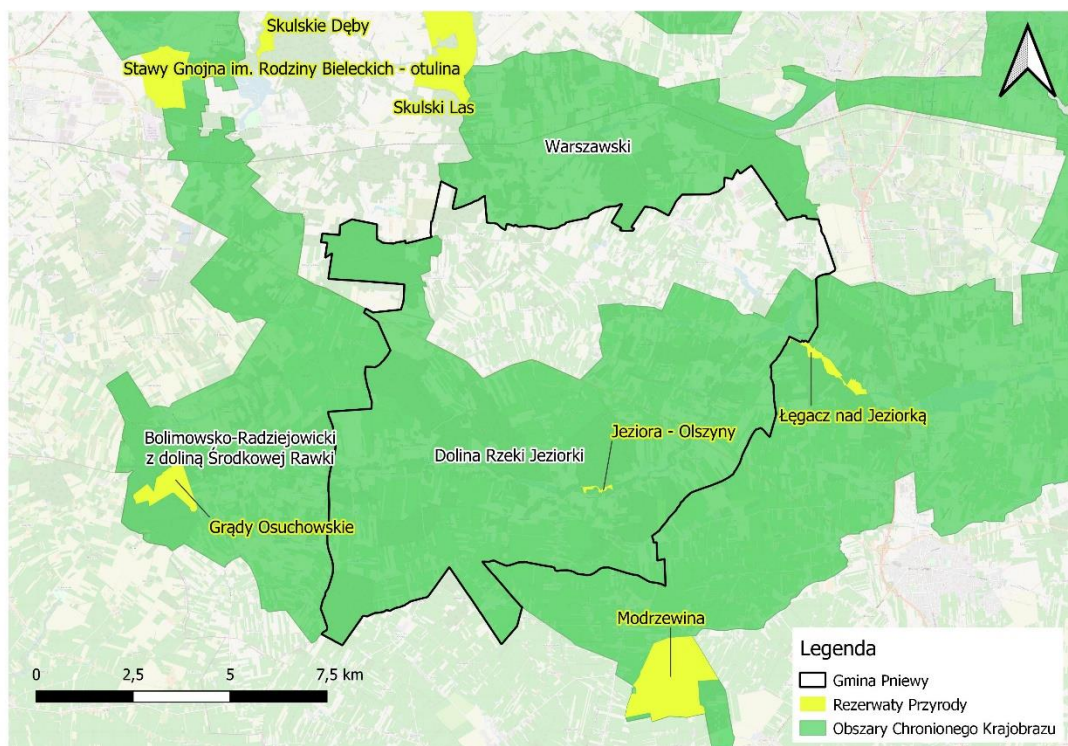
Na terenie gminy Pniewy występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Jeziorki,
- Rezerwat Przyrody Jeziora-Olszyny.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Jeziorki – obszar o łącznej powierzchni 16 020 ha (3 540 ha stanowią lasy) wyróżniający się krajobrazem o zróżnicowanych ekosystemach, pełniący funkcję korytarza ekologicznego. Utworzony został na podstawie Uchwały Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z 28.06.1983 r. (zaktualizowany późniejszymi rozporządzeniami Wojewody Mazowieckiego). Teren ten obejmuje pradoliny rzeki Jeziorki, gdzie w dolinie rosną fragmenty lasów łągowych, a na wysoczyźnie sady.

Rezerwat przyrody Jeziora-Olszyny – utworzony został w 1995 roku w celu zachowania naturalnego grądowego siedliska położonego nad rzeką Jeziorką oraz jego ochrony. Leży w południowo-wschodniej części gminy obejmując fragment starorzecza z niskimi torfami i olszowym drzewostanem.

W gminie nie występują parki narodowe i krajobrazowe, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.



Ryc. 12. Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Na obszarze gminy Pniewy przeważają gleby bielcowe, pseudobielcowe oraz brunatne wylugowane. Są to gleby łatwe w uprawie ze względu na lekkość, strukturę i właściwe stosunki powietrznowodne. W dolinach rzek Jeziorki, Kruszewki oraz w małym stopniu w ich dopływach występują mady pyłowe i piaszczyste wraz z glebami bagiennymi takimi jak: torfowe, murszowo-torfowe, murszowe. W kwestii klas bonitacyjnych na terenie gminy występują następujące rodzaje gleb:

- gleby klas V i VI – 47%,
- gleby klas IVa i IVb – 44%,
- gleby klas II i III – 9%.

Warunki klimatyczne oraz warunki (53% gruntów ornych średniej i dobrej jakości) odgrywają ważną rolę dla rozwoju rolnictwa na terenach gminy.

Na terenie gminy występują złoża kruszyw naturalnych – piaski. Wydobywanie złóż odbywa się zgodnie z przyznanymi koncesjami. Kopaliny występują w miejscowościach: Czekaj, Dąbrówka, Konie, Kocerany, Kruszewek, Przęsławice, Wola Grabska I oraz Wola Grabska II. Największą powierzchnię ma złoża w Przęsławicach (4,13 ha), a najmniejszą w Woli Grabskiej (0,66 ha).

Największe kompleksy leśne są zlokalizowane w sołectwach Natalin, Wiatrowiec i Ciechlin. Ponadto bioróżnorodność wzbogacają pozostałości po parkach podworskich.

Rzeka Jeziorka jest głównym ciekim wodnym tworzącym gęstą sieć hydrologiczną na terenie gminy. Stanowi lewy dopływ Wisły, jest rzeką drugiego rzędu. Ma znaczenie regionalne, ponieważ jest powiązana z otoczeniem Puszczy Bolimowskiej, Puszczy Pilickiej oraz Doliny Środkowej Wisły. Rzeka przepływa przez obszar gminy ze strony zachodniej na północny-wschód. Drugim większym ciekim wodnym jest rzeka Kruszewka, która płynie w kierunku wschód-zachód. Największe powierzchniami jeziora położone są wzdłuż Jeziorki między miejscowościami Kruszew i Kocerany. Oprócz tego na terenie

gminy występują liczne stawy zarówno sztuczne jak i naturalne oraz rozbudowana sieć rowów melioracyjnych. Prężnie rozwijające się sadownictwo oraz wykorzystywanie zbiorników wodnych do nawadniania sadów wpływa na stan zasobowy wód w gminie, co grozi naturalnej retencji wodnej.

Obecny teren gminy według zachowanych stanowisk archeologicznych został zasiedlony we wczesnym średniowieczu w XIII w. Duże nasilenie zasiedlenia odnotowano również w czasach nowożytnych (XVI-XIX w.). Podstawą gospodarki było rolnictwo i przetwórstwo rolne, głównie młynarstwo (młyny usytuowane były głównie nad rzeką Jeziorką i Kruszewką), wokół młynów powstawały stawy rybne. Charakter gminy pozostaje niezmienny do dziś. Na przestrzeni lat zmieniła się jednak nazwa oraz siedziba, mianowicie w okresie międzywojennym i powojennym była to gmina Konie z siedzibą w Kruszewie. Gmina Pniewy z siedzibą w Pniewach istnieje od 1973 roku. Mimo kilkusetletniej historii osadnictwa, zachowane zabytki są późne.

W wykazie kart adresowych gminnej ewidencji zabytków gminy Pniewy (stan na dzień 02.12.2020) wpisanych było 35 obiektów, z czego 7 obiektów nieruchomości w rejestrze zabytków. Zweryfikowano 26 stanowisk archeologicznych, a do najciekawszych należy zaliczyć stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza w miejscowości Jurki (st. 1 i 3). Na szczególną uwagę zasługują zabytki wpisane do rejestru zabytków: kościół rzymsko-katolicki p.w. Przemienienia Pańskiego w Jeziórcu, dwór w Jurkach, park krajobrazowy w Jurkach, cmentarz ewangelicki w Karolewie, park krajobrazowy w Michrowie, młyn wodny w Przęsławicach oraz park krajobrazowy w Woli Pniewskiej.

Na terenie gminy Pniewy znajdują się również cztery miejsca historyczne w miejscowościach:

- Wiatrowiec – mogiła żołnierzy radzieckich z 1945 roku,
- Karolew – mogiły żołnierzy radzieckich,
- Jeziórka – mogiły zbiorowe pomordowanych mieszkańców w latach 1939-45,
- Michrów – zbiorowy grób partyzantów.

Gmina Pniewy planuje współpracę z Polską Akademią Nauk, do której należy Dwór w Michrowie w celu jego odrestaurowania. W skład zabudowy wchodzi dwór murowany z XIX w., oficyna z końca XIX w., kuchnia dworska z 1 poł. XX w. oraz budynki gospodarcze wzniesione w ciągu XX w. Park decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Radomiu z dnia 19 lipca 1985 r. wpisany został do rejestru zabytków pod numerem 297/A/85 i podlega prawnej ochronie konserwatorskiej. Dawne zabudowania dworskie zlokalizowane na terenie parku nie posiadają indywidualnego wpisu do rejestru zabytków, lecz znajdują się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Podstawą gospodarki w gminie jest rolnictwo, przy czym dominującą branżą sektora rolnego na terenie gminy jest sadownictwo. Sady zajmują powierzchnię ponad 2000 ha i ciągle odnotowywana jest tendencja wzrostowa. Gospodarstwa specjalizujące się w uprawach owoców modernizują zaplecze produkcyjne (mechanizacja prac pielęgnacyjnych, budowa nowoczesnych przechowalni owoców itp.), a sami sadownicy ciągle podwyższają swoje kwalifikacje. Z kolei do największych podmiotów gospodarczych na terenie gminy należą:

- Wytwórnia Napojów Bezalkoholowych - „ŹRÓDŁO PNIEWY” Spółka z o.o. (Pepsi-Cola General Bottles Poland) w Michrowie;
- Statoil Stacja Paliw na pograniczu miejscowości Józefów i Konie;
- AgraTrans w Józefowie – firma wynajmująca i sprzedająca używane i nowe maszyny rolnicze i budowlane oraz naczepy;

- PiastPol w Kruszewie – producent naturalnej wody źródlanej w dużych opakowaniach;
- Adro w Budkach Petrykowskich – fabryka drzwi, okien i rolet.

Ponadto na terenie gminy działają zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego oraz inne drobne firmy, w tym warsztaty naprawcze i punkty handlowo-usługowe.

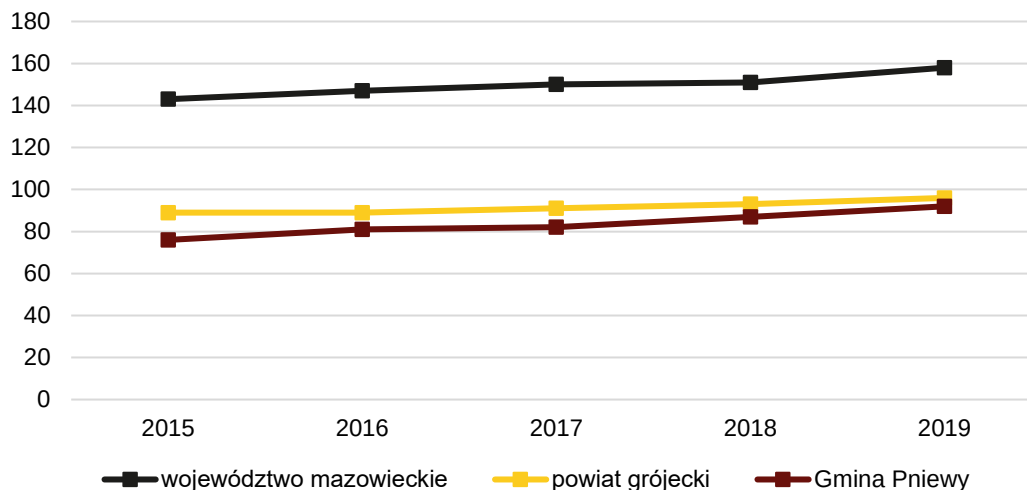
Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie jednostki, jest jedną z informacji o przedsiębiorczości mieszkańców. W celu porównania gospodarki gminy z innymi jednostkami samorządowymi, przeanalizowano liczbę podmiotów gospodarczych w gminach powiatu grójeckiego w latach 2015-2019. W 2015 roku w gminie Pniewy zarejestrowane w rejestrze REGON były 363 podmioty gospodarcze, co stanowiło 4,1% spośród wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w powiecie. Do 2019 roku nastąpił wzrost przedsiębiorstw o 77 podmiotów, co było jednym z najwyższych wzrostów w powiecie. Największa liczba firm skupiona jest w Mieście Grójec, co stanowi prawie 40% firm z terenu powiatu. Warto zauważyć, że na terenie gminy ponad 96% stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 pracowników.

Tab. 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie grójeckim w latach 2015-2019

JST	2015		2019		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2015-2019
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat grójecki	8 765	100,0%	9 439	100,0%	674
Bełsk Duży	454	5,2%	505	5,4%	51
Błędów	536	6,1%	569	6,0%	33
Chynów	699	8,0%	771	8,2%	72
Goszczyn	196	2,2%	197	2,1%	1
Grójec	3 494	39,9%	3 747	39,7%	253
Jasieniec	341	3,9%	355	3,8%	14
Mogielnica	553	6,3%	562	6,0%	9
Nowe Miasto nad Pilicą	565	6,4%	574	6,1%	9
Pniewy	363	4,1%	440	4,7%	77
Warka	1 564	17,8%	1 719	18,2%	155

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

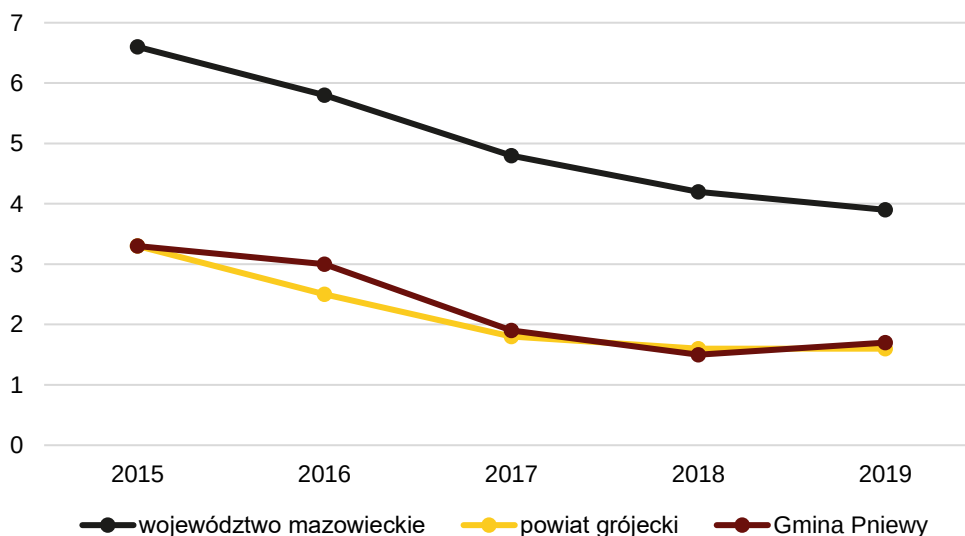
Uzupełnieniem informacji o poziomie rozwoju przedsiębiorczości w gminie jest analiza liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w porównaniu do powiatu i województwa. W analizowanym okresie wskaźnik ten utrzymywał się na podobnym poziomie w gminie i powiecie, natomiast dla województwa był zdecydowanie wyższy. Świadczy to o niższym poziomie przedsiębiorczości na terenie powiatu grójeckiego w porównaniu do średniej województwa mazowieckiego. W 2015 roku liczba podmiotów w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Pniewy wynosiła 76, a w 2019 wzrosła o 16.



Ryc. 13. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując udział bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pniewy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego warto zauważyć, że wskaźnik ten sukcesywnie malał do roku 2018, natomiast w 2019 roku nieco wzrósł. W gminie w analizowanych latach poziom bezrobocia wśród mieszkańców spadł z 3,3% do 1,7%, w powiecie grójeckim z 3,3% do 1,6%, a w województwie mazowieckim z 6,6% do 3,9%.



Ryc. 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr. 50, tzw. „Duża Obwodnica Warszawy” o przebiegu Ciechanów - Płońsk - Wyszogród - Sochaczew - Żyrardów - Mszczonów - Grójec - Góra Kalwaria - Kołbiel - Mińsk Mazowiecki - Łochów - Ostrów Mazowiecki. To droga łącząca ośrodki położone w zasięgu oddziaływania Warszawy. W sąsiedztwie Gminy przebiega również droga krajowa S7 (na wschód

od granicy Gminy) stanowiąca w województwie połączenie Warszawy z Radomiem przez Tarczyn, Grójec i Białobrzegi oraz droga wojewódzka nr 876 (na północ od granicy Gminy), łącząca DK 50 z Tarczynem.

W obszarze gminy nie ma dróg wojewódzkich.

Przez gminę Pniewy przebiegają następujące drogi powiatowe:

- nr **1601 W** o przebiegu Pniewy – Rembertów o długość 9,134 km na terenie gminy;
- nr **1602 W** o przebiegu Wilczoruda – Michrów o długość 13,730 km na terenie gminy;
- nr **1603 W** o przebiegu Michrówek – Jeżewice o długość 0,190 km na terenie gminy;
- nr **1604 W** o przebiegu Szczęsna – Różce o długości 1,490 km na terenie gminy;
- nr **1607 W** o przebiegu Konie – Wilków o długość 6,950 km na terenie gminy;
- nr **1611 W** o przebiegu Sadków Szlachecki – Dąbrówka o długość 1,760 km na terenie gminy;
- nr **1612 W** o przebiegu Różce – Ciechlin o długość 4,730 km na terenie gminy.

Całkowita długość dróg publicznych na terenie gminy Pniewy wynosi 197,12 km, w tym:

- 11,57 km drogi krajowej,
- 37,98 km dróg powiatowych,
- 147,57 km dróg gminnych.

Wszystkie drogi powiatowe mają utwardzoną nawierzchnię, zapewniają spójność sieci drogowej łącząc gminę z przyległymi terenami. Drogi gminne najczęściej posiadają nawierzchnię utwardzoną nieulepszoną tj. leśszową lub żwirową. Niektóre części gminy dostępne są jedynie przy pomocy dróg gruntowych, niezaliczonych do żadnej kategorii dróg publicznych.

W zakresie infrastruktury drogowej dostrzega się potrzebę poprawy jakości dróg gminnych, budowy chodników przy drogach oraz oświetlenia ulicznego. Rozbudowa infrastruktury drogowej wiąże się również z budową ścieżek rowerowych, których brakuje. Przez gminę zgodnie z nurtem rzeki Jeziorki przebiega wyłącznie jeden szlak rowerowy „Kraina Jeziorki”.

Urządzenia sieciowe

Na terenie gminy Pniewy nie ma sieci kanalizacyjnej. Gospodarka ściekowa oparta jest o przydomowe oczyszczalnie i zbiorniki bezodpływowe, nie funkcjonuje żadna stacja zlewna. W obszarze gminy Pniewy znajduje się 5 mniejszych oczyszczalni ścieków bytowych zlokalizowanych przy obiektach użyteczności publicznej, są to:

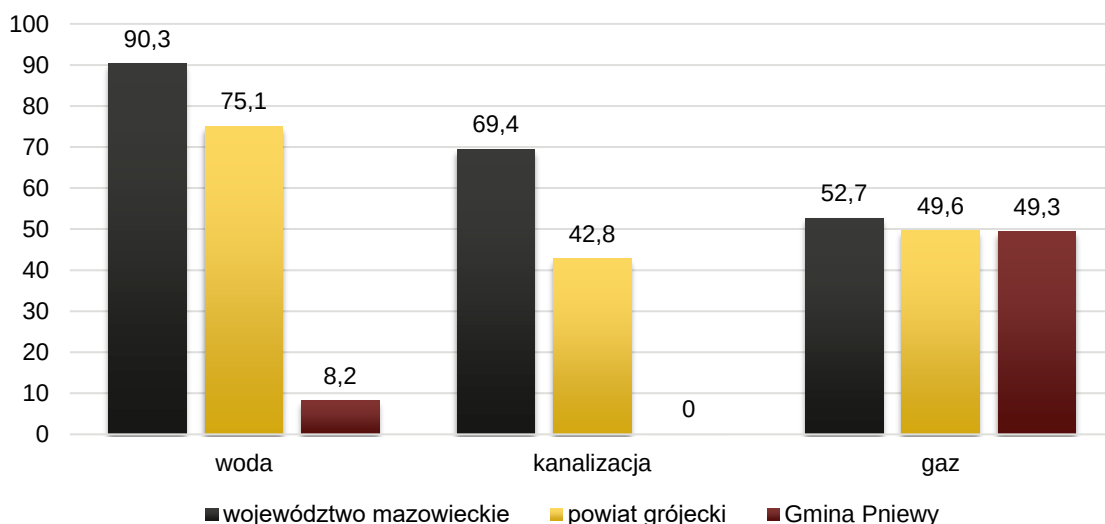
- budynek Urzędu Gminy oraz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pniewach,
- budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Ciechlinie,
- budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Jeziorze,
- budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Karolewie,
- budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Kruszewie.

Z tych oczyszczalni korzystało na początku 2020 r. – 838 osób, natomiast pod koniec roku 2020 – 680 osób.

W 2020 roku całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosiła 10,5 km, a liczba gospodarstw podpiętych do sieci liczyła 95. Udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej to zaledwie 8,2%. Ujęcia wody pitnej zlokalizowane są w miejscowościach Pniewy oraz Michrów.

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć rozdzielczą gazu. Według danych BDL GUS w 2019 r. zaopatrywała ona 49,3% mieszkańców gminy, a łączna długość sieci rozdzielczej wynosiła blisko 90 km.

Poniższy wykres przedstawia udział mieszkańców gminy Pniewy korzystających z instalacji sieciowych na tle średniej w powiecie grójeckim i województwie mazowieckim. W tym zestawieniu największy problem zauważa się w przypadku sieci kanalizacyjnej, gdzie wskaźnik wynosi 0% przy średnich blisko 70% dla województwa oraz około 43% dla powiatu. Poziom zwodociągowania również jest na bardzo niskim poziomie i w 2019 roku wynosił 8,2%, co także wyraźnie odbiega od średniej ok. 90% dla województwa oraz ok. 75% dla powiatu. Zdecydowanie lepiej wypada doposażenie w sieć gazową (ok. 50%), które jest na zbliżonym poziomie do wartości pozostałych badanych jednostek. Zauważa się więc zapotrzebowanie na rozbudowę sieci wodociągowej i umożliwienie mieszkańcom dostępu do kanalizacji, co wpłynie na zwiększenie komfortu życia mieszkańców oraz pozytywnie oddziałuje na stan środowiska naturalnego.



Ryc. 15. Udział korzystających z instalacji sieciowych w gminie Pniewy w 2019 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z wykazem podmiotu realizującego projekt dofinansowany z programu Polska Cyfrowa, sieć światłowodowa obejmuje miejscowości: Budki Petrykowskie, Ciechlin, Czekaj, Dąbrówka, Ginetówka, Jeziora, Jeziora Nowina, Jeziórka, Józefów, Jurki, Karolew, Konie, Kruszew, Osieczek, Przęsławice, Teodorówka, Tomaszówka, Wiatrowiec, Witalówka, Wola Grabska oraz Wólka Załęska.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Pniewy nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Podmiotami odpowiedzialnymi za odbieranie i zagospodarowanie odpadów były firma PreZero Service Wschód Sp. z o. o. – w I półroczu 2020 r. oraz firma Jarper Sp. z o. o. – w II półroczu 2020 r. Podmioty odbierające odpady komunalne zobowiązane były do przekazywania odebranych od właścicieli nieruchomości nie-segregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych bezpośrednio do instalacji komunalnej prowadzonej przez:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-usługowo-handlowe „RADKOM” Sp. z o.o., ul. Witosa 76, 26-600 Radom;
- PreZero Service Centrum Sp. z o. o.

Częstotliwość odbioru odpadów wygląda następująco:

- odpady biodegradowalne – od marca do października są odbierane co dwa tygodnie, natomiast w okresie listopad-luty wywóz następuje raz w miesiącu;
- papier, plastik, metal, opakowania wielomateriałowe oraz szkło – raz w miesiącu.

Na terenie gminy Pniewy zlokalizowany również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Pniewach, do którego mieszkańcy nieruchomości zamieszkałych w ramach uiszczanej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mają możliwość przekazania następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła, bioodpadów, przeterminowanych leków i chemikaliów, odpadów niebezpiecznych, odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi (w szczególności igieł i strzykawek); zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i akumulatorów, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, odpadów tekstyliów i odzieży. Transport odpadów do PSZOK mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt.

Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w okresie od 01.01.2020 r. do 30.06.2020 r. zgodnie z Uchwałą Nr XXIX.153.20 Rady Gminy Pniewy z dnia 15 czerwca 2020 r. wynosiła 28 zł miesięczne od każdego mieszkańca danej nieruchomości w przypadku odpadów zbieranych w sposób selektywny i 44 zł w przypadku niedopełnienia obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Natomiast w okresie od 01.07.2020 r. do 31.12.2020 r. zgodnie z Uchwałą Nr XXIX.153.20 Rady Gminy Pniewy z dnia 15 czerwca 2020 r.: obowiązywały następujące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi: 24 zł miesięczne na mieszkańca w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny i 72 zł opłaty podwyższonej, gdy mieszkaniec nie wypełniał obowiązku segregacji odpadów.

Tab. 4. Stan gospodarki odpadami w gminie Pniewy w latach 2017-2020

		2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		4 329	4 454	4 416	4 465
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		990,74	1 089,48	1 034,07	1 032,79
Zmieszane		805,86	869,38	725,66	527,36
Segregowane		184,88	220,10	308,41	505,43
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		19%	20%	30%	49%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,23	0,24	0,23	0,23
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	23,5	23,16	18,84	37,01
	wymagany	20,00	30,00	40,00	50,00
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	b.d.	b.d.	100
	wymagany	45,00	50,00	60,00	70,00
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	63,72	48,99	32,35	35,83
	wymagany	45,00	40,00	40,00	35,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Powyższa tabela opisuje stan gospodarki odpadami w gminie Pniewy w latach 2017-2020. Na jej podstawie zauważyć można, że liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi stale rośnie. Przekłada się to również na łączną ilość zebranych odpadów komunalnych, z których odpady segregowane w 2020 r. stanowiły 49%. Jest to bardzo pozytywne zjawisko, tym bardziej, że jeszcze 3 lata temu odpady segregowane w gminie stanowiły zaledwie 19% wszystkich odpadów.

Gmina Pniewy nie osiąga poziomu wymaganego w przypadku recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. W przypadku przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2017 i w 2020 roku osiągnięto poziom 100%. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania na przestrzeni badanych lat nie zawsze zostawał osiągnięty.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Gmina Pniewy posiada Program Ochrony Środowiska, opracowany w 2017 roku z perspektywą do 2020 r. Jako podstawowe cele w zakresie ochrony środowiska gmina wyznaczyła:

- poprawę jakości powietrza,
- poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- poprawę gospodarki odpadami na terenie gminy,
- ochronę zasobów przyrodniczych,
- modernizację oświetlenia ulicznego,
- budowę oczyszczalni przyzagrodowych na terenie gminy,
- budowę zbiorników małej retencji na terenie gminy,
- likwidację dzikich wysypisk,
- wymianę pokrycia dachowego z eternitu na blachodachówkę na Domu Nauczyciela w Karolewie,
- opracowanie i wdrożenie programu promocji produkcji zdrowej żywności (konkurs: „Ogródek warzywny w każdej rodzinie”),
- opracowanie i wdrożenie programu podnoszenia świadomości ekologicznej w gminie,
- analizę możliwości rozwoju agroturystyki i ekologicznego rolnictwa na terenie gminy,
- analizę zapotrzebowania na gaz w sołectwach: Teodorówka, Przykory, Tomaszówka.

Na terenie gminy Pniewy nie prowadzi się monitoringu powietrza. Prowadzone przez WIOŚ w Warszawie badania pomiaru stężeń zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są mocno uogólnione ze względu na uśrednienie ich dla całej strefy mazowieckiej. W obszarze gminy Pniewy ogólny stan powietrza jest dobry. Znajdujące się tu zakłady przemysłowe nie mają znaczącego wpływu na jakość powietrza w gminie. Największe stężenie zanieczyszczeń w powietrzu obserwujemy podczas sezonu grzewczego, co związane jest z wykorzystaniem węgla kamiennego jako źródła energii.

Gmina Pniewy oferuje mieszkańcom pomoc w zakresie otrzymywania dofinansowań w programach Czyste Powietrze oraz Moja Woda z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Czyste Powietrze oferuje dotację w zakresie wymiany źródła ciepła na ekologiczne bądź modernizację budynku do 37 tys. zł, natomiast Moja Woda ma na celu ochronę zasobów wodnych poprzez zwiększenie poziomu retencji (dotacja wynosi do 5 000 zł).

Ponadto gmina podpisała umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na realizację zadania pn. „Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z terenu gminy Pniewy w roku 2021”. Kwota dotacji wynosi 19 807,20 zł co stanowi 70% kosztu całkowitego realizacji zadania, szacowanego na kwotę 29 700,00 zł.

W 2020 roku została przeprowadzona inwentaryzacja źródeł ciepła na terenie gminy, w wyniku której stwierdza się, że najwięcej mieszkańców korzysta z gazu (407), następnym źródłem ciepła są paliwa stałe (341), energia elektryczna (247) i odnawialne źródła energii – 15.

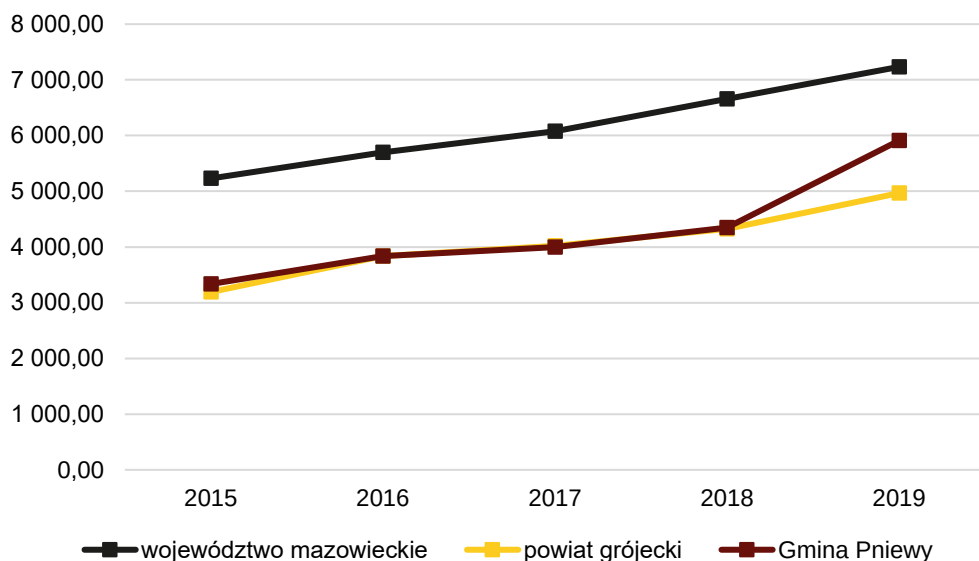
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Na przestrzeni lat 2015-2020 dochody budżetu gminy Pniewy systematycznie zwiększały się. W 2015 roku wynosiły 15,9 mln zł, natomiast w 2020 – 30 mln zł. Największy wzrost nastąpił w 2019 roku, gdy dochody zwiększyły się o ok. 5 mln w stosunku do poprzedniego roku. Było to związane z dofinansowaniami oraz realizacją m. in. następujących projektów: przebudowy drogi gminnej w Wilczorudzie, otwarcia żłobka samorządowego w Kruszewie czy zaopatrywania jednostek gminnych OSP.

Wzrost dochodów budżetowych ma swoje przełożenie na wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca. Od 2015 roku wskaźnik ten systematycznie wzrastał osiągając w 2019 roku wysokość 5 910,89 zł, co stawia gminę na wyższym poziomie w stosunku do powiatu, gdzie wysokość dochodów na 1 osobę

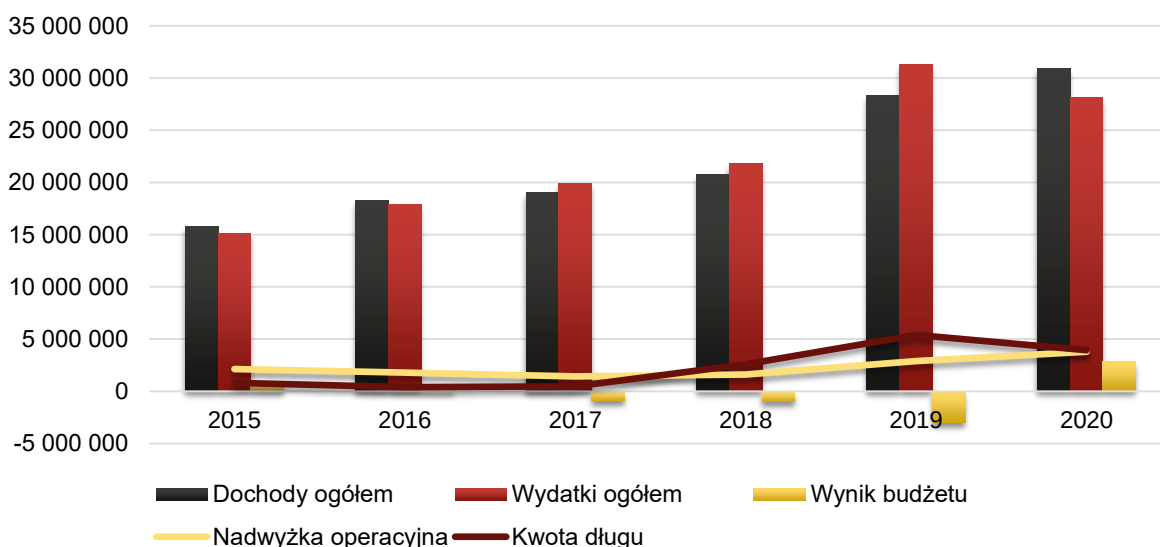
w 2019 roku wyniosła 4 966,81 zł. Średni dochód na osobę dla województwa mazowieckiego w 2019 był natomiast wyższy o ok. 1 300 zł. Pozytywnym aspektem, który warto podkreślić jest fakt, że tendencja w tym zakresie jest wzrostowa.



Ryc. 16. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółowe wykonanie budżetu gminy Pniewy w latach 2015-2020 zostało przedstawione na poniższym wykresie. Z analizy danych wynika, że na przestrzeni omawianego okresu gmina osiągała korzystny wynik budżetu w 2015 (738 360,60 zł), 2016 (318 421,77 zł) oraz w 2020 roku (2 846 206,31 zł), gdzie wystąpiła największa nadwyżka operacyjna, czyli 3 790 823,93 zł. Deficyty budżetowe występowały w latach 2017-2019, gdzie największy deficyt miał miejsce w 2019 roku i wynosił 2 955 579,20 zł.



Ryc. 17. Wykonanie budżetu gminy Pniewy w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Na przestrzeni lat 2015-2020 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących gminy Pniewy była stabilna. Uzyskiwana nadwyżka operacyjna, tj. różnica między dochodami i wydatkami bieżącymi utrzymywała się na poziomie około 1,5-3 mln zł, co stanowi średnio ok. 10% dochodów ogółem. Zauważyć

należy, że w 2020 roku osiągnięto najwyższą wartość nadwyżki operacyjnej tj. 3 790 823,93zł, a kwota długu zmalała o ponad 2 mln zł.



Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów samorząd gminny posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W poniższej tabeli zestawiono dochody gminy Pniewy w latach 2015-2020. Na przestrzeni analizowanego okresu widać ogólny wzrost dochodów – od roku 2015 dochody ogółem wzrosły o ponad 15 mln zł. Dochody własne gminy utrzymują się w granicach 5,2-7,5 mln zł rocznie. Obserwuje się także systematyczny wzrost udziału w podatkach centralnych z każdym rokiem. W zakresie dotacji dochody wzrosły prawie 5-krotnie na przestrzeni badanych lat – z 2,4 mln zł do niemal 11 mln zł.

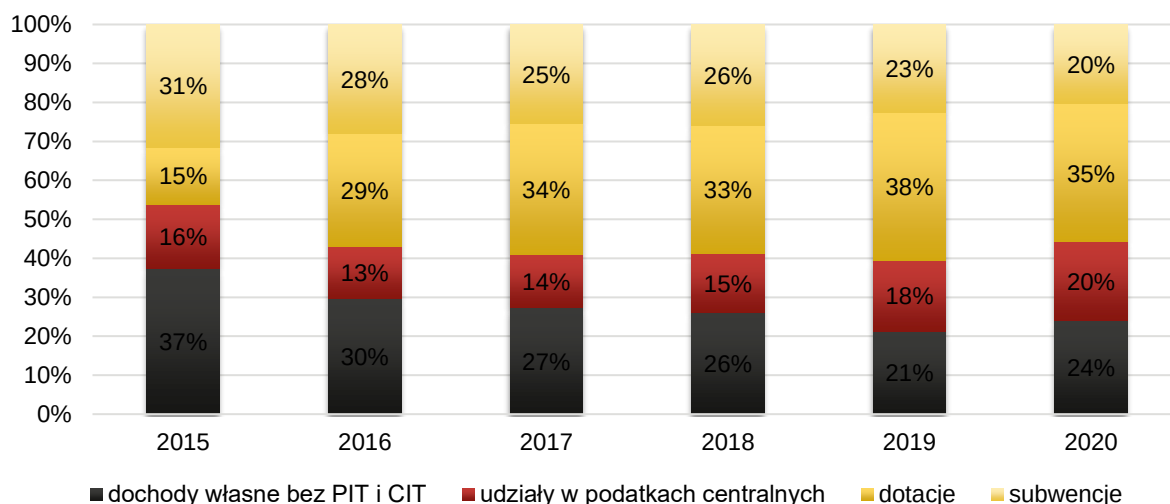
Tab. 5. Wykaz dochodów gminy Pniewy w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody własne	5 929 970,51	5 424 936,04	5 178 668,28	5 407 441,35	6 019 209,59	7 455 027,86
udziały w podatkach centralnych	2 591 443,24	2 419 354,11	2 618 840,2	3 185 187,44	5 189 455,76	6 239 120,40
dotacje	2 321 661,50	5 310 683,27	6 375 599,10	6 770 623,47	10 712 076,31	10 948 868,24
subwencje	4 974 323,00	5 100 319,00	4 832 696,00	5 411 876,00	6 433 792,00	6 309 557,00
ogółem	15 817 398,25	18 255 292,42	19 005 803,58	20 775 128,26	28 354 533,66	30 952 573,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Na wykresie poniżej przedstawiono strukturę dochodów budżetu gminy Pniewy w latach 2015-2020. Można zauważyć, że w analizowanym okresie największe wpływy realizowane były przez dotacje, a ich udział procentowy w analizowanym okresie uległ zwiększeniu z 15% na 35%. Za taki stan rzeczy w największym stopniu odpowiadały dotacje na realizację programu „Rodzina 500+” oraz dotacje na realizację projektów współfinansowanych ze środków europejskich.

Uwzględniając PIT i CIT w 2015 r. dochody własne stanowiły 53% całkowitych dochodów budżetu gminy, natomiast w 2020 r. było to 44%, Z kolei w kwestii subwencji, jej udział w strukturze budżetu gminy zmalał z 31% w 2015 roku do 20% w 2020.



Ryc. 18. Struktura dochodów gminy Pniewy w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

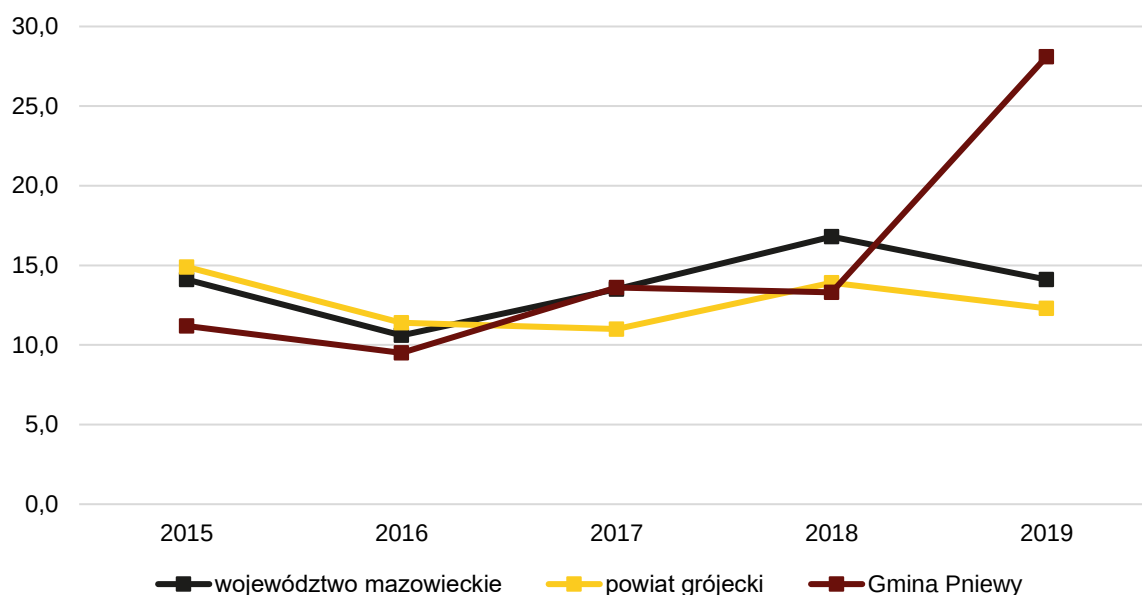
Udział dochodów z podatków centralnych w budżecie gminy systematycznie rośnie – w 2020 roku kwoty te stanowiły 20% udziału w dochodach ogółem. Największe znaczenie w dochodach podatkowych budżetu gminy odgrywają podatek dochodowy od osób fizycznych PIT (ponad 4 mln zł w 2020 r.), podatek od nieruchomości (średnio ok. 3 mln zł wpływu rocznie) oraz podatek rolny (ok. 0,5 mln zł wpływu rocznie). Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych CIT z roku na rok wynoszą coraz więcej, na przestrzeni badanych lat ich udział wzrósł o ponad 1,5 mln zł, co jest odzwierciedleniem rosnącej liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy.

Tab. 6. Dochody podatkowe gminy Pniewy w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PIT	2 225 560,00	2 398 382,00	2 588 734,00	3 167 097,00	3 846 190,00	4 105 246,00
CIT	365 883,24	20 972,11	30 106,20	18 090,44	1 343 265,76	2 133 874,40
podatek rolny	498 917,24	485 804,51	476 639,36	485 039,68	482 894,67	530 273,37
podatek od nieruchomości	2 800 624,78	3 130 423,73	3 036 855,58	3 220 974,50	3 338 399,69	3 563 597,32
podatek leśny	79 824,50	83 166,81	78 472,58	82 568,29	79 220,69	79 756,24
podatek od środków transportowych	202 246,60	229 552,26	194 409,41	224 407,92	218 345,46	207 778,74
podatek od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	3 377,63	7 960,67	7 449,88	8 076,73	6 933,81	6 302,83
podatek od czynności cywilnoprawnych	215 994,51	279 520,99	148 933,35	284 483,95	198 682,21	289 915,48
wpływy z opłaty skarbowej	25 878,55	23 966,00	24 206,50	25 479,00	26 258,00	28 199,50
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	8 651,10	12 390,68	852,60	3 905,40	6 923,58	6 128,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Udział wydatków inwestycyjnych gminy Pniewy utrzymywał się na podobnym poziomie w latach 2015-2018 (ok. 11-13% wydatków ogółem), poziom ten był często niższy, jednak zbliżony do średniej powiatu i województwa. W roku 2019 udział tych wydatków gwałtownie wzrósł (prawie 30% wydatków ogółem), zdecydowanie przewyższając tym samym średnie dla powiatu i województwa.



Ryc. 19. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa

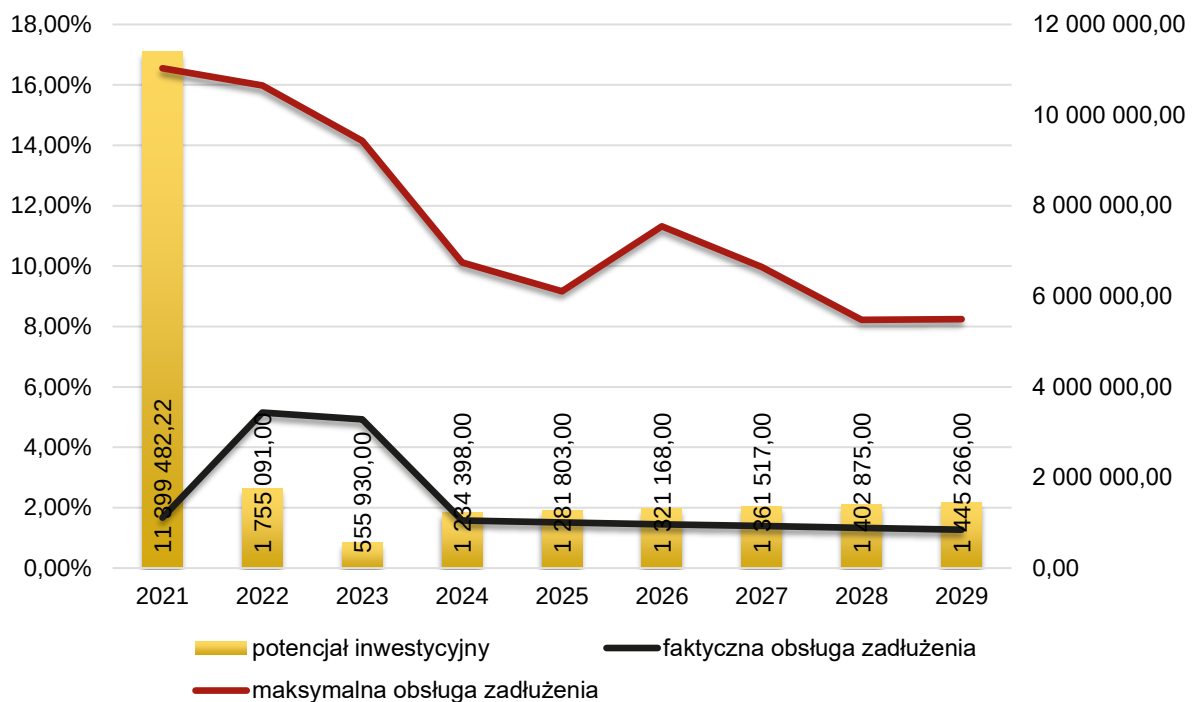
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Potencjał inwestycyjny

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia gminy Pniewy w perspektywie do 2030 r. według Uchwały Nr XLVL.266.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 9 sierpnia 2021 roku w sprawie uchwalenia zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pniewy. Wykres ten stanowi reprezentację możliwości inwestycyjno-kredytowych gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 Ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Analizując dane z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań. Pozytywnym aspektem jest również fakt, że faktyczna obsługa zadłużenia z roku na rok będzie niższa.

Na wykresie przedstawiono także potencjał inwestycyjny gminy, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Z wykresu wynika, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy 2021-2029 wyniesie około 21,7 mln zł.



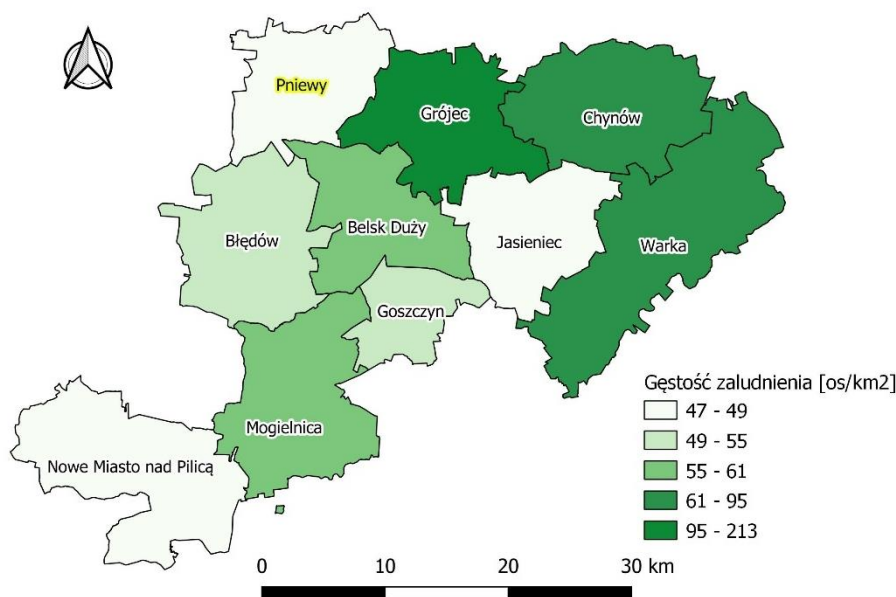
Ryc. 20 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia gminy Pniewy na lata 2021-2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLVL.266.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 09 sierpnia 2021 roku w sprawie uchwalenia zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pniewy

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1 Demografia

Wg danych GUS w 2020 r. w gminie Pniewy mieszkało 4 788 osób, co stanowiło blisko 5% liczby ludności w powiecie grójeckim. W przeliczeniu na powierzchnię stanowiło to 47 os./km² i była to jedna z najniższych gęstości zaludnienia w skali całego powiatu, niższą miały gminy Jasieniec oraz Nowe Miasto nad Pilicą. Największa gęstość zaludnienia wystąpiła w sąsiednim Grójcu – 213 os./km². Współczynnik feminizacji gminy Pniewy wyniósł 98.



Ryc. 21 Gęstość zaludnienia w powiecie grójeckim w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące zmiany liczby ludności w latach 2016-2020 w Gminie Pniewy, powiecie grójeckim oraz jednostek należących do powiatu. Zauważa się wzrost ludności na przestrzeni lat, w 2016 wynosiła 4 750 mieszkańców, co oznacza, że od tamtej pory liczba mieszkańców wzrosła o 38. Gmina Pniewy wykazuje średnią dynamikę wzrostu na poziomie 100,2%, co stawia ją w korzystnej sytuacji w porównaniu do większości gmin w powiecie grójeckim.

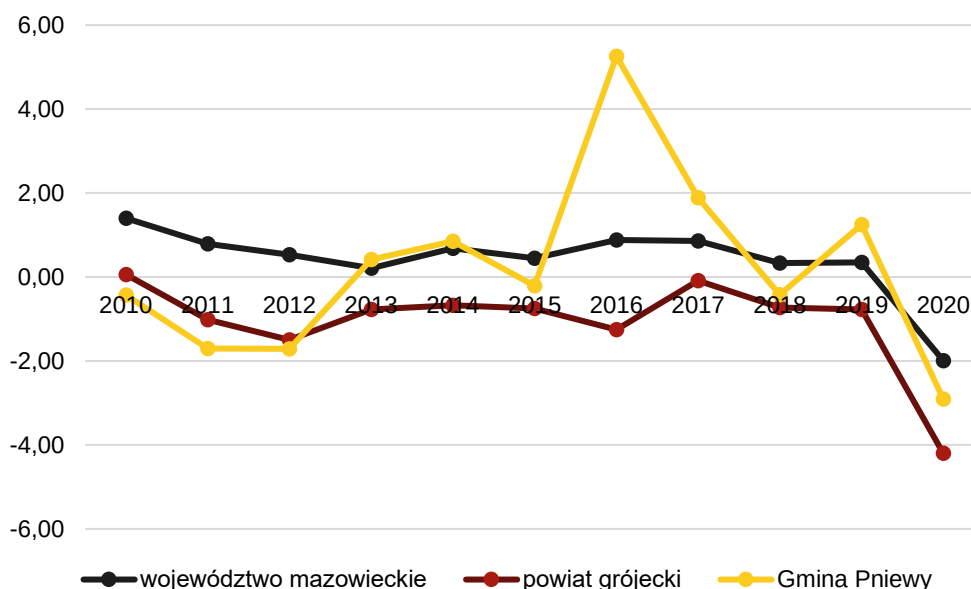
Tab. 7. Zmiany liczby w powiecie grójeckim w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	udział w 2020 r.	średnia dynamika
Powiat grójecki	98 559	98 701	98 451	98 311	97 979	100%	99,9%
Belsk Duży	6 561	6 561	6 515	6 475	6 440	7%	99,5%
Błędów	7 597	7 553	7 461	7 415	7 357	8%	99,2%
Chynów	9 818	9 863	9 858	9 846	9 853	10%	100,1%
Goszczyn	2 992	2 976	2 970	2 971	2 942	3%	99,6%
Grójec	25 544	25 654	25 704	25 855	25 882	26%	100,3%
Jasieniec	5 381	5 371	5 369	5 376	5 356	5%	99,9%

Mogielnica	8 773	8 802	8 744	8 682	8 579	9%	99,4%
Nowe Miasto nad Pilicą	7 904	7 863	7 766	7 668	7 615	8%	99,1%
Pniewy	4 750	4 789	4 805	4 797	4 788	5%	100,2%
Warka	19 239	19 269	19 259	19 226	19 167	20%	99,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

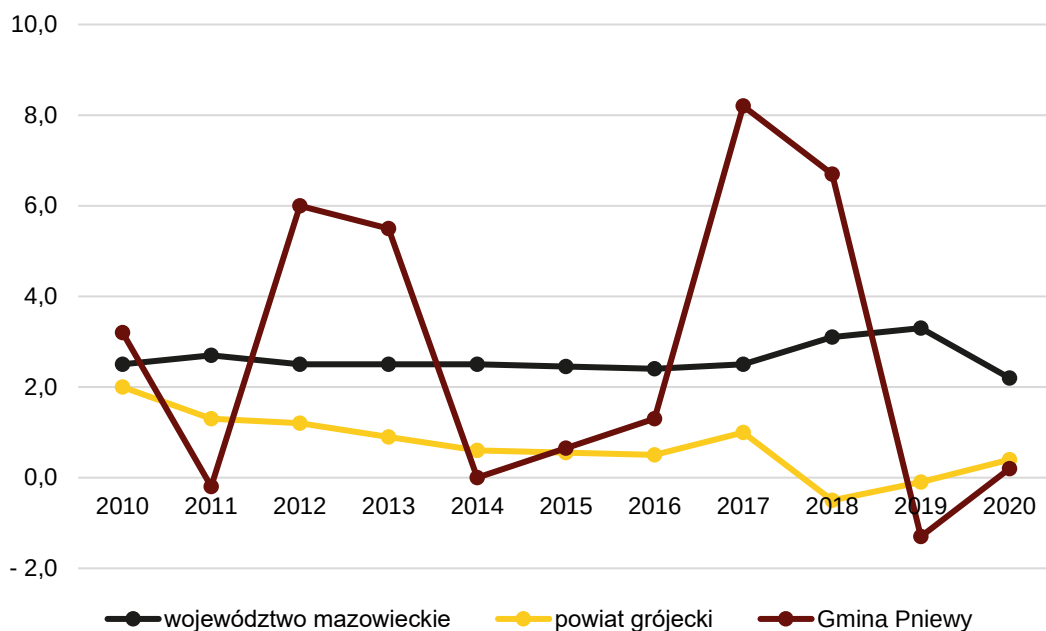
Przyrost naturalny jest różnicą między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza, że liczba urodzeń przewyższa liczbę zgonów, a ujemna – odwrotnie. Analizie poddano okres 10 lat i wyliczono średnią przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w gminie Pniewy, powiecie grójeckim i województwie mazowieckim. Jak widać na poniższym wykresie, w gminie zauważa się gwałtowny wzrost wskaźnika w 2016 roku, co przekłada się na uśredniony wynik 0,21. Sytuacja w powiecie i województwie była bardziej stabilna, a średnie równały się kolejno -1,06 oraz 0,41. Cechą wspólną dla wszystkich badanych obszarów jest rok 2020, w którym średni wskaźnik przyrostu naturalnego gwałtownie spadł.



Ryc. 22. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w latach 2010-2020 w województwie, powiecie oraz gminie Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższy wykres przedstawia zmiany salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców dla gminy Pniewy, powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni 10 lat. Saldo migracji określa różnicę między napływem – imigracją, a odpływem – emigracją mieszkańców z danego obszaru. Sytuacja w gminie Pniewy jest specyficzna, ponieważ na przestrzeni lat wskaźnik ten ulegał dużym wahaniom. Obserwuje się trzy duże spadki w latach: 2011, 2014-2016 oraz 2019-2020. Ponadto w okresie 2012-2013 oraz 2017-2018 miały miejsce ogromne wzrosty, co przekłada się na uśredniony wynik salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, który wyniósł 2,8. W przeciwieństwie do średniej dla powiatu i województwa, gdzie sytuacja jest bardziej stabilna i średnie współczynnika to kolejno - 0,7 i 2,6.

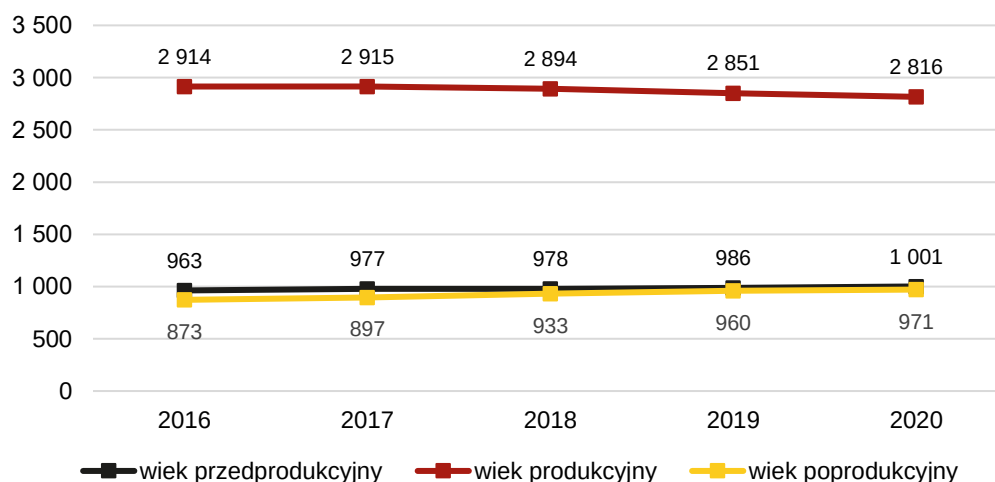


Ryc. 23. Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2010-2020 w województwie, powiecie oraz gminie Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze demograficznej wyróżnia się trzy grupy ludności według ekonomicznych przedziałów wiekowych: ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Pierwsza grupa odnosi się do mieszkańców, którzy nie osiągnęli jeszcze zdolności do pracy, najczęściej określaną w przedziale 0-17 lat. Wiek produkcyjny odnosi się do mieszkańców, którzy są zdolni do pracy (mężczyźni w wieku 18-64 lata oraz kobiety w wieku 18-59 lat). Wiek poprodukcyjny odnosi się do grupy osób, które zazwyczaj kończą pracę zawodową (dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej).

Analizując strukturę ludności w gminie Pniewy zauważa się, że udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności nie ulega znacznym wahaniom. Największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – średnio 60% mieszkańców. Osoby z pozostałych grup tj. w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym liczą podobnie, po 20% w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż liczba grupy przedprodukcyjnej systematycznie rośnie. Należy jednak zwrócić uwagę na wzrastającą liczbę seniorów, która będzie przekładać się na wzrost potrzeby rozszerzania usług senioralnych



Ryc. 24. Struktura liczby ludności w gminie Pniewy w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uszczegółowieniem analizy struktury demograficznej jest poniższa tabela, przedstawiająca odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralne obciążenie demograficzne. W 2020 r. odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym w gminie Pniewy wynosił 13,85% i lekko przewyższał wartości dla województwa i powiatu. W porównaniu do 2016 r. wskaźnik ten zmalał o niecały 1%, jednak jest to tendencja zauważalna w całym województwie oraz powiecie. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego stanowi odzwierciedlenie dynamiki starzenia się społeczeństwa. W gminie Pniewy wskaźnik ten wyniósł 25,40% w 2020 r. i podniósł się o ponad 2% od 2016 r. Pod tym względem gmina wypada korzystnie na tle powiatu i województwa, gdzie wskaźniki te wzrosły o 4% na przestrzeni lat 2016-2020 i były znacznie wyższe.

Tab. 8. Wskaźniki demograficzne dla gminy Pniewy w 2016 i 2020 roku

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym ¹ (%)			senioralne obciążenie demograficzne ² (%)		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
Województwo mazowieckie	15,38	13,27	86%	24,80	28,60	115%
Powiat grójecki	14,47	13,27	92%	23,70	27,90	118%
Gmina Pniewy	14,46	13,85	96%	22,60	25,40	112%

¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2. Kapitał społeczny

Żłobki

Od lutego 2020 roku na terenie gminy Pniewy działa samorządowy żłobek gminny, zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3, powołany na mocy Uchwały Nr XVIII.91.19 Rady Gminy Pniewy z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie utworzenia Żłobka Samorządowego w Kruszewie i ustalenia statutu Żłobka.

Żłobek Samorządowy w Kruszewie powstał dzięki dofinansowaniu z rządowego programu "MALUCH+". Gmina Pniewy pozyskała na początku 2019 roku na ten cel 420 000,00 zł. Ostatecznie koszt całego zadania wyniósł 539 648,96 zł. Żłobek został przystosowany dla 14 dzieci w wieku od 1 do 3 lat. Wyremontowane zostały sale, które wcześniej służyły Niepublicznemu Punktowii Przedszkolnemu w Kruszewie. Ponadto dobudowano pomieszczenia socjalne, toaletę oraz wózkownię. Przed wejściem zostały uzupełnione ciągi pieszce z pochylnią. Przebudowano taras, nad którym pojawiła się markiza, chroniąca przed słońcem. W ramach otrzymanej dotacji wybudowano też plac zabaw, przeznaczony dla dzieci uczęszczających do żłobka.

Żłobek mieści się pod adresem Kruszewo 57 i jest otwarty od poniedziałku do piątku w godzinach 7:00-17:00. Opłata miesięczna ponoszona przez rodziców za pobyt dziecka bez zniżek i wyżywienia wynosi 390,00 zł, natomiast dzienna opłata za posiłki 15,00 zł. Liczba zapisanych dzieci wynosiła 14. W żłobku prowadzone są m.in. zajęcia plastyczne, sensoryczne, ruchowe oraz czytanie bajek. Od 1 lutego 2020 roku realizowany jest projekt pn. „Żłobek Gminy Pniewy!” współfinansowany ze środków unijnych. Celem projektu był wzrost dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz umożliwienie godzenia życia zawodowego i prywatnego 14 osób. Dzięki niemu dla dzieci rodziców, którzy uczestniczą w projekcie obniżono opłatę czesnego do kwoty 146,38 zł.

Ze względu na pandemię panującą w 2020 roku wiele planów rozwoju żłobka zostało przełożonych. Planuje się: współpracę ze stomatologią mieszczącą się w PSP w Kruszewie, zorganizowanie zajęć otwartych z rodzicami oraz zakup wózków żłobkowych, które ułatwią spacer z dziećmi.

Przedszkola

W gminie Pniewy do 30 czerwca 2020 roku działały cztery niepubliczne punkty przedszkolne, które były prowadzone przez Stowarzyszenie „Górna Jeziorka” tj:

- Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Ciechlinie,
- Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Karolewie,
- Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Kruszewie,
- Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Jeziorze.

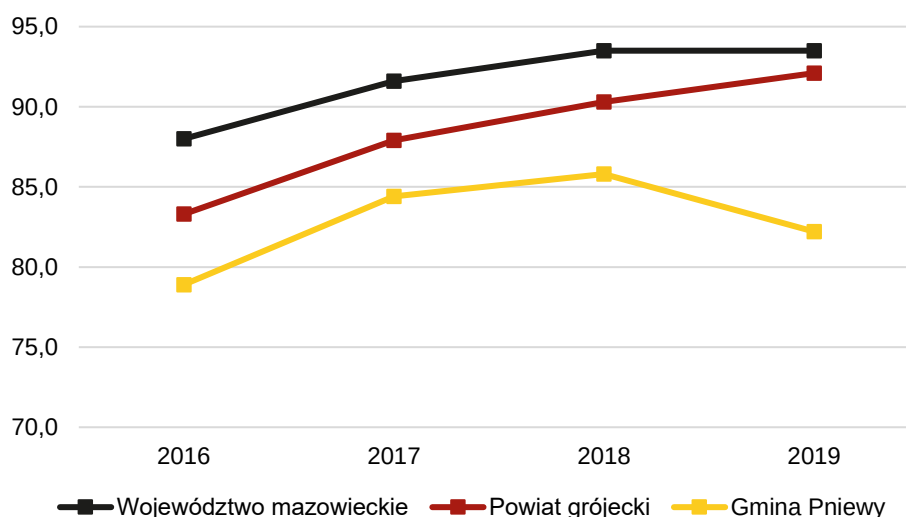
Od dnia 1 września 2020 roku, na wniosek Stowarzyszenia, punkty zostały wykreślone z listy placówek niepublicznych i tym samym wszystkie dzieci w wieku 3-6 lat zaczęły uczęszczać do publicznych oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, dla których gmina jest organem prowadzącym. Najwięcej dzieci uczęszcza do oddziału w Kruszewie – 60, w pozostałych placówkach są po 44 miejsca. W Ciechlinie i Jeziorze przedszkole działa w godzinach 8:00-15:00, a w Karolewie i Kruszewie w godzinach 7:00-17:00.

Tab. 9. Publiczne oddziały przedszkolne w gminie Pniewy

Lp.	Nazwa oddziału punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkola publiczne					
1.	Oddziały Przedszkolne w PSP Ciechlin	44	2	22	8.00-15.00
2.	Oddziały Przedszkolne w PSP Jeziora	44	2	22	8.00-15.00
3.	Oddziały Przedszkolne w PSP Karolew	44	2	22	7.00-17.00
4.	Oddziały Przedszkolne w PSP Kruszew	60	4	15	7.00-17.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Poniższy wykres przedstawia odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Pniewy na tle powiatu oraz województwa. Jak wynika z danych GUS w latach 2016-2019 poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w gminie był niższy w stosunku do powiatu i województwa, ponadto zaobserwowano spadek w 2019 roku o ok. 3%. W 2020 roku na 171 dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Pniewy objęto wychowaniem przedszkolnym 138, czyli 80,7% ogólnej liczby najmłodszych.



Ryc. 25. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Edukacja

Na terenie gminy Pniewy znajdują się cztery szkoły podstawowe. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę szkół pod względem liczby uczniów, liczby oddziałów oraz średniej uczniów przypadających na jedną klasę. Najwięcej uczniów uczęszcza do PSP w Kruszewie – 157. W pozostałych szkołach liczba uczniów jest średnio niemal dwa razy mniejsza. W każdej ze szkół wydzielono osiem klas dla poszczególnych poziomów nauczania.

Tab. 10. Szkoły podstawowe na terenie gminy Pniewy

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów na poszczególnych poziomach nauczania	Średnia wielkość oddziału
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Generała Franciszka Kamińskiego w Ciechlinie	82	8	10,25
Publiczna Szkoła Podstawowa im. o. Kazimierza Wyszyńskiego w Jeziorze	75	8	9,375
Publiczna Szkoła Podstawowa im. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Karolewie	79	8	9,875
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kruszewie	157	8	19,625

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wszystkie placówki wyposażone są w sale komputerowe wraz z niezbędnym sprzętem, pracownię językowe, szafki dla uczniów, a liczba nowoczesnych pomocy dydaktycznych jest na bieżąco uzupełniana. Dzieci w każdej szkole mają możliwość korzystania ze świetlic, jednak gabinet stomatologiczny znajduje się jedynie w PSP w Kruszewie.

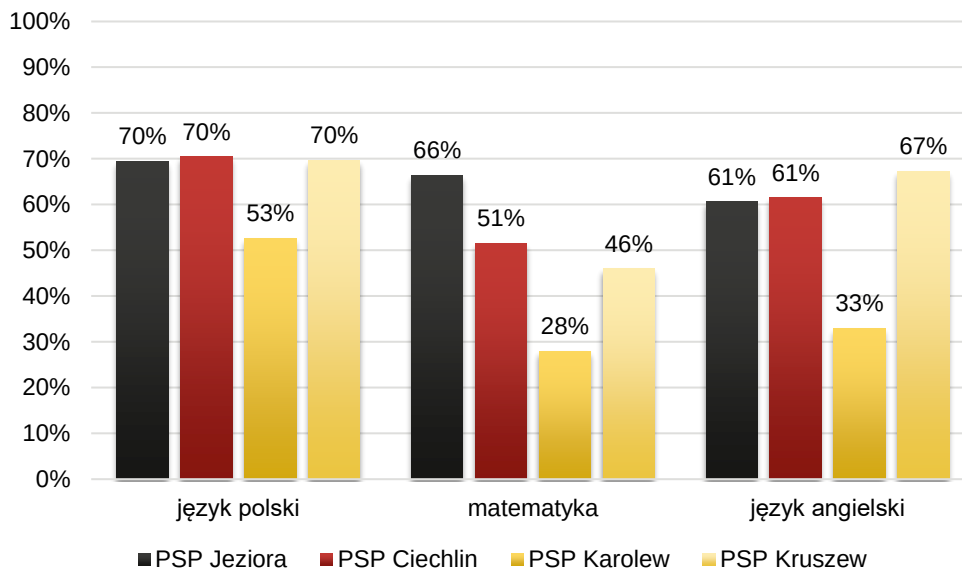
W 2020 roku liczba uczniów z innych gmin uczęszczających do powyższych placówek kształtowała się następująco: w PSP Ciechlin było to 14 uczniów, w PSP Karolew – 1, w PSP Jeziora – 5 oraz w PSP Kruszew – 3.

Publiczne Szkoły Podstawowe w gminie wyróżniają się bogatą ofertą dydaktyczną, licznymi konkursami oraz kołami zainteresowań m. in.: robotyka, taniec, szkole kluby sportowe, plastyka i rękodzieło. Uczniowie wszystkich szkół odnoszą wiele sukcesów zarówno w obrębie samej gminy jak i w zasięgu ogólnopolskim. PSP w Kruszewie odznacza się bogatą historią sięgającą roku 1840. W każdej placówce uczniowie mogą liczyć na wsparcie pedagoga, ponadto w szkole w Karolewie jest możliwość skorzystania z dogoterapii oraz arteterapii.

W obliczu pandemii gmina Pniewy wzięła udział w dwóch programach pn. „Zdalna Szkoła” oraz „Zdalna Szkoła +”, dzięki którym otrzymano środki finansowe w łącznej kwocie 103 633,65 zł i doposażono szkoły w sprzęt komputerowy oraz tablety.

Uczniom zapewnia się dojazd do szkół na podstawie przepisów Prawa Oświatowego. Dowóz organizowany jest na zasadzie kursów otwartych, a bilety miesięczne dla dzieci opłacane są przez Gminę. W porozumieniu ze Starostwem Powiatowym w Grójcu w roku 2020 dowożono 9 niepełnosprawnych uczniów do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jurkach.

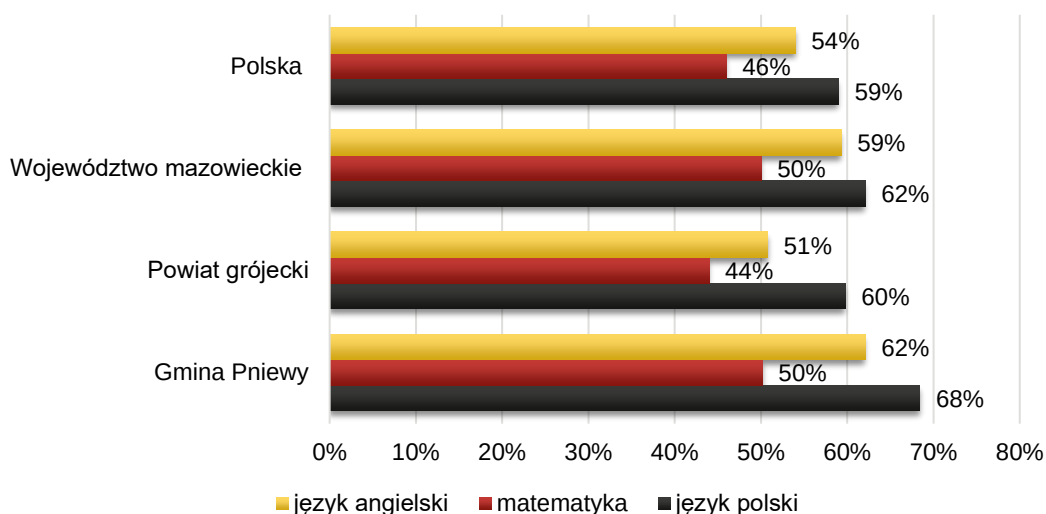
Istotną informacją dotyczącą poziomu nauczania w poszczególnych szkołach są wyniki uczniów z egzaminów państwowych. Na poniższych wykresach przedstawiono kształtowanie się wyników z egzaminu ósmoklasisty w placówkach oświatowych działających na terenie gminy. Najwyższe wyniki zostały osiągnięte z języka polskiego. Niemal wszystkie szkoły, poza PSP w Karolewie (53%) osiągnęły bardzo wysoki wynik 70%. Najbardziej wyróżnia się szkoła w Jeziorze, która osiągnęła średnią 66% z matematyki i 61% z języka angielskiego, zaraz po niej jest PSP Ciechlin i Kruszew. Najsłabsze wyniki osiągnęła szkoła w Karolewie.



Ryc. 26. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w gminie Pniewy w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne

Na szczególną uwagę zasługuje zestawienie średniej wyników wszystkich uczniów z gminy Pniewy wraz ze średnimi dla powiatu grójeckiego, województwa mazowieckiego oraz kraju. Gmina osiągnęła bardzo wysokie wyniki, przewyższając tym samym średnie wszystkich badanych obszarów. Świadczy to o wysokim poziomie nauczania, nawet podczas sytuacji epidemiologicznej, stawiającej spore wyzwania dla nauczycieli w obliczu zdalnego nauczania.



Ryc. 27. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Pniewy w latach 2020 na tle powiatu, województwa oraz kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2020

Tab. 11. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w gminie Pniewy w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
WYDATKI OGÓŁEM	5 965 130,03	6 275 258,96	6 486 248,21	7 022 278,92	9 147 504,44	8 657 385,01
Wydatki bieżące, w tym:	5 930 690,03	6 261 259,18	6 394 993,03	7 022 278,92	7 793 178,10	7 690 098,17
Wynagrodzenia i pochodne	3 916 694,61	3 965 114,07	4 147 785,90	4 664 695,03	5 164 341,00	5 409 528,44
Pozostałe wydatki bieżące	2 013 995,42	2 296 145,11	2 247 207,13	2 357 583,89	2 628 837,10	2 280 569,73
Wydatki majątkowe	34 440,00	13 999,78	91 255,18	0,00	1 354 326,34	967 286,84
SUBWENCJA OŚWIATOWA	3 654 607,00	4 125 927,00	4 030 428,00	4 433 142,00	4 912 299,00	4 936 784,00

Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale wychowanie	2 310 523,03	2 149 331,96	2 455 820,21	2 589 136,92	4 235 205,44	3 720 601,01
Stopień pokrycia	61%	66%	62%	63%	54%	57%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela powyżej przedstawia wykonanie wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2015-2020. Analizując zestawienie należy zaobserwować coroczny wzrost wydatków na oświatę. W 2020 r. wydatki te wzrosły o ponad 2,6 mln zł w porównaniu do 2015 r. Najwyższy udział w wydatkach oświatowych stanowiły wydatki bieżące na wynagrodzenia i pochodne – średnio 70%. Tabela przedstawia także wielkość subwencji oświatowej oraz stopień pokrycia nią wydatków oświatowych w gminie. W latach 2015-2020 subwencja wynosiła średnio 4 mln zł i pokrywała wydatki oświatowe w 61%.

Kultura i sport

Na terenie gminy Pniewy rozpowszechnianiem kultury wśród mieszkańców zajmuje się Gminna Biblioteka Publiczna w Pniewach. Jest to jedyna instytucja kulturalna, dlatego poza działaniami związanymi z popularyzacją czytelnictwa zajmuje się również realizacją działań kulturalnych i warsztatowych. To w Bibliotece organizowane są koncerty, zajęcia językowe, szachowe, teatralne, komputerowe, rękodzieła i większe wydarzenia kulturalne. Biblioteka posiada swoją filię w Michrowie. W GBP odbywają się m.in.: Piknik Rodzinny, Noc z Biblioteką, Wieczór Trzech Króli, Dzień Kobiet, Środy z Planszówką czy Spotkanie z Przyrodą. Prowadzona jest akcja „Mobilna Biblioteka dla Seniorów”, w ramach której dostarcza się książki dla niemobilnych seniorów. W 2020 roku księgozbiór powiększył się o blisko 3 tys. pozycji, ponadto przybyło ponad 200 czytelników.

Biblioteka współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych aktywnie włączając się w działania profilaktyczne mające pomóc ze zwalczaniem problemu alkoholowego wśród mieszkańców.

Najważniejszym wydarzeniem w gminie jest organizowana corocznie od 15 lat **Mazowiecka Noc Świętojańska**. Impreza ma miejsce w czerwcu, przybywa na nią setki osób, korzystając z różnorodnych atrakcji takich jak: koncerty, występy dzieci, zapoznanie się z dawnymi obyczajami ludowymi czy przejazd dorożką. Punktem kulminacyjnym jest puszczanie wianków oraz spektakularny pokaz ognia.

Od 2003 roku zajęcia prowadzi Ludowy Klub Sportowy Pniewy w zakresie piłki nożnej dla dzieci oraz młodzieży. Treningi odbywają się na boisku trawiastym w Załężu Dużym, które jest w pełni przystosowane do przeprowadzania turniejów, posiada szatnie dla zawodników, szatnie dla sędziów, zaplecze sanitarne oraz trybuny. W sezonie zimowym treningi odbywają się w sali gimnastycznej Publicznej Szkoły Podstawowej im. Papieża Jana Pawła II w Kruszewie.

Przy Szkole w Jeziorze znajduje się wymiarowe boisko do piłki nożnej, boisko do gry w piłkę ręczną, piłkę siatkową i koszykówkę, bieżnie lekkoatletyczne do biegów sprinterskich oraz biegów średnich, a także skocznia do skoku w dal i wzwyż – dzięki temu, co roku są tam organizowane zawody lekkoatletyczne szczebla gminnego.

Wśród ważniejszych wydarzeń sportowych wyróżnia się **Bieg Wyklętych** imienia plutonowego Zbigniewa Rajtera. Uczestnicy upamiętniają żołnierza powojennego niepodległościowego podziemia. Imprezę organizowały Urząd Gminy Pniewy oraz Ochotnicza Straż Pożarna z Koni.

W ramach ustawy o kołach gospodyń wiejskich w 2018 roku zarejestrowano KGW „Dziarskie Babki”. Koło „Dziarskie Babki” działa prężnie także w akcjach charytatywnych. Są to m.in.: zbiórka funduszy (panie pieką ciasta i sprzedają je na piknikach); udział w akcji „Paka dla niemowlaka”; zorganizowanie 27 dawców szpiku z terenu powiatu grójeckiego (w Grójcu ustawiono namiot dla dawców). Ponadto z terenu gminy pochodzi KGW „Cychrowianki”, „Michrowianki” oraz KGW w Wilczorudzie, których członkinie również udzielają się i działają na rzecz gminy.

W miejscowościach na terenie gminy Pniewy znajdują się świetlice wiejskie, które jednak niezbyt często są wykorzystywane przez lokalną społeczność. Dostrzega się więc w tym zakresie duży potencjał – przy odpowiednim zagospodarowaniu, świetlice mogą przybrać formę lokalnych centrów kultury i integracji.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo na terenie gminy Pniewy odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji w Grójcu przy ul. Brzozowej 108. W Urzędzie Gminy w Pniewach znajduje się Punkt Przyjęć Interesantów, w którym funkcjonariusz przyjmuje mieszkańców w poniedziałki w godzinach 15:00-17:00 oraz czwartki w godzinach 9:00-11:00. Służbę w obszarze gminy sprawuje jeden dzielnicowy.

Wśród zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wymienia się głównie kradzieże z włamaniami. W 2020 roku odnotowano 113 przestępstw, z czego 56% zakwalifikowano jako przestępczość ogólną, a 38% jako przestępczość kryminalną. W 2019 i 2020 odnotowano następujące przestępstwa kryminalne:

Tab. 12. Przestępstwa na terenie gminy Pniewy w 2019 i 2020 roku

Rodzaj przestępstwa	2019	2020
Kradzież	12	17
Kradzież z włamaniem	9	21
Bójka i pobicie	1	1
Uszkodzenie mienia	2	1

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2020 rok

Jak pokazuje powyższa tabela przestępczość gminy w badanych latach uległa podwyższeniu, liczba kradzieży wzrosła o 5, a kradzieży z włamaniem o 12.

Nad bezpieczeństwem pożarowym czuwa pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Koniach, Wilczorudzie, Kruszewie, Ciechlinie oraz w Przęsławicach. OSP Konie i OSP Kruszew są ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Gmina prowadzi monitoring w następujących punktach: Urząd Gminy Pniewy, PSP w Karolewie, PSP w Kruszewie i świetlica w Michrowie.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne gminy

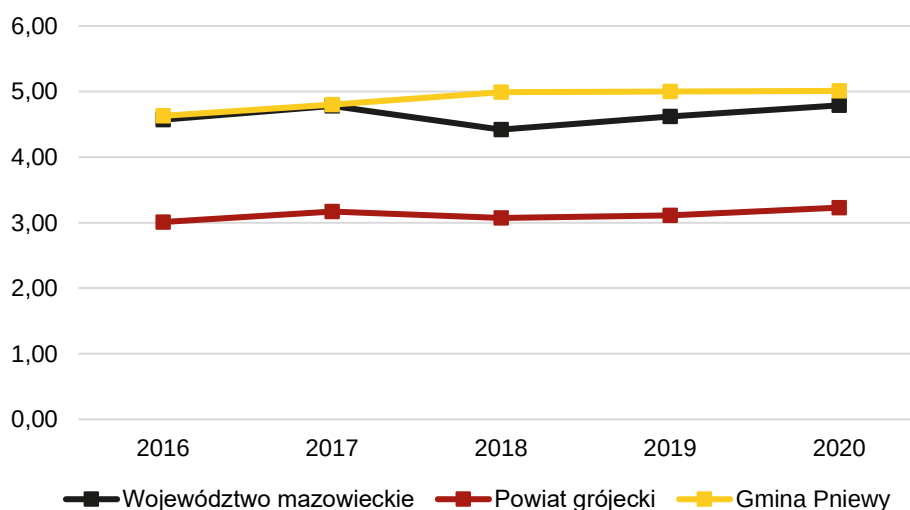
Aktywność społeczna w gminie Pniewy przejawia się m.in. za sprawą działających organizacji pozarządowych. Według stanu na 2020 rok w KRS zarejestrowanych było 25 podmiotów, wśród których wyróżnia się fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne:

- Akademia Sportu Strikers,
- Fundacja Kobieta-Kobiecie,
- Fundacja na Rzecz Zwierząt Nie_Zły Pies,
- Fundacja Rzeki Jeziorki,
- Górna Jeziorka,
- KGW Cychrowianki,
- KGW Działskie Babki Kocerany,
- KGW Michrowianki,
- KGW W Wilczorudzie,
- Ludowy Klub Sportowy Pniewy,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ciechlinie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Koniach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszewie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przęsławicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczorudzie,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Pniewach,
- Stowarzyszenie „Razem dla Michrowa”,
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Aurum”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Pniewy,

- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Sołectw Jeziora i Jeziórka,
- Stowarzyszenie Pomocy Szkole I Przedszkolu „Okuszek” w Kruszewie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży z Terenów Wiejskich „Pociecha”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół SOSW w Jurkach „Radość Dzieciom”,
- Stowarzyszenie Przyjazna Gmina Pniewy,
- Uczniowski Klub Sportowy Karolew Przy PSP im. M.M Kolbego w Karolewie.

Gmina Pniewy jest także aktywnym członkiem stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem”. Stowarzyszenie obejmuje swoim obszarem teren dziesięciu gmin województwa mazowieckiego, tj. Belsk Duży, Błędów, Gielniów, Klwów, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą, Odrzywół, Pniewy, Potworów oraz Rusinów. Obszar ten jest spójny terytorialnie i łączy go tradycje kulturowe, historyczne i przyrodnicze oraz pomysł na rozwój i chęć współpracy. Celem funkcjonowania LGD jest przede wszystkim rozwój lokalny i wspieranie mieszkańców gmin członkowskich z rozwoju lokalnym. LGD udziela również licznych dotacji na działania samorządowe tj. budowa małej infrastruktury lokalnej oraz animuje lokalną społeczność. Ze środków pomocowych korzystała zarówno gmina, ale również gminne organizacje pozarządowe.

Gmina w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2019 roku, oprócz wsparcia finansowego, umożliwiała organizacjom przedsięwzięcia na terenie gminnych obiektów sportowych, kulturalnych i oświatowych, pomagała w wyszukiwaniu partnerów dla organizacji, promowała i reklamowała projekty organizacji w mediach, umieszczała informacje o organizacjach na stronie internetowej gminy Pniewy oraz na profilu facebookowym Urzędu Gminy Pniewy. Zauważalna jest potrzeba większej aktywizacji organizacji pozarządowych.



Ryc. 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Pniewy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Powyższy wykres prezentuje liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tysiąc mieszkańców w gminie Pniewy w porównaniu do województwa mazowieckiego oraz powiatu grójeckiego. Dla gminy Pniewy w analizowanych latach wskaźnik ten był najwyższy.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Mieszkańcy gminy Pniewy w zakresie ochrony zdrowia i opieki zdrowotnej mogą korzystać z usług świadczonych przez:

- Samodzielny Publiczny Ośrodek Zdrowia (SPOZ) w Pniewach położony przy Urzędzie Gminy,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (NZOZ) „Ewamed” Dr Ewa Fiszer-Nadolna, Pniewy 5a.

SPOZ ma podpisaną umowę z mazowieckim oddziałem NFZ na świadczenie usług podstawowej pomocy medycznej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w zakresie dermatologii, ginekologii i leczenia stomatologicznego. Placówka czynna jest w dni powszednie od 8:00 – 18:00. NZOZ „Ewamed” świadczy usługi z zakresu medycyny rodzinnej, pediatrii oraz położnej. Przychodnia działa również w dni powszednie 8:00–18:00. Usługi medyczne wyższego rzędu zapewniają placówki znajdujące się w Grójcu.

Zaopatrzeniem społeczności gminy w środki medyczne zajmuje się jedna apteka, która położona jest w Jeziorach – Apteka „E 50”.



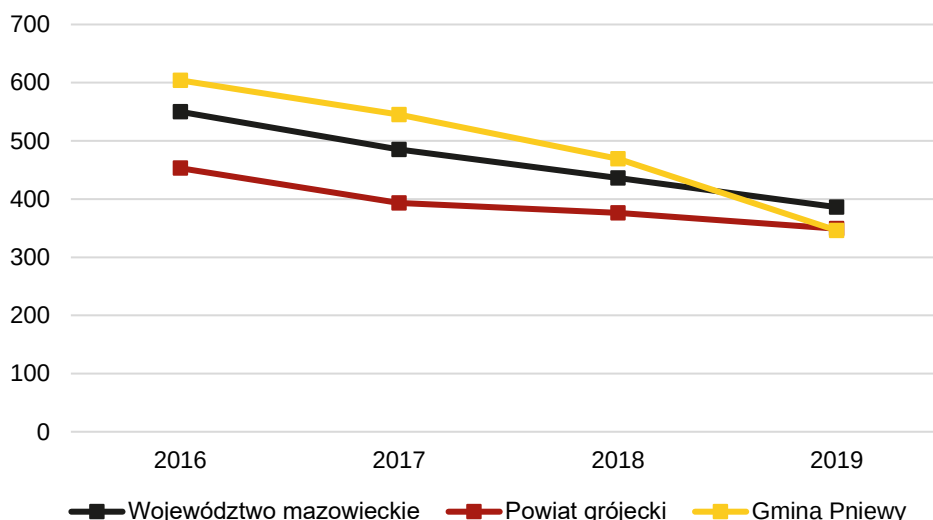
Gmina Pniewy prowadzi programy w zakresie pomocy społecznej i polityki rodzinnej:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pniewy na lata 2017-2026,
- Wieloletni program „Posiłek w szkole w domu” na lata 2019-2023,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pniewy na lata 2017-2026.

Na terenie gminy pomocą społeczną zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pniewach. Jest to jednostka organizacyjna realizująca działania pomocy społecznej, mająca na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. GOPS podejmuje działania, które pomagają ludziom usamodzielniać się życiowo oraz zintegrować z otaczającym środowiskiem tj.:

- przyznaje zasiłki stałe,
- przyznaje zasiłki okresowe,
- pomaga w formie dożywiania z programu „Posiłek w szkole i w domu”,
- prowadzi usługi opiekuńcze i specjalnie usługi opiekuńcze dla ludzi z zaburzeniami psychicznymi.

W 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 114 osób. Mieszkańcy gminy korzystali również z opieki instytucji zewnętrznych. W domach pomocy społecznej przebywało 11 osób. Ponadto przystąpiono do zadania, jakim była pomoc w wytnieniu dla opiekunów osób niepełnosprawnych w ramach projektu „Opieka Wytchnieniowa”. Opieką zostało objęte 10 rodzin. Realizowano także usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w ramach programu „Asystent Osoby Niepełnosprawnej” – z usługi skorzystała jedna osoba.



Ryc. 29. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres powyżej przedstawia liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. osób w gminie Pniewy. Analizując dane na przestrzeni lat 2016-2019 można zaobserwować wyraźną tendencję spadkową liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej. Na przestrzeni 3 lat udział osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Pniewy zmniejszyła się o niemal 250 osób w przeliczeniu na 10 tys. ludności – jest to największy spadek wskaźnika w porównaniu do powiatu i województwa. W okresie 2016-2018 wskaźnik dla gminy Pniewy osiągał wartości wyższe niż wartości dla powiatu i województwa, natomiast w 2019 osiągnął wartości niższe niż pozostałe dwa obszary.

Na dzień 1 stycznia 2020 roku w zasobie gminy znajdowało się 21 mieszkań komunalnych. Nie korzystano jednak z 4 mieszkań ze względu na zły stan techniczny.

Z przekształcenia budynku byłej szkoły w Wilczorudzie powstał w 2018 roku Klub Senior+ „Wilczoruda Parcela”. Klub swoją działalność prowadzi dla 30 uczestników.

Dnia 23 października 2020 roku nastąpiło otwarcie Klubu Senior+ w Michrowie. W tym celu zaadaptowano świetlicę wiejską, przeprowadzono remont oraz wyposażono ją w czytelnię, salę komputerową, salę spotkań, pomieszczenie kuchenne, toaletę przystosowaną dla niepełnosprawnych, klimatyzację oraz korytarz połączony z szatnią. Całość jest przystosowana dla 30 seniorów.

W ramach działalności klubów uczestnicy mają możliwość korzystania z warsztatów, zajęć edukacyjnych, profilaktycznych, ruchowych i rekreacyjnych. Organizowane są cykliczne spotkania, wycieczki oraz imprezy kulturalne i okolicznościowe.

SPIS RYCIN

Ryc. 9. Położenie gminy Pniewy na tle powiatu i województwa	55
Ryc. 10. Położenie gminy Pniewy na tle sąsiadujących gmin w powiecie grójeckim	56
Ryc. 11. Struktura użytkowania gruntów w gminie Pniewy	56
Ryc. 12. Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Pniewy	58
Ryc. 13. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa	61
Ryc. 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa	61
Ryc. 15. Udział korzystających z instalacji sieciowych w gminie Pniewy w 2019 roku na tle powiatu i województwa	63
Ryc. 16. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa w latach 2015-2019	66
Ryc. 17. Wykonanie budżetu gminy Pniewy w latach 2015-2020	66
Ryc. 18. Struktura dochodów gminy Pniewy w latach 2015-2020	68
Ryc. 19. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa	69
Ryc. 20. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia gminy Pniewy na lata 2021-2029	70
Ryc. 21. Gęstość zaludnienia w powiecie grójeckim w 2020 roku	71
Ryc. 22. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w latach 2010-2020 w województwie, powiecie oraz gminie Pniewy	72
Ryc. 23. Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2010-2020 w województwie, powiecie oraz gminie Pniewy	73
Ryc. 24. Struktura liczby ludności w gminie Pniewy w latach 2016-2020	73
Ryc. 25. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Pniewy	75
Ryc. 26. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w gminie Pniewy w 2020 roku	77
Ryc. 27. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Pniewy w latach 2020 na tle powiatu, województwa oraz kraju	77
Ryc. 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Pniewy	80
Ryc. 29. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Pniewy na tle powiatu i województwa	82

SPIS TABEL

Tab. 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie grójeckim w latach 2015-2019	60
Tab. 4. Stan gospodarki odpadami w gminie Pniewy w latach 2017-2020	64
Tab. 5. Wykaz dochodów gminy Pniewy w latach 2015-2020	67
Tab. 6. Dochody podatkowe gminy Pniewy w latach 2015-2020	68
Tab. 7. Zmiany liczby w powiecie grójeckim w latach 2016-2020	71
Tab. 8. Wskaźniki demograficzne dla gminy Pniewy w 2016 i 2020 roku	74
Tab. 9. Publiczne oddziały przedszkolne w gminie Pniewy	75
Tab. 10. Szkoły podstawowe na terenie gminy Pniewy	76
Tab. 11. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w gminie Pniewy w latach 2015-2019	77
Tab. 12. Przestępstwa na terenie gminy Pniewy w 2019 i 2020 roku	79

Załącznik 2: Wzór ankiety dla mieszkańców

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Pniewy, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety.

Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą za planować działania, niezbędne do rozwoju naszej gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w gminie?						

Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Estetykę swojej gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury sportowej
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ rozwój sieci gazowej
- ☐ budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ promocja gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój kultury
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: ☐ kobieta ☐ mężczyzna

Wiek: ☐ poniżej 18 lat ☐ 18-25 lat ☐ 26-35 lat ☐ 36-45 lat ☐ 46-55 lat ☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

☐ uczeń/student ☐ rolnik ☐ przedsiębiorca ☐ osoba pracująca ☐ osoba bezrobotna
☐ emeryt / rencista ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

☐ jestem mieszkańcem gminy ☐ nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: ZAPEWNIENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI I CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE PNIEWY.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Poprawa jakości dróg.	1) Rozbudowa sieci dróg gminnych.				
	2) Przebudowa i remonty dróg gminnych w gminie Pniewy.				
	3) Przeprowadzeniu audytu i regulacja stanów prawnych dróg na terenie gminy m.in. w zakresie własności oraz warunków technicznych, w tym szerokości jezdni.				
	4) Utwardzenie najczęściej użytkowanych dróg gminnych, które w chwili prowadzenia audytu są nieutwardzone.				
	5) Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg, w szczególności dróg powiatowych.				
1.2. Poprawa dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.	1) Doprowadzenie sieci wodociągowej do możliwie jak największej liczby gospodarstw domowych.				
	2) Budowa nowych i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody m.in. w Pniewach i Michrowie.				
	3) Budowa oczyszczalni ścieków na terenie gminy Pniewy, wraz z punktem zlewnym.				
	4) Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.				
	5) Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Pniewy.				
	6) Współpraca z jednostkami ościennymi w celu zapewnienia mieszkańcom gminy Pniewy dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.				
1.3. Rozwój pozostałej infrastruktury technicznej.	1) Poprawa bezpieczeństwa przy drogach poprzez budowę, rozbudowę i modernizację chodników.				
	2) Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie gminy.				
	3) Współpraca z dostawcami gazu w zakresie gazyfikacji kolejnych miejscowości na terenie gminy.				
	4) Tworzenie warunków do rozwoju i poprawy jakości sieci Internetu światłowodowego oraz sygnału GSM.				
	5) Budowa nowego Urzędu Gminy wraz z dostosowaniem budynku do dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, oraz zwiększaniem cyfryzacji gminy.				
1.4. Uporządkowane gospodarowanie przestrzenią.	1) Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. w zakresie przeznaczenia terenów pod zabudowę jednorodzinną, jednolokalową.				
	2) Dążenie do wykształcenia centrum społeczno-gospodarczo-usługowego gminy, w powiązaniu z budową nowej siedziby Urzędu, utworzeniem targowiska i punktów usługowych.				

	3) Wyznaczenie w dokumentach planistycznych terenów aktywności gospodarczej, m.in. przy drodze DK 50 i w rejonie obszarów przemysłowych w Michrowie.				
	4) Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie gminy oraz prowadzenie działań rewitalizacyjnych.				
1.5. Ochrona środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody.	1) Lokalizacja instalacji pozyskujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych, na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych.				
	2) Budowa PSZOK na terenie gminy Pniewy.				
	3) Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji dzikich wysypisk śmieci na terenie gminy oraz zapobieganie powstawaniu nowych m.in. poprzez monitoring newralgicznych miejsc.				
	4) Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych.				
	5) Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej infrastruktury oraz systemów retencji i małej retencji.				
	6) Dalsze działania termomodernizacyjne w obiektach gminnych, pozwalające na redukcję energii potrzebnej do ogrzewania budynków publicznych.				

CEL STRATEGICZNY II: TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W GMINIE PNIEWY.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Wsparcie lokalnych producentów rolnych.	1) Podnoszenie kwalifikacji lokalnych producentów rolnych m.in. poprzez współorganizację cyklicznych szkoleń branżowych dla producentów owoców i warzyw.				
	2) Utworzenie punktu konsultacyjnego i doradczego dla producentów z terenu gminy.				
	3) Pomoc lokalnym producentom w zakresie pozyskiwania rynków zbytu.				
	4) Zrzeszanie grup producentów żywności w celu prowadzenia wspólnych negocjacji warunków sprzedaży.				
	5) Utworzenie punktu sprzedaży bezpośredniej, gdzie sprzedawać będzie można produkty i wyroby wytworzone na terenie gminy.				
	6) Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej (np. folie).				
2.2. Rozwój oferty inwestycyjnej na	1) Zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych i poprawa ich atrakcyjności m.in. poprzez uzbrojenie techniczne oraz zapewnienie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych.				

teren gminy.	2) Utworzenie bazy/platformy informacyjno-promocyjnej dla przedsiębiorców, w tym usługodawców lokalnych.				
	3) Stworzenie preferencyjnych warunków (m.in. podatkowych: od nieruchomości, środków transportu) zachęcających do założenia firmy na terenie gminy.				
	4) Stworzenie ogólnodostępnego i fachowego punktu porad prawnych i księgowych w zakresie zakładania i rozwoju przedsiębiorstw.				
	5) Utworzenie przy Urzędzie Gminy stanowiska do spraw przedsiębiorczości (w tym turystyki), obsługującego obecnych przedsiębiorców oraz osoby chcące założyć działalność gospodarczą.				
2.3. Pro- mocja gminy i produk- tów lokal- nych.	1) Utworzenie logo oraz certyfikatu „MARKA LOKALNA GMINY PNIEWY”, wraz z zasadami przyznawania tego oznaczenia.				
	2) Utworzenie kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych, promujących m.in. produkty lokalne oraz lokalnych twórców.				
	3) Czynny udział w spotkaniach i inicjatywach organizowanych w ramach współpracy międzysamorządowej, w tym udział w opracowywaniu dokumentów o charakterze strategicznym.				
	4) Budowanie i utrwalanie świadomości ponadlokalnej i regionalnej wśród mieszkańców, m.in. poprzez udział przedstawicieli gminy w wydarzeniach i uroczystościach na szczeblu powiatu i regionu, związanych z upamiętnieniem wydarzeń historycznych i budowaniem regionalnej tożsamości.				
	5) Dbanie o historię i tradycję regionu, m.in. poprzez zbiór pamiątek historycznych i przekazanie ich do utworzonej Izby Pamięci oraz współpraca z jednostkami zarządzającymi poszczególnymi zabytkami, w tym dworem w Michrowie.				
2.4. Roz- wój oferty turystycz- nej i wypo- czynko- wej, opar- tej na za- sobach re- gionu.	1) Rewitalizacja terenów nad zalewem w Osieczku - rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej nad zalewem, w tym m.in. otwarcie wypożyczalni rowerów i sprzętów wodnych, przygotowanie miejsca do wykorzystania przez foodtracki, odpowiednie utrzymanie kąpieliska, wybudowanie zadaszeń, boiska, ścieżki spacerowej, łowisk i innych elementów zagospodarowania rekreacyjnego i sportowego.				
	2) Utworzenie spójnej sieci szlaków wodnych, rowerowych, pieszych, w tym udrożnienie rzeki Jezioroki w celach rekreacyjno-turystycznych oraz oferta rekreacji w lasach, przy jednoczesnej ochronie przyrody.				
	3) Stwarzanie warunków do rozwoju bazy usług gastronomicznych, hotelowych, noclegowych m.in. poprzez ulgi podatkowe przez określony czas prowadzenia działalności.				
	4) Wspieranie rozwoju agroturystyki i ekoturystyki.				
	5) Opracowanie folderu, mapy elektronicznej lub aplikacji pozwalającej aktywnie spędzić czas na terenie gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.				

	6) Wyznaczenie ścieżek edukacyjno-ekologicznych i wkomponowanie ich do oferty turystyczno-rekreacyjnej gminy.				
--	---	--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE I ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO W GMINIE PNIEWY.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Wzrost jakości i dostępności usług społecznych.	1) Zapewnienie wielofunkcyjności budynków przeznaczonych na cele usług społecznych; możliwość dostosowania w perspektywie kilkunastu-kilkudziesięciu lat do zmieniających się potrzeb (np. zmniejszenie zapotrzebowania na usługi przedszkolne, żłobkowe, szkolne, a zwiększenie na usługi opiekuńcze, senioralne, zdrowotne).				
	2) Zapewnienie dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej we wszystkich obiektach użyteczności publicznej, dla osób ze szczególnymi potrzebami.				
	3) Utrzymanie i rozwój działalności Klubów Seniora na terenie gminy Pniewy w celu aktywizacji i integracji seniorów.				
	4) Utworzenie Domu Pomocy Społecznej z ofertą dziennego pobytu, w tym warsztatów terapii zajęciowej oraz Środowiskowego Domu Samopomocy, w tym współpraca z powiatem na tej płaszczyźnie.				
	5) Zwiększanie dostępu do opieki przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez zwiększenie liczby miejsc w tych instytucjach.				
	6) Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej.				
	7) Stworzenie i utrzymanie bazy wysokiej jakości lokali socjalnych i komunalnych na terenie gminy.				
	8) Wzrost dostępu do usług medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej w oparciu o gminny ośrodek zdrowia oraz współpraca w tym zakresie z jednostkami samorządowymi i ochrony zdrowia.				
	9) Kontynuacja wsparcia dla osób potrzebujących m.in. poprzez asystenta rodziny oraz opiekę wytnieniową.				
	10) Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla wszystkich uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z problemami w nauce.				
	11) Podniesienie jakości nauczania poprzez systematyczne doszkalanie nauczycieli oraz wyposażenie szkół w pomoce naukowe.				
	12) Stwarzanie warunków do zwiększania dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz e-usług, wraz z edukacją informatyczną skierowaną do różnych grup wiekowych.				
	13) Rozbudowa i modernizacja bazy oświatowej.				

3.2. Wzrost integracji społecznej.	1) Stworzenie oferty rekreacyjnej dla rodzin wielopokoleniowych, wspierającej integrację społeczności lokalnej, przy wykorzystaniu dostępnych zasobów (m.in. nad zalewem w Osieczku).				
	2) Organizacja cyklicznych wydarzeń wspierających utrzymanie więzi rodzinnych oraz sąsiedzkich, pozwalających na kultywowanie tradycji lokalnych i wymianę doświadczeń międzypokoleniowych.				
	3) Wsparcie i rozwój organizacji pozarządowych oraz ich aktywne włączenie w życie społeczne.				
	4) Utworzenie placówki, która będzie oferowała miejsce spotkań i organizowania aktywności dla organizacji pozarządowych, grup społecznych i liderów lokalnych (w połączeniu z placówką kulturalną).				
	5) Wykorzystanie świetlic wiejskich w celu organizacji wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców, funkcjonujących jako lokalne centra kultury i integracji.				
	6) Wsparcie działań na rzecz osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się, w tym migrantów, dotyczących m.in. edukacji, zatrudnienia, włączenia społecznego, a także organizacji infrastruktury mieszkaniowej.				
3.3. Rozwój usług kulturalnych na terenie gminy.	1) Budowa i utworzenie Gminnego Centrum Kultury, pełniącego m.in. następujące funkcje:				
	• główny punkt działań i wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i integracyjnych w gminie,				
	• siedziba Gminnej Biblioteki Publicznej,				
	• miejsce spotkań i organizowania aktywności stowarzyszeń, grup społecznych oraz liderów lokalnych,				
	• podmiot zarządzający i organizujący czas w świetlicach wiejskich.				
	2) Rozwój środowiskowych świetlic wiejskich poprzez poszerzenie działalności lokalnych Kół Gospodyń Wiejskich, lokalnych zespołów artystycznych i innych organizacji społecznych.				
3.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy.	3) Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów z wykorzystaniem potencjału Gminnego Centrum Kultury, lokalnych centrów kultury i integracji (świetlic) oraz innych obiektów jak np. scena plenerowa.				
	1) Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury sportowej przy szkołach, wraz z możliwością dostępu dla zorganizowanych grup mieszkańców.				
	2) Zwiększenie dostępu do obiektów sportowych dla lokalnej społeczności.				
	3) Zaprojektowanie strefy aktywnego wypoczynku i sportu nad zalewem w Osieczku we współpracy z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi.				
	4) Organizacja cyklicznych wydarzeń sportowych w połączeniu z imprezami kulturalnymi, historycznymi, integracyjnymi.				